

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет дошкільної і технологічної освіти
Кафедра дошкільної освіти

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ Ковшар О.В.

«__» _____ 20__ р.

Реєстраційний № _____

«__» _____ 20__ р.

РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ У
ПРОЦЕСІ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.
ДОБІРКА ТВОРІВ ДЛЯ ТЕАТРАЛІЗАЦІЇ

Кваліфікаційна робота студентки
групи ЗДО м -16
ступінь вищої освіти «магістр»
спеціальності 012 «Дошкільна освіта»
Доброгорської Ірини Олександрівни
Керівник к. філол. н., доцент
Іншаков А. Є.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів ____

Голова ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

Кривий Ріг – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ.....	7
1.1. Проблема розвитку зв'язного мовлення в науковому аналізі	7
1.2. Особливості розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників.....	14
1.3. Театралізована діяльність як засіб розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників.....	20
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1	29
РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ВІКУ В ПРОЦЕСІ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	31
2.1. Вивчення та аналіз педагогічного досвіду розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників у процесі театралізованої діяльності.....	31
2.2. Особливості організації театрального гуртка у закладі дошкільної освіти	39
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2	43
РОЗДІЛ 3 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ У ПРОЦЕСІ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ДОБІРКА ТВОРІВ ДО ТЕАТРАЛІЗАЦІЇ	45
3.1. Опис методики проведення театралізованих ігор для розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників.....	45
3.2. Презентація театралізованих ігор для розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників	55
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3	66
ВИСНОВКИ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	70
ДОДАТКИ.....	77

ВСТУП

Актуальність дослідження. Натепер пріоритетними напрямками освітньої та виховної діяльності закладів дошкільної освіти та шкіл стає розвиток інтелектуальної, культурної, поведінково-комунікативної, морально-сміслової сфер особистості, що зумовлено активним розвитком патріотичного, національного, екологічного, акмеологічного та культурного напрямів у суспільстві. Вагомою умовою розвитку дітей старшого дошкільного віку стає формування зв'язного мовлення. Це зумовлюється тим, що зв'язне мовлення є фактично універсальним механізмом усвідомлення і залучення до культурних цінностей, надає можливість емоційного пізнання довколишнього світу. Розвиток зв'язного мовлення дітей перебуває в числі найбільш актуальних проблем сучасної освіти, позаяк є повноцінною основою формування гармонійної особистості. В дошкільній освіті мовлення є важливим матеріалом для формування психіки дитини, однією з основ розвитку та навчання особистості, розвитку її розуму та почуттів, розумового розвитку, вміння співіснувати із суспільством. Розвиток зв'язного мовлення є найбільш важливим завданням при опануванні дитиною рідною мовою. Це зумовлюється тим, що в зв'язному мовленні проявляється основна функція мови та мовлення – комунікативна. Мовлення є одним з головних видів комунікативної діяльності людства, яке використовує засоби мови для спілкування між собою. Зв'язне мовлення має надвелике значення в розвитку дітей дошкільного віку, позаяк передбачає опанування багатшим словниковим запасом мови, сприяє засвоєнню мовних законів та норм (опанування граматичною будовою мови), їх практичному застосуванню, розвиває практичне вміння користування мовним матеріалом, зокрема вміння повно, зв'язно, зрозуміло та послідовно передати зміст тексту або події чи самостійно скласти зв'язну розповідь.

Своєчасний мовленнєвий розвиток дошкільника забезпечує оптимальні умови для якнайповнішого розкриття його потенційних здібностей і

суб'єктних проявів, становлення особистості, котра адекватно, доречно, вільно і творчо використовує мову в різних життєвих ситуаціях, володіє формулами мовленнєвого етикету, розвинутими комунікативними здібностями. Власне тому все більшої актуальності набуває розвиток зв'язного мовлення дітей як одного із засобів самовираження, особливо з огляду на сенситивність дошкільного віку щодо природної емоційності і мовленнєвої чутливості. Важливе місце в системі засобів розвитку зв'язного мовлення дошкільників займає театралізована діяльність, котра містить конкретно чуттєвий матеріал для розповіді, збуджує їх уяву й почуття, розвиває мислення, спонукає до вияву самостійності, ініціативи й творчості.

Зазначимо, що зв'язне мовлення дітей дошкільного віку досліджується вченими в різних аспектах: розвиток діалогічного мовлення (А. Г. Арушанова, А. М. Богуш, Н. В. Гавриш, В. В. Любашина та інші); навчання дітей різних видів розповідей: описової (А. Д. Дементьєва, Н. І. Зеленко, С. В. Ласунова, Л. А. Порядченко та інші), розповіді роздуму (А. В. Омеляненко, Н. А. Харченко та інші), творчого розповідання (Л. І. Березовська, О. І. Білан, А. М. Богуш, Н. В. Гавриш, Н. П. Орланова, О. Е. Смирнова); переказування дітьми художніх творів (А. М. Богуш, Н. В. Гавриш, О. М. Лещенко, Н. В. Малиновська та інші); розвиток зв'язного мовлення упродовж ігрової (В. Г. Захарченко, Н. І. Луцан) і продуктивно-творчої діяльності (Н. В. Гавриш, Т. Г. Постоян та інші). Водночас вчені наполягають на потрібності забезпечення активної мовленнєвої практики засобами різних видів дитячої творчості. Серед них – гра-драматизація як різновид театралізованої гри (О. П. Амацьєва, Н. В. Водолага) і художньо-продуктивна діяльність (С. В. Ласунова, Т. Г. Постоян). У непоодиноких працях (А. М. Аніщук, А. М. Богуш, Н. В. Гавриш, О. С. Ушакова) означені види діяльності виступають як засіб розвитку творчих здібностей дітей і їхнього мовленнєвого розвитку. Вчені (Ю. М. Косенко, Ю. М. Перенчук, Л. С. Фурміна) досліджували творчі прояви дошкільників у театральній-ігровій

діяльності, котра у своїй основі містить творчий початок і є художньою діяльністю.

Разом з тим, попри велику багатоманітність дослідницьких праць, проблема розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників у процесі театралізованої діяльності висвітлена недостатньо. Добірка творів до театралізації є недостатньо розробленою. Тому, тема дослідження є наразі актуальною.

Мета дослідження: теоретично вивчити і практично дослідити проблему розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників у процесі театралізованої діяльності. Здійснити добірку творів до театралізації.

Задля досягнення мети дослідження були визначені такі **завдання:**

1) Проаналізувати теоретичні основи розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників.

2) З'ясувати специфіки розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників.

3) Охарактеризувати театралізовану діяльність як засіб розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників.

4) Вивчити і проаналізувати педагогічний досвід розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників у процесі театралізованої діяльності.

5) Розкрити специфіки організації театрального гуртка у дошкільному учбовому закладі

6) Описати методики проведення театралізованих ігор для розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників

7) Створити добірку творів для театралізації що сприятиме розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників

Об'єктом дослідження є зв'язне мовлення старших дошкільників.

Предметом дослідження розвиток зв'язного мовлення старших дошкільників у процесі театралізованої діяльності.

Завдання дослідження вирішувались завдяки використанню теоретичних **методів:** аналіз педагогічної, психологічної, філософської

літератури, сучасної педагогічної періодики з дошкільного виховання, синтез, конкретизація наукової інформації, порівняння, класифікація.

Практичне значення отриманих результатів: результати дослідження можуть бути використані студентами протягом проходження педагогічної практики в дошкільних учбових закладах під час проведення нетрадиційних мовленнєвих занять з дошкільниками і організації мовленнєво-творчої діяльності.

Наукова новизна і практичне значення результатів дослідження полягає у тому, що науково обґрунтовано специфіку розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників у процесі театралізованої діяльності; виявлено потенційні можливості театралізованої діяльності щодо розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників; проаналізовано педагогічний досвід розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників у процесі театралізованої діяльності; розкрито специфіку організації театрального гуртка у дошкільному учбовому закладі; надано методичні рекомендації щодо розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників у процесі театралізованої діяльності; дібрано театралізовані ігри для розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження були висвітлені у науковій статті «Розвиток зв'язного мовлення старших дошкільників у процесі театралізованої діяльності. Добірка творів до театралізації», м. Кривий Ріг, збірник «Наукові здобутки студентів з дошкільної освіти», 2021 рік.

Структура роботи: кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів із відповідними підрозділами, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи – 77 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

1.1. Проблема розвитку зв'язного мовлення в науковому аналізі

Розвиток – це процес становлення і формування особистостей під впливом зовнішніх і внутрішніх, контрольованих і неконтрольованих чинників.

Упродовж останнього десятиріччя в центрі пильної уваги багатьох досліджень у галузі дошкільної освіти перебуває розвиток зв'язного мовлення, адже мова – явище суспільно-унікальне, що виступає засобом спілкування, пізнання і впливу, осередком духовної культури народу, базовою формою виявлення національної і особистісної самосвідомості.

Аналіз наукових джерел свідчить про те, що зв'язне мовлення – це змістовне, розгорнуте висловлення (серія логічно побудованих пропозицій), що відіграє значну роль у процесі мовного розвитку дітей [13, с. 5].

Проблему зв'язного мовлення у психології більше докладно розглядають С. Л. Рубінштейн і Г. М. Леушина. Так, С. Л. Рубінштейн визначає сутність даного поняття, умов і формування, демонструє процес онтогенезу мовленнєвого спілкування і надає комплексну характеристику. На думку науковця, поняття зв'язності прирівнюється до розумової закінченості. Зв'язна мова – це процес і результат мови, а не просто «роздуми вголос» [61, с. 251].

Отже, аби домогтися зв'язного мовлення, потрібно уміти не лише вибирати зміст, котрий потрібно передати промовою, а й використовувати при цьому потрібні мовні засоби. Необхідно вдало використовувати інтонацію, наголос, підбирати більше точні слова, вираження думки, уміти будувати складні речення, використовувати різні лінгвістичні засоби для з'єднання речень.

Оволодіння рідною мовою – одне з найважливіших досягнень дитини в дошкільному віці. Саме дошкільне дитинство особливо чутливе до

опанування мовлення. Отже, процес мовного розвитку розглядається в сучасній дошкільній освіті як загальна основа виховання і навчання дітей. На думку К. Д. Ушинського, опанування понять, оволодіння граматично-правильної мови покращує розвиток логічного мислення, «логіки мови».

На думку К. І. Стрюка, з народження дитині закладено вміння вивчити мову, а після і говорити. Цьому свідчать фізіологічна розвинутість головного мозку, нервової системи, органів почуттів, апарату артикуляції. Виходячи з цього, ми припускаємо, що українська мова дошкільнят може розвиватися у будь-яких видах діяльності і, насамперед в грі, малюванні, ліпленні, конструюванні, аплікації і т. д.

А. М. Богуш, Л. В. Виготський, О. О. Леонтьєв розглядають розвиток зв'язного мовлення у дошкільників в двох аспектах. Навчання дітей зв'язного мовлення є одночасно метою і засобом практичного оволодіння мовою. Це надзвичайно важливо для розвитку інтелекту і самосвідомості дитини, добре впливає на формування важливих особистісних якостей, таких як товариськість, доброзичливість, ініціативність, креативність, компетентність. Завдяки розвиненого зв'язного мовлення дитина вчиться мислити, легко установлює контакт з оточуючими. Вона постійно активна і розвиває творчі здібності [11, с. 35].

В оволодінні промовою дитина переходить від частини до цілого, від слова до з'єднання двох-трьох слів, після до простої фрази, до простих речень. В результаті виходить зв'язна мова, що складається з ряду докладних речень. Отже, зв'язна мова – це передача певного тематичного змісту, яку можна зрозуміти.

Перший, чуттєвий розвиток мовлення набуває особливої актуальності в практиці дошкільних закладів. Часто спостерігається штучність, заорганізованість занять, тиск на дитячу свідомість, непосильні чи готові зразки мови дорослих. Звідси – небажання і невміння дитини говорити, добирати необхідне слово, будувати фразу, зв'язно розповідати, творчо мислити. У таких дітей затримується розвиток свого мовлення.

Відповідно до поглядів А. А. Сбруєвої, маленьку дитину важливо навчити, сприймати багатоманітні ознаки оточуючих предметів, виділяти ці ознаки у спеціально абстрагованому учбовому матеріалі і в реальних життєвих умовах; важливо привчати її до самостійних зосереджених занять; організувати виховний процес як систему вільної діяльності, побудовану на основі провідних рис української духовності [60, с. 312].

Суть принципу взаємозв'язку мислення й мови відзначає А. М. Богущ. Вона передбачає знайомство дітей з граматичними формами, артикуляцією, багатозначністю слів, складом і т. д. Дане сприйняття здійснюється в процесі мовлення дітей, направлено на удосконалення мовлення і розвиток мислення (завдання на класифікацію і узагальнення предметів, абстракцію і т. д.). На думку дослідниці, у дітей потрібно формувати мовну компетенцію з раннього віку [14, с. 76].

В своїх роботах такі дослідники, як А. Г. Хріпкова, О. А. Павлова відзначили, що потрібно підтримувати інтерес дітей до спілкування з однолітками в різних видах діяльності; сприяти вивченню етичних способів побудови стосунків з партнерами; навчити творчо і грамотно використовувати різні способи спілкування – вербальне, мімічне, пантомімічне, в залежності від ситуації. Розвивати вміння підтримувати бесіду, вибудовувати різні форми діалогу [59, с. 104].

На думку психологів, розвиток мовлення у дитини опосередковується навчанням: дитина звичайно освоює мовлення – вчиться говорити використовуючи мову в процесі спілкування. Навчальна діяльність, в якій перед дитиною була поставлена мета – розучування мови, відрізняється від мовної діяльності позаяк, оволодіння мовою є результатом, а не метою. Як демонструє практика, провідну роль у процесі розвитку мовлення дітей відіграє розвиток зв'язного мовлення. Тому важливим напрямком в роботі сучасних дошкільних закладів є формування зв'язного мовлення дітей: діалогічного і монологічного.

За віковою періодизацією до старшого дошкільного віку належать діти п'яти-шести років. Вони вирізняються не лише кількістю прожитих років, проте, головне, своїми психологічними можливостями, особливістю розвитку психічних процесів. Розвиток мовлення дітей п'ятого-шостого року життя чимало в чому обумовлений їхнім психічним розвитком і, перш за все, розвитком мислення, що яскраво виявляється в мисленнєво-мовленнєвій діяльності. Дитина даного віку здатна на індуктивний і дедуктивний висновок [60, с. 193].

Мовлення старших дошкільників може досягати високого рівня розвитку. Дитина чітко і правильно вимовляє усі голосні і приголосні звуки, оволодіває прийомами звукового аналізу слів. Досягненням дітей даного віку є усвідомлення ними звукової культури рідної мови, для більшості з них закінчено розвиток фонематичного сприйняття звукового складу мови. Діти освоюють монолог і контекстну мову.

Покликання педагога – створювати умови для розвитку кожної дитини з урахуванням його можливостей. Наприклад, однією з причин неуважності старших дошкільників є швидке стомлення, що виникає під час виконання складної і нецікавої роботи. Причиною неуважності може бути перенавантаження мозку значною кількістю вражень. Важливим засобом, що запобігає неуважності, є мовлення вихователя. Живе, емоційне, виразне мовлення педагога, сповнене довіри й пошани до дитини, жартів, гумору, не може залишити байдужою дитину, не пробудити її увагу.

Ефективний розвиток зв'язного мовлення дошкільників здійснюється у грі, конструюванні, малюванні тощо. У процесі ігрової діяльності діти не тільки позначають і супроводжують свої дії словами, осмислюючи їх, а й висловлюють власні думки і почуття. Вони одержують нагоду творити слово, фразу, тексти (будують висловлювання, репліку в діалозі, самостійне судження; перефразування і створюють власні варіанти віршованих супроводів, вступають у контакт з іншими учасниками гри і ведуть з ними діалог тощо) [2, с. 109].

Отже, можемо зазначити, що проблема розвитку зв'язного мовлення дошкільників – одна з найактуальніших у дошкільному вихованні. На основі аналізу наукових джерел розглядаються два типи зв'язного мовлення: діалогічне і монологічне.

Ми розглядаємо діалогову мову як засіб спілкування, що дозволяє встановити контакт один з одним, спілкуватися, його формування направлено на розвиток культури мовного спілкування, мовного етикету і етичних норм спілкування. Зв'язне мовлення монологу, в порівнянні з діалогічною мовою, вимагає найбільш складних навиків. Завдяки добре розвиненого монологу, зв'язного мовлення дитина вчиться мислити і легко налагоджує контакт з оточуючими.

Діалогічне мовлення – базова форма спілкування дошкільнят. Діалог – це спілкування між двома чи більш людьми, природне середовище для розвитку особистості. Так само він може складатися з питань і відповідей, не вимагає докладних речень, так як зміст доповнюється мімікою, жестами, інтонацією, налаштуванням, емоційністю в процесі, в якому знаходяться співрозмовники [70, с. 93].

Дослідники, зокрема А. Г. Хріпкова, О. А. Павлова, В. І. Яшина, наголошували, що розвинена форма діалогу – це не просто ситуативний діалог, а багате думками свавільне контекстне мовлення. Це означає, що в діалогічному мовленні мотивом висловлювання є бажання дитини відповісти на питання співрозмовника, і їй потрібен власний особливий мотив, котрий би заохочував дитину до активного вираження. Отже, для ефективного розвитку діалогу потрібно заохочувати відповідну мотивацію дитини до спілкування [59, с. 47].

Доречними, як представляється, є висновки Г. М. Леушиної про те, що діалог як комунікативний акт, має місце в певній комунікативній ситуації і є її продуктом. Тобто більше соціально значущою для дошкільнят є діалогічна форма спілкування, це первинна форма мовлення дитини.

А коли говорити про монолог, це діалог однієї людини, зверненої до аудиторії. Монологічне мовлення в психологічному і лінгвістичному плані – найбільш складна форма усного мовлення, тому вимагає ретельної попередньої підготовки, значних вольових зусиль, композиційних і логічних навиків.

Монологічне мовлення дітей вимагає більшої відкритості, повноти, ясності і взаємозв'язку частин розповідання, уміння дитини зосередити власну думку на головному. У роботі над розвитком монологічного мовлення у дітей важливо створювати ситуації, в котрих вони відчують і усвідомлюють користь своїх розповідей чи переказів [51, с. 119].

Важливо навчити дошкільнят зв'язному мовленню, це має велике значення для їх усебічного розвитку і виховання. К. Д. Ушинський висуває уміння дошкільнят вільно володіти усним мовленням як одне з важливих завдань у розвитку дитячого мовлення. Діяльність дитини даного віку відбувається переважно завдяки дорослим. Через три роки дитина розпочинає освоювати внутрішню мову. З цього часу трансляція для неї стає не лише засобом спілкування, а й виконує іншу функцію, в першу чергу пізнавальну: засвоюючи нові слова і нові граматичні форми, дитина так само розширює своє уявлення про довкілля, предмети і явища дійсності і їх зв'язок [67, с. 283]

Важливими прийомами для заохочування монологу у дітей – це записи їх розповідей, придумані казки, розповіді батькам. Вже в старшому дошкільньому віці у дитини виникає потреба пояснити один одному зміст гри, роботу іграшки і т. д.

Тому пояснювальна мова важлива для розгляду особливого типу мови для дитини, що потрібне для зв'язного мовлення: як формувати колективні стосунки дітей і для їх розумового розвитку. Цей тип мови лише розпочинає розвиватися в дошкільньому віці, тому дітям дуже складно до кінця вислуховувати пояснення дорослого.

Розвиток зв'язного мовлення – процес, котрий є надзвичайно важливим для розвитку інтелекту і самосвідомості дитини, позитивно впливає на формування у неї важливих особистісних якостей, таких як комунікативні навички, доброзичливість, ініціативність, креативність, компетентність. Завдяки розвиненому зв'язному мовленню дитина вчиться чітко і ясно мислити, легко устанавлює контакт з оточуючими, ініціює власні ідеї, бере активну участь в дитячій творчості [66, с. 91].

У контексті нашого дослідження доцільно звернутися до наукової спадщини А. М. Бородича, котрий відзначає, що зв'язне мовлення дошкільнят – це «словесно розгорнуте висловлювання (ряд логічно складених речень), що забезпечує спілкування і взаєморозуміння між людьми».

Серед якостей зв'язного мовлення дошкільнят науковці називають такі: чітка, логічна, образна, коротка, виразна, насичена, чиста, емоційна мова. У розвитку зв'язного мовлення дошкільників, на думку Ф. А. Сохіної, існує тісний зв'язок між мовою і розумовим розвитком дітей, розвитком їх мислення, сприйняття, спостережливості. Якщо про дещо складно розповісти, необхідно уявити собі об'єкт розповіді, уміти аналізувати. А зв'язне мовлення – це все ж процес мовлення, а не мислення. Тому для досягнення зв'язності мовлення потрібно уміти не лише передавати зміст промови, а й так само використовувати потрібні лінгвістичні засоби, аби пов'язувати мовні засоби і переходити від одного речення до іншого [51, с. 122].

Завдання розвитку зв'язного мовлення посідають значне місце в загальній системі роботи з розвитку мовлення в дошкільному закладі, позаяк навчання зв'язного мовлення є одночасно метою і засобом практичного оволодіння мовою.

1.2. Особливості розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників

Принциповим в дошкільній педагогіці є той факт, що мовленнєвий розвиток дитини – один з головних чинників становлення особистості в дошкільному дитинстві. Ступінь розвитку цієї сфери психіки визначає рівень сформованості соціальних і пізнавальних досягнень дитини – потреб, інтересів, знань, вмінь і навиків, а так само інших психічних якостей, що є основою особистісної культури.

Як згадується в Основному компоненті дошкільної освіти «Саме дошкільний вік є сензитивним періодом для оволодіння мовою. Мова розглядається як «канал зв'язку» для отримання інформації з немовних сфер буття, засобом пізнання світу від конкретно-чуттєвого до понятійно-абстрактного» [3].

Сучасні дослідження психолінгвістів довели, що мовленнєва діяльність дитини носить активний творчий характер. Дитина немов би сама створює «власну мову» чи навіть декілька «моделей мови», що після сама і відкидає. Мовленнєва діяльність дітей – це процес «активного пошуку зв'язків, закономірностей, відношень елементів мови, пошук правил», за якими вона будує своє висловлювання. Тому потрібною умовою мовленнєвого розвитку дітей є, як демонструють сучасні дослідження, формування елементарного усвідомлення мовних і мовленнєвих явищ (Ф. О. Сохін, Т. Н. Ушакова) [66, с. 39].

Аналізуючи дитяче мовлення, дослідники доходять висновку, що мовлення може бути ситуативним, тобто пов'язаним із конкретною ситуацією, проте, воно не відтворює у словесних формах зв'язного смислового цілого з контекстним, зміст якого зрозумілий із самого контексту висловлювання. Якщо в ситуативному мовленні мовець активно застосовує міміку, жести, вказівні займенники, вигуки, то контекстне

мовлення вимагає побудування висловлювання без урахування конкретної ситуації, опорою тільки на мовні засоби. Ситуативність дитячого мовлення особливо на початкових етапах пояснюється наочно-образним характером мислення дітей і домінуванням емоційного ставлення до предмета висловлювання. За даними психологів, перехід від зовнішнього до внутрішнього, від ситуативного до контекстного здійснюється в дітей чотирьох–п’яти років [39, с. 5].

Для даного дослідження важливим є висвітлення питання про становлення зв’язного мовлення дітей в період старшого дошкільного віку. На думку Л. О. Калмикової, усне мовлення дитини старшого дошкільного віку здійснюється у трьох базових різновидах: по-перше, у формі вигуку, що не є справжнім мовленням, а лише засобом передачі будь-якої експресії – повідомлення про дію і стан (або процес) завдяки кодів мови; вони є афективними мовленнєвими реакціями, що виникають мимовільно, – як відповідь на несподіване, дивовижне (або цікаве) явище; по-друге, як діалогічне мовлення, яке відбувається чи як відповідь на запитання, чи як діалог; по-третє, у формі монологічного мовлення, що реалізується в різних функціонально-сміслових структурах: розповіді (для передачі часової послідовності дій) чи опису (для характеристики людей, явищ, станів, дій, що існують одночасно) – відображення темпоральних зв’язків, а так само міркування – відображення причинно-наслідкових зв’язків [29, с. 181].

Дослідники зазначають, що з п’яти років, оволодівши діалогічним мовленням, дитина розпочинає інтенсивно оволодівати монологічним, на якому ми зацентруємо увагу. Монологічному мовленню сприяють набуті на попередніх етапах фонетичні і граматичні вміння. Науковці стверджують, що уже з чотирьох років дітям доступні не лише види діалогічного мовлення (діалог, бесіда), а й такі види монологічного як опис і розповідь, а так само міркування. Висловлювання дітей старшого дошкільного віку є достатньо поширеними й інформативними, в них присутня логіка викладання змісту. Окрім того, для мовлення старшого дошкільника характерними є ситуативні

мимовільні висловлювання (непідготовлене мовлення), контекстове монологічне мовлення, активно вживаються немовні форми спілкування. Дошкільник даного віку ще не оперує додатковими засобами виразності: інтонацією, виділенням завдяки голосу деяких компонентів висловлення, не використовує систему павз (монологічні висловлення дітей, що інтонаційно нерозчленовані). Проте в деяких дітей добре розвинені такі позамовні засоби, як міміка, жести виразності, що успішно доповнюють сталі коди мови, виділяючи принципово нове, важливе, розкриваючи значні елементи смислу, тощо [48, с. 296].

Старший дошкільник охоче ділиться з іншими своїми почуттями, думками, коментує власні дії, фіксує знання про себе й довкілля. Усне монологічне мовлення дітей старшого дошкільного віку звернене до реального співрозмовника, реакція якого дозволяє дитині-мовцю коригувати власну інформацію по ходу повідомлення – опускати уже відоме; доповнювати, розгортати невідоме (або недостатньо зрозуміле). Ці специфіки пов'язані з інтелектуальним розвитком дитини, в якій до старшого дошкільного віку поступово зникає потреба в опорі на об'єктивні співвідношення, що безпосередньо сприймалися нею. Це сприяє опануванню уміння в монологічній структурі мовлення заповнювати лексиною граматичну неповноту.

Висловлюванню старшого дошкільника властиві усі етапи породження монологу: починається з мотиву й загального задуму, котрий відомий дитині від початку в найзагальніших рисах, – проходить через стадію внутрішнього мовлення, спираючись на семантичний запис з його потенційними зв'язками (саме внутрішнє мовлення є свідченням можливості опанування монологу) – заохочує в подальшому формування глибинно-синтаксичної структури – розгортає в зовнішнє зв'язне говоріння, що матеріалізується у поверхово-синтаксичній конструкції [49, с. 183].

У старшому дошкільному віці виникає критичне ставлення до мовлення. Звукова культура мовлення набуває подальшого розвитку: дитина

прислухається до звуковимови, більше уваги приділяє дикції й інтонаційній виразності висловлювання. Так само розвивається фонематичний слух, вдосконалюється звуковимова й літературне мовлення, удосконалюється орфоепічна літературна вимова.

Словник дітей старшого дошкільного віку так само значно збагачується передовсім за рахунок опанування багатоманітних семантичних відтінків значення слів. Дошкільники рівномірно використовують у мовленні усі частини мови, складні слова, слова з абстрактним значенням, доречно застосовують прислів'я, приказки, образні вирази, фразеологізми.

Як засвідчує Л. О. Калмикова, більшу частину у мовленні старших дошкільників складають іменники і дієслова. Більшість іменників використовуються у називному відмінку, для вираження підмета. Головну групу складають дієслова руху і дієслова, пов'язані з діяльністю, тобто характерною специфікою мови є дієслівність [29, с. 285].

Не зважаючи на бурхливе кількісне і якісне збільшення словника на шостому році життя спостерігаються семантичні помилки, неправильне розуміння деяких абстрактних, часових і просторових понять, слів з переносним значенням, прислівників (разом і поруч та інші); словник бідний на образні вирази, прикметники порівняльного ступеня тощо.

Удосконалюється граматична правильність мовлення, продовжується опанування суфіксів, спостерігається прагнення до точного й влучного вживання граматичних форм, що виявляється у критичному ставленні до свого мовлення і мовлення однолітків. Формуються навички корекції й самокорекції мовлення. Набуті уміння забезпечують перехід на вищий рівень розвитку зв'язного мовлення [34, с. 8].

Важливим якісним новоутворенням дітей старшого дошкільного віку є поява планувальної і регулювальної функцій мовлення. Дитина уже складає розповіді за планом, може планувати власну майбутню мовленнєву діяльність. Науковці доводять, що дітям притаманний розмовний стиль мовлення; більшість послуговується діалогічним мовленням з елементами

монологічного. Так само дошкільники уміють скласти невеликий текст з двох-трьох речень типу опису, в якому розкриваються одна-дві мікротеми, уводячи в розповідь елементи роздумів, формою котрих є найпростіші умовиводи.

На думку Г. М. Ленушиної у дітей старшого дошкільного віку зв'язне мовлення досягає досить високого рівня. У процесі спілкування діти можуть відповідати досить точно, коротко чи розгорнуто, залежно від ситуації, зрозуміло для оточуючих. Старші дошкільники здатні брати активну участь у бесіді, висловлювати доречні репліки, вчасно реагувати на чужі, формулювати запитання. Характер діалогу дітей певною мірою залежить від змісту їх спільної діяльності.

Непоодинокі дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців (О. І. Коненко, О. О. Смірнова, О. С. Ушаковата та ін.) доводять, що на шостому році дошкільник може послідовно й чітко скласти описову і сюжетну розповідь на запропоновану тему, може висловлювати міркування, переконливо аргументувати доведення. У старших дошкільників активно розвивається мовленнєво-творча діяльність, котра за умови правильно організованого навчання сприяє розвитку початкових літературно-художніх здібностей дітей, заохочує і збагачує інші види дитячої творчості (Н. В. Гавриш, Н. П. Орланова) [23, с. 36].

Аналізу зв'язного монологічного мовлення присвячене дослідження Л. Величко, котра зауважує, що зв'язне висловлювання дітей старшого дошкільного віку логічне, послідовно розгорнуте. Воно переважно складається з чотирьох-п'яти чи п'яти-шести речень. За характером вираження предикативності в оповіданнях переважають двоскладні повні речення, рідко спостерігаються неповні з пропущеними підметами. З односкладних речень у розповідях дітей старшого дошкільного віку частіше зустрічаються безособові, що виражають загальний стан об'єкта в умовах природного середовища чи психологічний стан особи, а так само такі, що виражають відсутність чого-небудь. Неозначено-особові структури

зустрічаються в мовленні дітей дуже рідко. Називні речення використовуються у висловлюванні дитини зрідка, бо вони не притаманні динамічному оповіданню. Діти старшого дошкільного віку з'єднують речення багатоманітними лексико-граматичними засобами, зокрема використовують займенникові, дієслівні, прислівникові, сполучникові міжфразові зв'язки.

Інший аспект розвитку описового мовлення досліджувала Л. А. Порядченко, котра виявила, що більшість дітей п'яти-шестирічного віку надають перевагу описам перед іншими функціонально-смысловими типами мовлення. В описі предметів (об'єктів) користуються, як правило, однотипними синтаксичними структурами. За змістом і структурою виокремлюються три типи дитячих описів:

- описи, де повідомляється про зовнішній вигляд предмета в цілому, а після описуються деталі;
- описи, де передається лише загальне враження від предмета;
- описи, де повідомляється тільки про деякі ознаки предмета (такі описи переважають) [47, с. 198].

Висловлення міркувань досліджувалися Н. В. Харченко, котра доводить, що оцінні міркування є частотними у дітей. З погляду логічної структури, міркування збігаються (змістові зв'язки між тезою і аргументами, наявність одного-двох аргументів, відсутність висновків). З'ясовано, що близько чверті дітей у своїх міркуваннях як аргумент висловлюють судження узагальненого характеру, а після намагаються їх конкретизувати завдяки іншого аргументу або прикладу. Дослідження так само свідчать про те, що у дітей, що приходять до 1-го класу, доводи, що ґрунтуються на змістових зв'язках, вже близькі до переконливих в логічному плані. Автор засвідчує, що пояснювальне мовлення лише розпочинає розвиватися в дошкільному віці, але користується дитина ним досить рідко, і й сама нерідко виявляється неготовою вислуховувати пояснення, позаяк прагне швидше почати гру, відволікається від пояснень умов і правил гри [51, с. 121].

У цілому ж у старшому дошкільному віці яскраво виражається процес диференціації та інтеграції мовлення у системі пізнавальних функцій. Мовлення стає окремим і регульовальним інтелектуальним процесом, свідченням чого є формування самооцінної мовної діяльності, прямо не пов'язаної з практичними діями. Дитина даного віку включається у бесіду на позаситуативні теми (наприклад, широкого пізнавального змісту; щодо моральних якостей, оцінки вчинків героїв казок або оповідань), самостійно складає оповідання, казки, віршики. Такий рівень мовлення вимагає спеціальної роботи дорослого з розвитку зв'язного мовлення.

Отже, розвиток зв'язного мовлення є головною задачею навчання дошкільників рідній мові, завдяки зв'язного мовлення діти мають можливість спілкуватися з дорослими і однолітками. Зв'язне мовлення є потрібною умовою для успішного навчання.

1.3. Театралізована діяльність як засіб розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників

У період модернізації системи освіти особливої значущості і ваги набувають завдання виховання творчої особистості, що стоять перед дошкільним учбовим закладом. Національна Доктрина розвитку освіти в Україні, Закон України «Про дошкільну освіту», Основний компонент дошкільної освіти і програма «Українське дошкілля» чітко визначили пріоритети розвитку дитини як творчої особистості.

Згадані документи орієнтують вихователя на підвищення актуальності завдань розвитку творчого потенціалу дитини як засобу формування її духовного світу, національної свідомості, морально-етичних ідеалів. Закон України «Про дошкільну освіту» чітко визначає, що в умовах оновлення суспільства, відродження національної культури орієнтування на творчий розвиток особистості є світоглядною засадою сучасного виховання і освіти.

Сучасна педагогічна наука розглядає освіту як процес відтворення духовного потенціалу людини, що має у своєму потенціалі багатоманітні сфери освітньої дії на дитину.

Сфера мистецтва розглядається як простір, що сприяє формуванню соціально-естетичної активності дитини. На думку сучасних дослідників проблем дошкільної освіти, розкриттю внутрішніх якостей особистості і самореалізації її творчого потенціалу найбільше сприяє синтез мистецтв.

Наукові знахідки вчених (Л. С. Виготський, Б. М. Теплов, Д. В. Менджеріцька, Л. В. Артемова, Е. Л. Трусова, Р. І. Жуковська, Н. С. Карпинська та інші) зробили актуальною проблему освіти і виховання дошкільників засобами театралізованої діяльності як могутнього синтетичного засобу розвитку їх творчих здібностей.

Л. С. Виготський вважав, що «акторська праця є своєрідною творчістю психофізіологічних станів людини». Вона сприяє розвитку у дошкільнят фантазії, виникнення у їхній уяві яскравих образів літературних героїв, казкових персонажів. Окрім того, діти вдаються до виразного втілення психологічних специфіки персонажів, самостійно добирають для них засоби мовленнєвої (інтонації) і зовнішньої виразності (виразні рухи: рук – жести; обличчя – міміка, всього тіла – пантоміміка) [21, с. 389].

Позаяк провідною діяльністю дітей у дошкільному віці є ігрова діяльність, то саме гра у різних її формах має стати для педагога дієвим засобом формування особистісних якостей і творчих здібностей дітей дошкільного віку. Відтак різнобічний вплив театралізованих ігор на дитячу особистість надає змогу використовувати їх ненав'язливий педагогічний потенціал. Розвивальна можливість театралізованої діяльності полягає у формуванні емоційної сфери дошкільників: дитина немовби переживає внутрішнє оновлення, сценічну дію сприймає як своє власне життя, має можливість безпосередньо проявляти емоції і задовольняти різнобічні творчі інтереси. Різноманітні форми і багатогранність театралізованої діяльності

виступають домінантою в освітньому процесі дошкільного учбового закладу й заохочують розвиток творчої особистості.

Кожна дитина від природи неповторна, унікальна індивідуальність. Якщо створити умови для її розвитку, неодмінно відкриються здібності, закладені у дитині природою. Завдання педагога і полягає в тому, аби виявити ці перші здібності і на цьому тлі створити належні умови і забезпечити усебічний і гармонійний розвиток дошкільників. А для реалізації цього їх життя варто наповнювати багатоманітною і цікавою діяльністю [53, с. 94]

Серед умов організації театралізованої діяльності дошкільнят можна виокремити: взаємозв'язок основних напрямків роботи (літературно-мовленнєвого, мовленнєво-творчого, театрального-ігрового); комплексне розв'язання мовленнєвих завдань; раціональне поєднання різних видів і типів занять; інтеграція різних видів дитячої художньої діяльності; занурення в активну театралізовану діяльність на основі інформаційно-змістової обізнаності; забезпечення адекватного використання театралізованої діяльності в освітньому процесі і доцільності в частому плануванні різних її видів; власну зацікавленість вихователя в означеному виді дитячої діяльності.

Охарактеризуємо ці умови детальніше: взаємозв'язок трьох базових напрямків (літературно-мовленнєвого, мовленнєво-творчого, театрального-ігрового) є важливою умовою навчання дітей творчої розповіді у театралізованій діяльності; літературно-мовленнєвий і театральний-ігровий напрямки були підготовчими, у процесі реалізації яких діти засвоювали певні знання, розвивали уміння і навички, що надалі могли використовувати у мовленнєво-творчому напрямі. Літературно-мовленнєвий напрямок реалізовувався через сприймання літературних творів, аналіз їх змісту і художньої форми, виконання багатоманітних мовленнєвих, мовленнєво-творчих, літературно-мовленнєвих завдань та ігор. Робота за театральний-ігровим напрямом передбачає ознайомлення дітей із театральною

термінологією, різними видами театру, що сприяло розвитку їх уявлень про театр, театралізовану діяльність, працю акторів; виконання імітаційно-ігрових і творчих вправ і завдань; використання набутих знань і умінь під час гри в театр, підготовку театральної вистави. Мовленнєво-творчий напрямок пов'язується зі складанням дітьми сюжетів на наочній і словесній основі, самостійним сюжетоскладанням, розробкою сценаріїв за віршованими і казковими текстами на основі комбінування сюжетів [38, с. 68].

Серед важливих педагогічних умов можна відокремити комплексне розв'язання мовленнєвих завдань. Навчання творчої розповіді залежить від рівня розвитку зв'язного мовлення, в якому відображається багатство словника, досконалість звукової сторони мовлення, сформованість його граматичної будови. Творча розповідь є вищою формою зв'язного мовленнєвого висловлювання, для побудови якого дитина має засвоїти лексичну, фонетичну і граматичну сторони мовлення, тому істотним є послідовне розв'язання усіх означених завдань у комплексі.

З метою успішного навчання творчої розповіді у процесі театралізованої діяльності потрібно забезпечити її адекватне використання, через доцільність частого планування різних видів театралізованої діяльності. Для реалізації цього вихователь під час планування освітньо-виховного процесу включає різні види означеної діяльності (перегляд театральних вистав; підготовку і показ вистав із використанням різних видів театру, театралізовані ігри тощо) як частину заняття (з ознайомлення з художньою літературою, з розвитку мовлення, заняття театрального гуртка), так і у вільний час (вранці чи у другій половині дня) під час самостійної ігрової діяльності дітей. Застосовувались багатоманітні форми театралізованої діяльності: вистави, театралізовані ігри, ігри в театр, заняття театрального гуртка, що істотно впливають на зміст і форму дитячих розповідей. Виконуючи ролі у драматичному театрі, дії за персонажів у різних видах театру, дитина створює певне мовленнєве висловлювання. Творча розповідь виявлялася у

складанні дітьми сюжетів на наочній і словесній основі і розробці сценаріїв для майбутніх вистав.

Важливою умовою забезпечення успішності театралізованої діяльності є особиста зацікавленість вихователя у цьому виді дитячої діяльності. За словами В. Сухомлинського, аби діти яскраво передавали художні образи, варто перенести хоча б одну іскру з вогню своєї творчості до свідомості дитини.

У дослідженні Н. В. Гавриш визначено професійні і особистісні якості педагогів, що забезпечують успішність творчого навчання дітей: схильність педагога до творчої діяльності; уміння швидко і гнучко перебудувати намічений план роботи залежно від можливостей дітей і відповідно до варіантів рішень, що пропонуються, запитань, ідей, проблем, що виникають у будь-якій творчій діяльності; уміння орієнтуватися на індивідуальні специфіки кожної дитини, забезпечення оптимальних умов розвитку усім дітям групи, різних за рівнем розвитку інтелектуальних і творчих здібностей, нахилів, інтересів, знань. В орієнтуванні на потреби кожного педагог має все ж таки враховувати поставлені завдання, додержуватися напрямку, обраного для всієї групи. Важливим так само є: додержання у стосунках з дітьми тактики партнерства, співробітництва, підтримання їх інтересів, стимуляція до творчої діяльності; особистісна готовність до творчості, що виявляється в певних психологічних рисах, – психологічна зрілість, реалізація себе в житті, прийняття нового, емоційна стабільність і усталеність; наявність у педагога спеціальних здібностей або навиків творчої діяльності, що дають змогу зацікавити дітей процесом виконання роботи; високий рівень професійної підготовки, що передбачає знання програми навчання і виховання, високий рівень власної культури мовлення, володіння педагогічними технологіями навчання й розвитку мовлення, добре розвинена творча уява [22, с. 83].

Театралізована діяльність у дошкільному віці є одним із найефективніших засобів педагогічного впливу на розвиток особистості

дитини. Водночас театралізована діяльність виступає як специфічний вид дитячої активності, один із найулюбленіших видів творчості.

У театралізованій діяльності реалізуються потреби дитини у:

- самовираженні;
- спілкуванні;
- пізнанні себе через відтворення різних образів.

У відвертому, щирому ставленні до художнього образу, втіленні його у різних формах театралізованої діяльності дитина виявляє рівень художньо-естетичного сприймання, мовленнєву компетенцію, певні знання, уміння, навички, здобуті нею раніше в умовах спеціально організованого навчання.

Театралізована діяльність дитини дошкільного віку має такі види:

- сприймання театрального видовища, що сприяє опануванню найкращих форм літературного мовлення;
- театралізована гра, спрямована на активізацію словника і зв'язного мовлення, сюжетоскладання;
- підготовка театральної вистави (репетиції, відпрацювання виразності мовлення) [53, с. 97].

Відповідно до видів, організація театралізованої діяльності передбачає три базові напрямки роботи:

- пізнавальний – формування у дитини певних знань, вмій, уявлень про театр, театральну термінологію; передбачає ознайомлення з театром, художньо-естетичне сприймання;
- ігровий – створення сприятливих умов для ігрової діяльності, спонукання дитини до імпровізації, використання набутих знань у грі; містить ігри-драматизації та імпровізовані ігри;
- сценічний – у дитини здійснюється формування театральних дій, елементів сценічної виразності, майстерності; містить репетиції, вправи, роботу в театральному гуртку, підготовку вистави [2, с. 134].

З-поміж ключових понять театралізованої діяльності виділяємо: сюжет, сценарій, гру за сюжетом літературного твору, театралізацію, казку-показку.

Театралізована діяльність впливає на розвиток різних сторін життєдіяльності дитини. Вона сприяє розвиткові інтелектуальної сфери, адже засобами театру збагачуються знання дитини про театр і людей, що там працюють, вона вчиться порівнювати героїв різних казок, планує власні дії щодо реалізації задуму майбутньої вистави.

Розвиток фізичної сфери містить залучення дитини до показу деяких дій (з іграшками, персонажами казок), імітації рухів, дій поетичних героїв, використання рухових дій у процесі театралізованих ігор, добір рухів відповідно до характеру персонажа.

Комунікативна сфера – це узгодження власних дій із діями інших дітей, участь у спільних із вихователем діях за сюжетами літературних творів, усвідомлення колективного характеру дітворення [40, с. 24].

Театралізована діяльність передбачає так само розвиток морально-вольової сфери, тобто уміння впізнавати героїв і персонажів у знайомих казках, висловлювати своє ставлення до них, робити самостійні оцінні судження, давати морально-етичні і естетичні оцінки, визначати альтернативу в оцінці героїв.

Щодо поведінкової сфери, то під час походів до театру дитина засвоює правила поведінки в театрі, ідентифікує почуття і вчинки персонажів із власними.

Театралізована діяльність у дошкільному віці усвідомлюється педагогами як один із найефективніших засобів педагогічного впливу на розвиток творчої особистості дитини, що використовується з певною метою і спонукається мотивами. Педагог має на меті розвивати в дошкільників: вміння «входити в образ» і «утримувати» його впродовж усієї театралізованої діяльності; усвідомлення мовленнєвих і виконавчих дій; вміння передавати характерні специфіки будь-якого художнього образу; переносити одержані уявлення в самостійну ігрову діяльність; виявляти зацікавленість до театру як виду мистецтва; усвідомлення змісту, ідеї, художніх образів літературних творів [19, с. 74].

Водночас театралізована діяльність виступає як специфічний вид дитячої активності, один із найулюбленіших видів творчості. Ще С. Русова довела природність «драматичного інстинкту малюків». Діти охоче залучаються до театралізованої діяльності завдячуючи літературним, ігровим, особистісним мотивам. У них з'являються багатоманітні потреби у грі, що виникають під впливом літературного твору. А так само бажання самовираження, спілкування, пізнання себе через відтворення різних образів. У відвертому, щиросердному ставленні до художнього образу, втіленні його в різних формах театралізованої діяльності дитина виявляє рівень художньо-естетичного сприймання, мовленнєву компетенцію, певні знання, уміння, навички, здобуті нею раніше в умовах спеціально організованого навчання.

Отже, організація театралізованої діяльності передбачає формування в дітей певних уявлень про театр, театральну термінологію, тобто пізнавальний напрямок спеціального навчання; створення сприятливих умов для ігрової діяльності, спонукання дітей до імпровізації, використання набутих знань у грі, тобто ігровий напрямок і сценічний, у процесі якого здійснюється формування театральних дій, елементів сценічної виразності.

Такий підхід до усвідомлення змісту театралізованої діяльності науковці співвідносять з оцінкою її як видовища, ефективного впливового засобу наочного навчання й виховання (Ю. М. Перенчук); як специфічного виду сюжетно-рольової гри (Л. В. Артемова, Н. С. Карпинська, Т. О. Маркова, Д. В. Менджерицька), в якій діти відтворюють власні враження, уявлення; і як театральної вистави – способу вправління дошкільників у виразному мовленні, розвитку їх творчих здібностей [2, с. 141]

На нашу думку, саме подібний підхід дозволить упорядкувати мовленнєву роботу, врахувати специфічність мовленнєвих завдань у кожному з напрямків, посилити вплив театралізованої діяльності на оволодіння дітьми різними типами зв'язних висловлювань у взаємозв'язку. Адже під час перегляду вистави, ознайомлення з літературними творами завдяки театру дитина одержує зразки правильного, красивого, емоційно

забарвленого зв'язного мовлення, насиченого влучними образними висловами, прислів'ями, приказками, фразеологізмами. Під час сюжетно-рольової гри розвивається діалогічне і монологічне мовлення. У мовленнєвотворчій діяльності діти вживають різні типи зв'язних висловлювань для вирішення конкретних ігрових, комунікативних ситуацій (міркування, пояснення, відтворення казкових діалогів, складання власних сценаріїв тощо). Мовлення стає найбільш зрозумілим, виразним, граматично оформленим. Гра сприяє розвитку сюжетоскладання. У процесі підготовки і показу вистави у дітей розвивається зв'язне мовлення, яке має емоційне забарвлення і передбачає широке вживання вербальних і невербальних засобів виразності (адже дошкільники чи відтворюють художньо-мовленнєві сюжети і тим самим опановують норму в найвищому її прояві, чи вправляються в самостійному складанні сюжету, а потім – сценарію театральної вистави).

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1

Отже, розвиток зв'язного мовлення надзвичайно важливий для формування інтелекту і самосвідомості дитини, що позитивно позначається на розвитку особистісних якостей, таких як комунікативні навички, доброзичливість, ініціативність тощо. Добре розвинуте зв'язне мовлення, вчить чітко і ясно дитину мислити, встановлювати контакт з оточуючими, ініціювати власні ідеї.

Сучасні дослідники вважають, що мовлення старших дошкільників може досягати високого рівня розвитку, коли педагог створює умови для розвитку кожної дитини з урахуванням її можливостей.

Виховання особистості неможливо без знання рідної мови; це загальна основа навчання і виховання дітей в дитячому садку. Ефективний розвиток зв'язного мовлення дошкільників здійснюється у грі, конструюванні, малюванні тощо. У процесі такої діяльності діти супроводжують свої дії словами, висловлюють власні думки і почуття, ведуть діалог з іншими учасниками діяльності.

Розвиток зв'язного мовлення є головною задачею навчання дошкільників рідній мові, завдяки зв'язному мовленню діти мають можливість спілкуватися з дорослими і однолітками. Зв'язне мовлення є потрібною умовою для успішного навчання.

Театралізована діяльність розвиває діалогічне і монологічне мовлення. У мовленнєво-творчій діяльності діти вживають різні типи зв'язних висловлювань для вирішення конкретних ігрових, комунікативних ситуацій (міркування, пояснення, відтворення казкових діалогів, складання власних сценаріїв тощо). Мовлення стає найбільш зрозумілим, виразним, граматично оформленим. Гра сприяє розвитку сюжетоскладання. У процесі підготовки і показу вистави у дітей розвивається зв'язне мовлення, яке має емоційне забарвлення і передбачає широке вживання вербальних і невербальних засобів виразності (адже дошкільники відтворюють художньо-мовленнєві

сюжети і тим самим опановують норму в найвищому її прояві, а також вправляються в самостійному складанні сюжету, сценарію театральної вистави). Як демонструє досвід, у поєднанні з інноваційними педагогічними технологіями театралізована діяльність слугує для розвитку естетично-емоційної сфери, уяви, рухових, комунікативних, пізнавальних, образотворчих, музичних здібностей, становлення грамотного і багатого мовлення, виховання культури поведінки, артистизму, позитивного емоційно-ціннісного ставлення до оточуючих, активності, ініціативності, почуття гумору, впевненості у собі, охайності і дбайливості.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ВІКУ В ПРОЦЕСІ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Вивчення та аналіз педагогічного досвіду розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників у процесі театралізованої діяльності

Одним із пріоритетних і продуктивних напрямків роботи в закладі дошкільної освіти з розвитку мовлення визнано театралізовану діяльність.

Театралізована гра має великий вплив на мовленнєвий розвиток дитини, заохочує активну мову за рахунок розширення словникового запасу, вдосконалює артикуляційний апарат. Дитина опановує багатство рідної мови, її виражальні засоби. Використовуючи виразні засоби і інтонації, що відповідають характеру героїв і їх вчинків, дитина намагається говорити чітко, копіюючи дорослого аби її усі зрозуміли, формується монологічне і діалогічне мовлення. Діти дошкільного віку ліпше опановують зміст твору, логіку і послідовність подій, їх розвиток і причинну зумовленість. У театралізованій грі, у процесі якої формується монологічне і діалогічне мовлення, виникає сприяння опануванню допоміжних елементів мовного спілкування: міміку, жести, позу [2, с. 137].

В Основному компоненті дошкільної освіти згадано, що метою діяльності дошкільного закладу є забезпечення гармонійного розвитку кожної дитини, створення сприятливих умов для її особистісного становлення і творчої самореалізації. Одним із ефективних засобів педагогічного впливу на розвиток творчої особистості і розвиток мовлення дошкільника названо театралізовану діяльність. Вона сприяє естетичному вихованню дітей, прилучає їх до мистецтва, розвиває уміння бачити, чути, розуміти красу слова, дії. Театральне мистецтво близьке і зрозуміле дітям, адже в його основі – гра, а гра є провідним видом діяльності дошкільників.

Театралізована діяльність позитивно впливає на емоційну сферу дитини, розвиває її мовлення. Театр – це високий рівень естетичного виховання, що поєднує в собі впливи музики, танцю, мовлення і образотворчого мистецтва.

Театралізована діяльність використовується в освітньому процесі як окрема форма роботи з дітьми або як елемент заняття, розваги, свята тощо. Багатьма метрами вітчизняної та іноземної педагогіки розглянуто питання запровадження театралізованої діяльності в освітній процес з метою покращення мовлення дитини. Софія Русова одна з перших систематизувала різні види театралізованої діяльності і вбачала в ній ефективний засіб розвитку мови і творчих здібностей. На думку вченої, коли діти спеціально готують ролі заздалегідь, дослівно вивчають репліки літературних героїв, це сприяє збагаченню словника дошкільників образними літературними виразами і «має характер вправи навчання мови» [53, с. 99].

Відомі вчені Л. Виготський, О. Запорожець, О. Леонт'єв, стверджують що театралізована діяльність є провідним видом мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. Наша сучасниця Алла Богуш акцентує на тому, що театралізована діяльність – один з компонентів художньо-мовленнєвої діяльності, засіб розвитку гарного, образного, літературного мовлення, що надає дитині змогу виразити свої емоції, ставлення до літературного образу, ввійти в роль казкового персонажа, самостійно побудувати зв'язне висловлювання. Театрально-мовленнєва діяльність зосереджує увагу на мовленнєвому розвитку дошкільників, адже кожен із складників цієї діяльності: сприймання літературних творів засобами театру, театралізована гра, як гра для себе, інсценування, як підготовлений виступ дітей для глядачів, – виконує свої завдання [13, с. 7].

Ефективний досвід розв'язання проблеми розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників у процесі театралізованої діяльності був представлений у серпні місяці 2020 р. вихователем старшої групи Калашниківського НВК Шершовою Юлією Сергіївною. Педагог презентувала

збірник «Розвиток мовлення дітей дошкільного віку засобами театралізованої діяльності» у якому представлені матеріали з досвіду роботи. Алгоритм діяльності Шершової Ю. С. схвалено науково-методичною радою методичного кабінету відділу освіти Полтавської районної державної адміністрації.

Спираючись на досвід науковців і власний досвід роботи із дітьми старшого дошкільного віку Шершова Ю. С. вважає, що один із домінантних засобів покращення розвитку мовлення – театралізована діяльність.

Процес розвитку мовлення у дітей дошкільного віку протікає під керівництвом дорослих: батьків, педагогів тощо. Тож намагаючись вести цілеспрямовану систематичну роботу з підвищення в дітей мовленнєвої активності дітей, розвитку їх мовленнєвих здібностей Шершова Ю. С. вбачає в необхідності використання найбільш ефективних і доцільно-цікавих для дітей методів, прийомів, засобів, що сприяють появі інтересу в дітей до мовленнєвої діяльності. Проте при цьому потрібно чітко визначитися з позицією дорослого і дитини у будь-якому виді діяльності: дорослий – ініціатор спільної діяльності і помічник; дитина – учасник ігор та ініціатор спільної діяльності.

Юлія Сергіївна гадає, що наразі є досить актуальним питання наступності дошкільної і початкової освіти, тому саме через театралізовану діяльність можна пов'язати ці дві освітні ланки. Наприклад, на заняттях в дошкільних закладах це досить вдалий і ефективний прийом, через спілкування дітей з казковими персонажами, наслідування їх поведінки. Молодші учні театралізацію так само сприймають як фази відпочинку на уроці, як додаткові можливості приміряти на себе ігрові ситуації і підвищити майстерність у монологічному і діалогічному мовленні.

При залученні дітей старшого дошкільного віку до театралізованої діяльності в дошкільників спостерігається інтенсивний розвиток пізнавальних інтересів, вдосконалення психічних процесів (пам'ять, уява, мислення), формується культура міжособистісного спілкування. Вдосконалюється дрібна

моторика рук, котра активізує мовленнєвий розвиток дошкільника. Педагог рекомендує мати у групах пальчиковий театр, розташований у доступних зонах для дітей де вони зможуть вільно ним користуватися.

Завдячуючи театралізованій діяльності розширюється світогляд дошкільників. Поряд із зазначеним, під час роботи над виразністю слів персонажів активізується словниковий запас дитини, удосконалюється звукова культура мовлення та інтонаційна виразність [63, с. 52].

Драматизація казки дає можливість старшим дошкільникам вирішувати чимало проблемних ситуацій опосередковано, від імені казкового героя, що допомагає подолати мовленнєву нерішучість, сором'язливість, страх. Виконуючи роль, дитині зрозуміліше, чіткіше промовляє текст, оволодіває літературною мовою. У неї покращується діалогічне мовлення, удосконалюється граматична будова речень.

Театралізована діяльність є перспективним і ефективним напрямом, одним із ефективних засобів розвитку мовленнєвих здібностей дітей. Беручи участь у театральній діяльності, діти знайомляться з навколишнім світом у всьому його різноманітті – через образи, фарби, звуки, музику, а вміло поставлені педагогом запитання спонукають міркувати, аналізувати, робити висновки і узагальнення. Роль, яку виконує дитина, особливо діалог з іншим персонажем, ставить маленького актора перед необхідністю артикуляційно, чітко і змістовно зрозуміло висловлюватися [20, с. 218].

Шершова Ю. С. наголошує, що при використанні театралізованих ігор педагогам варто додержуюсь базових методичних вимог:

- змістовність і багатоманітність тематики;
- урахування змістовності і використання багатоманітних тематик застосування театру в учбово-виховному процесі;
- активізація дітей на усіх етапах підготовки і проведенні театральних ігор;
- співпраця дітей з однолітками і дорослими.

Така робота включає в себе формування мовленнєвих умінь і навиків дітей через використання різних видів мовленнєвих вправ, пальчикових ігор, імітаційних вправ, ігор-медитацій, дидактичних ігор, артикуляційних вправ, ігор з музичним супроводом, читання художніх творів, вивчення текстів, робота з іграшками, ляльками, виготовлення атрибутів і декорацій, розподіл сценічних ролей, показ вистав, ігор-драматизацій.

Педагог вбачає, що успішному вирішенню проблеми, що розглядається, сприяє психологічний мікроклімат на занятті, психологічна культура вихователя, реалізація особистісного підходу в освітньому процесі: створення ситуації успіху, забезпечення педагогічної підтримання вихованця, запровадження різних методів і прийомів.

Заняття варто проводити в умовах рівноправного партнерства і спілкування на творчих принципах з використанням таких наступних форм і методів роботи: робота в парах, у малих групах, із запровадженням інтерактивних методів, таких як: «мікрофон», «мозковий штурм», «продовж речення», «розігрування ситуацій за ролями», і виразних рухів для передачі емоцій літературних героїв. Наприклад: «Покажи ходу», «Зміни голос», дидактичні ігри, показ ілюстрацій.

Розвитку діалогічно-монологічного мовлення сприяють багатоманітні прийоми: групова розповідь, розповідь ланцюжок «гримаси», «візитна картка» тощо.

Згадані прийоми у поєднанні з іншими допомагають досягти поставленої мети (артикуляційної, звуковимовної), дозволяють залучити до роботи усіх дітей групи, сприяють виробленню соціально важливих навиків роботи в дитячому колективі.

Залежно від змісту й мети заняття Юлія Сергіївна рекомендує використовувати різні інтерактивні прийоми у невеликих групах дітей. В залежності від змісту й мети заняття доцільно застосовувати різні інтерактивні прийоми роботи малих груп: «Діалог», «Спільний проєкт», «Мініатюра» тощо [73, с. 24].

Розглянемо суть прийому «Діалог», він полягає в спільному пошуку окремими групами потрібного рішення. При цьому розвивається, як монологічне, так і діалогічне мовлення. Особливу увагу педагог приділяє використанню багатоманітних формул мовного етикету. Важливу роль у цьому плані відіграють запровадження ситуативних діалогів, що є важливою складовою роботи вихователя з мовленнєвого розвитку дитини, адже вони формують свою думку, впливають на поведінку дитини, вчать ставити запитання і знаходити відповіді [56, с. 220].

При створенні згаданих діалогів Шершова Ю. С. приділяє увагу використанню багатоманітних форм мовного етикету, наочністю якого може слугувати ситуація «діалог по телефону». Після закінчення бесіди вихователя у ході якої він ознайомлює дітей з культурою телефонної діалогу (тон діалогу, початок, закінчення), пропонується розігрування телефонного діалогу на основі даної мовленнєвої ситуації.

Ситуація «Давай дружити». Дітям пропонується казка з якої вони можуть собі обрати ролі казкових персонажів. Діалоги котрих вони матимуть змогу самостійно розіграти. Педагог рекомендує зобов'язати акторів вжити деякі з поданих слів, звернувши увагу на їх правильну вимову.

Така цілеспрямована, чітко спланована робота за створеною системою не лише в процесі щоденного спілкування, а й у процесі спеціально організованого навчання сприятиме ефективному вирішенню одного з головних завдань дошкільної освіти на сучасному етапі – набуття мовленнєвої компетенції дитиною, здатною опанувати інтегроване уміння влучно і доречно спілкуватись рідною мовою в різних життєвих ситуаціях, додержуючись вимог загальної культури [57, с. 64].

Вихователь наголошує, що не варто забувати, що з метою розвитку творчих здібностей і зв'язного мовлення вихованців потрібно на заняттях запроваджувати креативні підходи методи і прийоми. Серед згаданих методів зазначимо домінуючі.

Ритмопластика – оздоровчий вид гімнастики, у ході якої задіюються різні групи м'язів, розвивається почуття ритму, тренується пам'ять і уважність. Вона містить у собі елементи гімнастики і хореографії [52].

Метод емпатії (перевтілення), переказ від імені героя, придумування минулого чи майбутнього героям казок і оповідань.

Позаяк описані методи допомагають дитині розслабитися, зокрема психологічно, доцільніше їх використовувати на заняттях з художньої літератури. У першій частині подібного заняття обирається твір для драматизації і здійснюється ознайомлення дітей з його змістом. Після вихователь виразно читає чи розповідає текст, можна так само прослухати аудіо- чи грамзапис. Подальша робота на цьому етапі проходить шляхом поступового поглибленого вивчення художнього тексту завдячуючи використанню різних видів переказу: за ролями, ланцюжком, індивідуально.

У другій частині заняття увага зосереджується на розвитку дитячої уяви, фантазії, подальшому збагаченні емоційного досвіду дітей через проникнення в емоційні стани літературних героїв, ознайомлення із засобами їхнього вираження в мовленні. Виконання перелічених завдань педагог здійснює завдяки застосування комплексу методів і прийомів: використання ілюстрацій, фотографій із зображенням людей і казкових персонажів у різних емоційних станах, імітаційно-ігрових вправ, дидактичних ігор із піктограмами для вправляння дітей у визначенні емоційних станів за зовнішніми ознаками, завдань, переліку запитань до дітей із метою вправляння їх у визначенні почуттів і емоційних станів героїв за мовленнєвими й зовнішніми проявами. Дорослому потрібно самому визначитися з переліком запитань спрямованих до дітей. Наприклад, до казок і оповідань: «Чому плаче чи сміється зайчик?», «Який настрій у дівчинки?», «Яким голосом говорить мама?» та ін. Застосування повного комплексу таких прийомів надає змогу уникнути монотонності, що може виникнути унаслідок механічного заучування тексту ролі без проникнення й відтворення почуттів героїв [73, с. 20].

У третій частині (заключній) заняття, робота спрямована на практичне опанування дітьми засобів виразності. З метою досягнення виразності під час виконання ролей Юлія Сергіївна використовує творчі вправи, спрямовані на розвиток вмінь самостійного використання інтонації, виразних рухів для передачі емоцій літературних героїв. Задля образного відтворення рольових завдань вихователь використовує у своїй діяльності наступні вправи: «Покажи ходу», «Зміни голос» та інші. На цьому етапі проводиться корекційна робота над технікою мовлення (вправи, ігри, скоромовки, чистомовки тощо). Після такої ґрунтовної підготовчої роботи дітям пропонується драматизувати фрагмент літературного твору, у ході якого вони вправляються в самостійному пошуку й використанні засобів виразності.

Під час ігор драматизацій діти реалізують потребу у самовираженні, спілкуванні, пізнанні себе через відтворення різних образів, як наприклад у казках: «Лисичка і журавель», «Рукавичка», «Ріпка», «Колосок». Під час самостійної театральної діяльності, режисерських ігор і показу вистав: «Ходить гарбуз по городу», «На лісовій галявині» дошкільники мають можливість імпровізувати, вправлятися у жестикуляційній виразності у монологічному і діалогічному мовленні, що є красномовним проявом театралізованої дитячої діяльності, котра являє собою могутній засіб мовленнєвого розвитку [33, с. 91].

Шершова Ю. С. наголошує, що поєднання літературної і театралізованої діяльності спонукає дітей до виконання творчих завдань, заохочує до імпровізації, сприяє розвитку сюжетоскладання й розвиває у них зв'язне мовлення, сприяє естетичному вихованню, прилучає їх до мистецтва, розвиває уміння бачити, чути, розуміти красу дії і слова.

2.2. Особливості організації театрального гуртка у закладі дошкільної освіти

Домінантою в освітньому процесі дошкільного закладу вважаємо педагогічно доцільну організацію театралізованої діяльності, оптимальний добір ефективних, цікавих, сучасних методів виховного впливу. Потрібно зробити наголос, що ефективній і професійній організації цього виду роботи будуть сприяти спеціально створені умови, що сприятимуть успішній творчій самореалізації кожного вихованця.

Ефективність дитячої театралізованої діяльності зумовлена ступенем готовності дошкільника до неї. Велику роль в організації театралізованої діяльності грає вихователь, що уміло скеровує цей процес. Потрібно, аби вихователь не лише виразно читав чи розповідав, вмів дивитися і бачити, слухати і чути, проте і був готовий до будь-якого «перетворення», тобто володів основами акторської майстерності, а так само основами режисерських вмінь. Формуючи творчі начала засобами театралізованої діяльності пропонуємо використовувати театральні-ігрові форми роботи в різні моменти [32, с. 59].

З метою задоволення потреб батьків у розвитку творчих здібностей, нахилів і таланту дітей, педагог творчо і ефективно організовує роботу театрального гуртка, наприклад, «Афіша». Зміст роботи театрального гуртка полягає в реалізації творчого потенціалу кожного вихованця, надання можливості всім учасникам проявити себе, засвоїти основи акторської гри і перевтілення. Найголовнішим критерієм зацікавлення вихованців є сукупність бажань дитини (інтереси, смаки, любов до мистецтва), можливостей дитини – результати обстежень, діагностувань, спостережень (творчі вміння, артистизм, розвиток пластики і гнучкості), бажання батьків. Кожна дитина має певні здібності, тому завдання педагогів і батьків – визначити і допомогти їх розвинути.

Заняття театралізованого гуртка організовується щотижня, в другу половину дня, тривалістю 25-30 хв. Щоразу дошкільнята мають можливість поринути у чарівний світ театру, провести цікаво і змістовно час, адже вся діяльність проходить у захоплюючій, ігровій, динамічній формі. Це веселі майстер-класи з ляльководіння: «Оживи маріонетку», «Секрети ляльки Петрушки», «Пластичні медитації», «Чарівні перетворення звичайнісіньких предметів»; вправи-емпатії, етюди «Посварилися – помирилися», «Театр масок», «У магазині дзеркал», «Баба-Яга», «Три настрої», «Фокус», «Упертюх», в котрих персонажі переживають різні емоційні стани [57, с. 76].

Значне місце в роботі гуртка займає використання різних видів театру як класичних так і нетрадиційних. Саме тому ефективною формою роботи є організація майстер-класів для дітей з мистецтва ляльководіння: «Оживи маріонетку», «Секрети ляльки Петрушки», «Пластичні медитації», «Кольорові рукавички», «Чарівні перетворення звичайнісіньких предметів» (чашки, кульки, віники, шкарпетки, катушки тощо), що вдало вписуються в мозаїку театралізованої діяльності. Вдале поєднання різних видів театру, значно підсилює і приваблює увагу глядачів (ляльковий, тіньовий, пальчиковий театр, драматизації та інсценування казок, нетрадиційні види театру) [53, с. 201].

Враховуючи те, що через казку пролягає найважливіший шлях до серця дитини, педагог в своїй діяльності з вихованцями широко використовує театральні-ігрове середовище не тільки групової кімнати, а й дошкільного закладу; зокрема розробила серію театральні-ігрових заходів з дітьми, батьками, вихователями у Кімнаті Казки.

Специфікою діяльності гуртка є синхронізована робота з основ акторської майстерності, основ режисерських вмінь, майстерності ляльководіння, формування почуттів і високої емоційної культури дошкільників. Організація театралізованої діяльності підпорядкована сталому алгоритму:

- емоційне ознайомлення зі змістом казки, п'єси;

- характеристика й аналіз емоційного стану героїв казки;
- організація ігрової діяльності сюжетно-тематичного спрямування змісту казки;
- продуктивно-творча діяльність: виготовлення персонажів, підготовка потрібних декорацій, атрибутів;
- міні-заняття з ляльководіння (володіння технічно-руховими навичками різних видів театральних ляльок);
- вправи психологічного спрямування на формування виразності емоційного стану завдяки жестам, міміці, вправлення в пантомімічних сценках;
- робота у мізансценах розвиває чуття композиції, вихованці вчаться грати в ансамблі, враховуючи манеру виконання інших учасників вистави;
- репетиції на сцені: режисерська робота поєднання акторської гри, декораторів, костюмерів, музичного супроводу тощо;
- виступ: злагоджена творча робота акторської трупи з елементами імпровізації [50, с. 119].

Завдання дорослого полягає в тому, аби «вдихнути» в театральну постановку життя, сприяти прояву емоційного ставлення кожного учасника до побаченого. Невід'ємною частиною діяльності гуртка є постановка мініатюр, де діти вчать акторської майстерності перевтілення, вираженню емоцій, формують почуття «мовою тіла», інтонацією, словами. Щоразу старші дошкільники мають можливість поринути у чарівний світ театру, провести дозвілля, весело граючись і розвиваючись, адже заняття театральної студії проходять у захоплюючій, ігровій, динамічній формі. Цікаві вправи й етюди переходять у гру, веселе і змістовне спілкування.

Керівник театального гуртка планує заняття з використанням різних видів діяльності. Перша частина заняття включає в себе ритмічні ігри із спеціальними вправами для розвитку пластики, координації, голосу, дикції, емоційної виразності, жестів, міміки, комунікативних навиків. Друга частина – це безпосередня театралізована діяльність, під час якої використовуються

різні види театрів, починаючи з лялькового і завершуючи театром «живих» тіней. Третя частина – обов'язково включає в себе гру на музичних інструментах, співи, використання шумових ефектів для драматизації, слухання музики. Така організація діяльності дітей дошкільного віку сприяє розвитку слухової уваги, ритмічного слуху. Діти привчаються до взаєморозуміння в колективі, слухати і розуміти музику, театральне мистецтво [27, с. 172].

Набуті на заняттях театрального гуртка уміння діти використовують у театралізованих діях. Такі дії є своєрідним підсумком роботи; гуртківці презентують свої постановки для дітей садочка, батьків, гостей дошкільного закладу. Така мозаїка діяльності сприяє розвитку емоційного резерву і майстерності кожного маленького актора.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2

У ході дослідження «Розвиток зв'язного мовлення старших дошкільників у процесі театралізованої діяльності. Добірка творів до театралізації» нами було вивчено і проаналізовано педагогічний досвід щодо розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку засобами театралізованої діяльності Шершової Юлії Сергіївни, вихователя старшої групи Калашниківського НВК.

Шершова Ю. С. наголошує, що при використанні театралізованих ігор педагогам варто додержують базових методичних вимог:

- змістовність і багатоманітність тематики;
- урахування змістовності і використання різних тематик застосування театру в учбово-виховному процесі;
- активізація дітей на усіх етапах підготовки і проведенні театральних ігор;
- співпраця дітей з однолітками і дорослими.

Педагог вбачає, що успішному вирішенню проблеми, що розглядається, сприяє психологічний мікроклімат на занятті, психологічна культура вихователя, реалізація особистісного підходу в учбово-виховному процесі: створення ситуації успіху, забезпечення педагогічної підтримки вихованця, запровадження різних методів і прийомів.

Заняття варто проводити в умовах рівноправного партнерства і спілкування на творчих принципах з використанням таких наступних форм і методів роботи: робота в парах, у малих групах, із запровадженням інтерактивних методів, таких як: «мікрофон», «мозковий штурм», «продовж речення», «розігрування ситуацій за ролями», і виразних рухів для передачі емоцій літературних героїв. Наприклад: «Покажи ходу», «Зміни голос», дидактичні ігри, показ ілюстрацій.

Розвитку діалогічно-монологічного мовлення сприяють багатоманітні прийоми: групова розповідь, розповідь ланцюжок «гримаси», «візитна картка» тощо.

Згадані прийоми у поєднанні з іншими допомагають досягти поставленої мети (артикуляційної, звуковимовної), дозволяють залучити до роботи усіх дітей групи, сприяють виробленню соціально важливих навиків роботи в дитячому колективі.

Особливостями організації театрального гуртка у дошкільному учбовому закладі є його зміст роботи, що полягає в реалізації творчого потенціалу кожного вихованця, надання можливості всім учасникам проявити себе, засвоїти основи акторської гри і перевтілення. Найголовнішим критерієм зацікавлення вихованців є фонд бажань дитини (інтереси, смаки, любов до мистецтва), фонд можливостей дитини – результати обстежень, діагностувань, спостережень (творчі вміння, артистизм, розвиток пластики і гнучкості), бажання батьків.

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ У ПРОЦЕСІ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ДОБІРКА ТВОРІВ ДО ТЕАТРАЛІЗАЦІЇ

3.1. Опис методики проведення театралізованих ігор для розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників

Організація театралізованої діяльності в дошкільному учбовому закладі попередньо має на меті визначення певної цілі і завдань, що потрібно реалізувати педагогічному колективу. Метою проведення театралізованих ігор є: залучення дітей до творчої діяльності шляхом ознайомлення з театральним мистецтвом, використання театралізації для розвитку творчих, акторських і сценічних здібностей вихованців, формування в них мовленнєвої компетентності, навиків театральньо-виконавської діяльності, ознайомлення дошкільників із театром як установою, з професійною діяльністю його працівників [38, с. 69].

Аби реалізувати згадану мету, педагогічному колективу потрібно вирішити такі завдання:

- ✓ ознайомити дітей зі особливістю театального мистецтва, формувати в них емоційно-ціннісне ставлення до театру;
- ✓ виховувати зацікавлене і відповідальне ставлення до підготовки, проведення і оцінювання театралізованої діяльності;
- ✓ учити дітей сприймати й розуміти композицію і специфіку літературного твору, розвивати уявне мислення;
- ✓ розвивати вміння «входити в образ» і спонукати перебувати в ньому до кінця театралізованого дійства;
- ✓ формувати виразне і дикційно чисте сценічне мовлення;
- ✓ удосконалювати вміння і навички дітей у передачі характерних специфіки різних художніх образів;

✓ допомогти дошкільникам оволодіти акторськими, сценічними здібностями (мімікою, жестами, інтонацією, пантомімою) в міру їх індивідуально-вікових специфіки;

✓ усвідомлювати колективний характер дієтворення у процесі підготовки театральної вистави, важливість партнерства в ігровій взаємодії, оволодіння навичками спілкування і колективної творчості;

✓ заохочувати прагнення дитини самореалізуватися, самоствердитися [48, с. 261].

Створення умов і організація театралізованої діяльності.

Задля організації театралізованої діяльності потрібно у дошкільному закладі в групах створити куточки театралізованої діяльності, де будуть ширми, різні види театру – ляльковий, пальчиковий, настільний.

Також потрібні костюми для героїв різних казок, маски, шапочки; різний реквізит: кошики, посуд, муляжі фруктів, овочів; предмети побуту і вжитку тощо. Декорації, реквізит, костюми мають бути загальнодоступними для усіх педагогів учбового закладу й використовуються відповідно до змісту казок [57, с. 92].

Робота з дітьми має проводитися систематично й послідовно з поступовим ознайомленням старших дошкільників зі сценарієм вистави, вивченням слів героїв і вправлінням їх в оволодінні уміннями й навичками, потрібними для проведення театралізації. Тривалість дитячої діяльності визначається поставленими завданнями, активною дитячою працездатністю, обумовленою віковими й індивідуальними особливостями.

Ігри-драматизації варто організовувати із дітьми середнього і старшого дошкільного віку. Підготовка має відбуватися під час спеціально організованих занять із театралізованої діяльності у другу половину дня. Заняття мають проводитися мікрогрупами по 2-3 дітей у кожній, підгрупами по 3-6 дітей чи із всіма учасниками вистави по 6-10 дітей залежно від мети, яку визначає педагог під час попередньої підготовки.

Підготовка гри-драматизації.

Завдання підготовки до гри-драматизації вирішуються в ході спостережень, екскурсій, під час читання художньої літератури, слухання музики, співу, музичних, рухових і дидактичних ігор, ігрових вправ, пізнавальних і мовленнєвих занять, самостійної художньої діяльності і спеціально організованих занять.

У першій частині подібного заняття має здійснюватися ознайомлення старших дошкільників зі змістом художнього твору, обраним для драматизації. Вихователь виразно читає чи розповідає текст, можна так само прослухати аудіо- чи грамзапис [60, с. 382].

Подальша робота на цьому етапі має проходити шляхом поступового поглибленого вивчення художнього тексту завдячуючи використанню різних видів переказу (за ролями, вроздріб тощо), бесіди за змістом і бесіди, що спрямовані на аналіз зовнішніх проявів емоційного стану персонажів завдяки використанню ілюстрацій і відповідних запитань до них: «Який настрій у хлопчика, дівчинки?», «Як ти про це дізнався?», «Про що свідчить вираз обличчя (поза, хода, рухи)?...».

У другій частині заняття увага має зосереджуватися на розвитку дитячої уяви, подальшому збагаченню емоційного досвіду дітей старшого дошкільного віку через проникнення в емоційні стани літературних героїв, ознайомлення із засобами їхнього вираження в мовленні. Виконання цих завдань здійснюють завдяки застосуванню комплексу методів і прийомів: використання ілюстрацій, фотографій із зображенням людей і казкових персонажів у різних емоційних станах, імітаційно-ігрових вправ, дидактичних ігор із піктограмами для вправляння дітей у визначенні емоційних станів за зовнішніми ознаками, завдань, переліку запитань до дітей із метою вправляння їх у визначенні почуттів і емоційних станів героїв за мовленнєвими й зовнішніми проявами і т. д. Наприклад: «Як плаче або сміється зайчик?», «Який настрій у дідуся?», «Яким голосом говорить ведмідь?» тощо. Застосування подібного комплексу прийомів дасть змогу

уникнути монотонності в мовленні старших дошкільників, що виникає унаслідок механічного заучування тексту ролі без проникнення й відтворення почуттів героїв [60, с. 368].

У третій частині заняття робота має бути спрямована на практичне опанування дітьми старшого дошкільного віку засобів виразності. Задля даного використовують творчі вправи, спрямовані на розвиток вмінь самостійного використання інтонації, виразних рухів для передачі емоцій літературних героїв. Наприклад: «Покажи ходу», «Зміни голос» тощо.

На цьому самому етапі проводиться робота над технікою мовлення (вправи, ігри, скоромовки, чистомовки тощо).

Після такої підготовчої роботи дітям звичайно пропонується драматизувати фрагмент літературного твору за їхнім вибором, у ході якого вони вправляються в самостійному пошуку й використанні засобів виразності.

Структура занять може змінюватись залежно від ступеня ознайомлення старших дошкільників із літературним твором. На перших заняттях, де базова увага приділяється ознайомленню дітей із текстом художнього твору, може не бути підсумкової частини – вправлення дітей у драматизації частин твору. Якщо дітям відомий твір (ознайомлення проводиться на занятті з художньої літератури чи в повсякденному житті), то проведення підсумкової частини заняття займає більш часу [69, с. 57].

Музичний супровід і озвучування вистав

Паралельно із підготовкою літературної частини вистави частот здійснюють музичну підготовку. Звичайно усі спектаклі в дитячому театрі проходять із музичним супроводом, котрий виконує музичний керівник. У більшості театрів до цієї діяльності стимулюються старші дошкільники. Вони з особливим захопленням супроводжують виступи артистів акомпанементом шумових і ударних музичних інструментів: металофонів, ксилофонів, барабанів, маракасів, саморобних тріскачок (баночок із багатоманітним наповненням) тощо; голосових звукових ефектів на кшталт: посвистування,

шипіння, завивання, кряхтіння, цокання язиком, вдихи – видихи тощо [73, с. 12].

Використання подібного звукового арсеналу надає можливість передати звуки навколишнього світу і природи: спів птахів, шурхіт листя (шелестіння папером), завивання вітру (дмухання в пусту пляшку чи трубочку); рипіння снігу (скрип мішечка з крохмалем) і чимало інших звуків, що допоможуть зробити дитячу виставу захопливою і цікавою [65, с. 172].

Іншим способом озвучування ролей, коли за кожним персонажем вистави закріплюється один музичний інструмент, котрий більше вдало передає характерні специфіки героя.

Наприклад:

- для озвучення мишки можна використати дзвіночок чи трикутник, що більше вдало відтворюють шурхіт, що супроводжує здебільшого це звірятко;

- звуки ходи ведмедя можна озвучити завдяки барабану. Глухі удари по ньому асоціюються з важкою ходою ведмедика. Так само можна використати тріскачку, звуки якої асоціюватимуться у глядачів вистави з тріскотінням кущів;

- кастаньети створюють звук, котрий нагадує «шльопки». Вони більше вдало підійдуть для озвучення жабки, котра стрибає по воді;

- Курочку Рябу можна озвучити завдяки тріскачок із різним наповненням. Одночасне промовляння слів «куд-ку-дах-тах-тах» і ритмічне струшування тріскачкою передають квоктання курки і шум змахів крил.

Виконувати партії цих музичних інструментів бажано доручати дітям із спеціально організованого оркестру. Під час реплік конкретного персонажа діти з оркестру швидше зреагують і створять для них інструментальний супровід.

Організація перегляду вистав

Підсумком усієї підготовчої роботи гри-драматизації є дитяча вистава, на перегляд якої у спеціально відведений час у другу половину дня

приходять подивитися вихованці дошкільного закладу і батьки маленьких артистів [64 с. 379].

Дуже важливо, аби усі вихованці групи брали активну участь у виставі. Якщо ролей не вистачає, то вистава повторюється кілька разів із новим складом акторів. Це стимулює до участі в театралізованій діяльності усіх дітей, заохочує розвиток їх художньо-творчих здібностей, реалізує бажання.

У вихованні дітей немає дрібниць, тому не менш важливим є виховання дитини-глядача. С. Михалков писав, що хороший глядач, як і хороший актор, повністю перевтілюється в героя. Таким ідеальним глядачем є майже кожна дитина. Під час перегляду вистав малята співпереживають героям, шукають шляхи вирішення складних ситуацій, висловлюють співчуття ображеним, водночас вони виражають емоції, притаманні дійовій особі або улюбленому персонажеві [63, с. 182].

Після перегляду вистави педагоги проводять із дошкільнятами бесіду, аби виявити: або зрозуміли вони зміст вистави; позитивні й негативні вчинки героїв; хто з героїв найбільше сподобався... Адже перегляд театралізацій заохочує пізнавальну активність дітей, розвиток їх інтелектуальних інтересів, мотивує до прояву співпереживання, взаємодії в колективі, формування товариських стосунків.

Показники ефективної організації театралізованої діяльності

Показниками ефективної організації театралізованої діяльності дітей старшого дошкільного віку є: здатність дитини активно взаємодіяти з дорослими і однолітками під час розігрування уривків казок, інсценування, ігор-імітацій; спроможність наслідувати, імітувати голоси тварин, птахів під час театралізацій деяких епізодів казок і драматизації літературних творів; вміння доречно імітувати рухи, жести персонажів; брати участь в іграх-драматизаціях, театралізованих іграх, іграх за сюжетами літературних творів. Діти мають знання про театр як мистецький заклад у межах програми [52].

До комплексу умінь, що засвідчують компетентність дітей старшого дошкільного віку у сфері театралізованої діяльності, належать такі з них:

організувати самостійно і за вказівкою дорослого ігри-драматизації, театралізовані ігри за сюжетами знайомих художніх творів; брати участь в інсценуванні відомих казок; ідентифікувати почуття і вчинки персона-жів із власними діями; проявляти свою позицію у процесі перевтілення у сценічний образ; запам'ятовувати сюжетну послідовність, своєчасно включатися в дію; використовувати музично-пластично-пісенний досвід під час театралізації різних творів літературних жанрів. Діти мають знання про театр як мистецький заклад у межах програми.

Театралізована діяльність є перспективним напрямом, одним із ефективних засобів розвитку мовленнєвих здібностей дітей. Саме тому питання розвитку мовленнєвих здібностей дітей засобами театралізованої діяльності стало для нас надзвичайно актуальним.

Актуальність даної проблеми полягає в тому що:

- по-перше, діти одержують зразки правильного, красивого, емоційно забарвленого зв'язного мовлення, насиченого влучними образними виразами, фразеологізмами, вживають різні типи зв'язних висловлювань для вирішення конкретних ігрових комунікативних ситуацій (міркування, пояснення, відтворення казкових діалогів);

- по-друге, мовлення стає зрозумілішим, виразним, граматично оформленим. У процесі підготовки і показу вистави в дітей розвивається зв'язне мовлення, яке має емоційно забарвлений характер і передбачає широке вживання вербальних і невербальних засобів виразності (адже під час відтворення художньо-мовленнєвих сюжетів діти опановують норму мовлення у її найвищому прояві).

Задля ефективної роботи з розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників нами створено збірник «Добірка творів до театралізації» для дітей старшого дошкільного віку. Даний збірник містить матеріали з театралізованої діяльності за творами В. О. Сухомлинського, сценарії вистав і підбірка дидактичного матеріалу з художньої літератури. Всі твори є цікавими і повчальними; сприяють розвитку у дошкільників мовленнєвих і креативних

здібностей, психічних процесів; розширюють життєвий досвід; виховують моральні якості дитини, повагу і любов до природи.

Дані твори сприяють розвитку мовленнєвих здібностей дітей засобами театралізованої діяльності що відповідають перспективному плануванню дошкільного закладу. Даний збірник пропонуємо використовувати на другому і третьому етапах системної роботи з розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників засобом театралізованої діяльності.

Перший етап (мовленнєвий) передбачає формування мовленнєвих умінь і навиків дітей через використання різних видів мовленнєвих вправ, дидактичних ігор, артикуляційних і голосових вправ, вправ на розвиток комунікативного мовлення, рухливих ігор на закріплення граматичних категорій, ігор з музичним супроводом.

Другий етап (художньо-продуктивний, творчий) включає в себе: читання художніх творів; вивчення текстів; робота з іграшками, ляльками; виготовлення атрибутів і декорацій; розподіл сценічних ролей.

Третій етап (художньо-естетичний, сценічний) передбачає показ: вистав, ігор – драматизацій, п'єс, інсценівок.

Наведені нами твори спрямовані на розв'язання завдання з усіх напрямів мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку:

- формування навиків зв'язного мовлення;
- вдосконалення граматичної будови мовлення;
- активізації словника;
- виховання звукової культури мовлення;
- навчання грамоти.

Організуючи театралізовані ігри, рекомендуємо додержуватись базових вимог:

- змістовність і багатоманітність тематики;
- щоденне застосування театралізованих ігор у учбово-виховному процесі;
- активність дітей на усіх етапах підготовки і проведення ігор;

- співпраця дітей одне з одним і дорослими.

Така цілеспрямована, чітко спланована робота за створеною системою не лише в процесі щоденного спілкування, проте і в процесі спеціально організованого навчання сприяє ефективному вирішенню одного з головних завдань дошкільної освіти на сучасному етапі – набуття мовленнєвої компетенції дитиною, здатною опанувати інтегроване уміння адекватно й доречно спілкуватись рідною мовою в різних життєвих ситуаціях, додержуючись загальної культури.

Дитина: у сприйманні театрального видовища:

- розуміє зміст дійства вистави, театральний образ як живу акторську дію з використанням засобів мовлення, міміки, жестів, рухів, музики, танцю, співу;

- співпереживає героям сюжету, підказує, як їм поводитися у скрутних ситуаціях ;

- оцінює свої вчинки і вчинки ровесників, порівнюючи з вчинками персонажів вистави;

- наслідує позитивних героїв вистави;

- впізнає в силуетах і тінях характерні образи персонажів;

- оцінює героїв (хитрий, жадібний, нерозумний, довірливий);

в ігровій діяльності:

- відображає характерні специфіки образу театральних персонажів;

- своєчасно долучається до групової драматизації фрагментів твору;

- ініціює організацію ігор у «театр»;

у сценічній діяльності:

- бере активну участь у підготовці театралізованих ігор;

- творчо перевтілюється в образи персонажів, розігрує сюжети, виразно і з гумором виконує ролі;

- вносить творчі фрагменти у гру за казкою;

- виготовляє декорації, атрибути, костюми;

- ініціює організацію ігор-драматизацій, театралізованих ігор, стимулює однолітків до розігрування сюжетів літературних творів, казок;

у процесі навчання дізнається і усвідомлює:

- про малі поетичні жанри українського фольклору (потішки, забавлянки, віршики, пісні, заклички, мирилки, прислів'я, приказки, загадки, колядки, щедрівки), запам'ятовує їх зміст, усвідомлює їх призначення;

- отримує базові відомості про театр (призначення – виступають актори, демонструють вистави; приміщення – театральна зала, гардероб, фойє, каса; обладнання – крісла, лампи);

- про різні види театру (іграшок, картинок, ляльок, фланелеграф), їх специфіки;

- усвідомлює жанрові специфіки казки (повтор, персоніфікація, зачин, кінцівка) і переносить у свою творчу діяльність.

Діти реалізують потребу у самовираженні, спілкуванні, пізнанні себе через відтворення різних образів під час ігор – драматизацій; імпровізацій; інсценівок за художніми творами Василя Сухомлинського; ігор за сюжетами літературних творів, розігрування потішок, забавлянок, – де дитина і актор, і сценарист, і режисер.

Показники успіхів і досягнень дитини:

- вміє складати сюжети на наочній, словесній основі і самостійно;
- розробляє сценарії за віршованим текстом і на основі комбінує сюжети;
- самостійно розіграє зміст забавлянок і українських народних пісень;
- використовує малі жанри фольклору в сюжетно-рольових іграх;
- самостійно демонструє виставу театру іграшок, картонажного, тіньового за знайомими сюжетами літературних творів;
- влаштовує сюжетно-рольові ігри;
- організовує самостійно і за вказівкою дорослого ігри-драматизації,
- театралізовані ігри за сюжетами добре знайомих художніх творів;
- бере участь в інсценуванні знайомих казок;

- виготовляє разом з дорослими атрибути, костюми, декорації;
- проявляє себе емоційним і естетично чутливим глядачем;
- ідентифікує почуття і вчинки персонажів з власними діями;
- виявляє особистісну позицію в процесі перевтілення у сценічний образ;
- запам'ятовує сюжетну послідовність.

3.2. Презентація театралізованих ігор для розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників

Театральна гра сприяє:

1. Розвитку мовлення дітей.
2. Розвитку морально - комунікативних якостей особистості.
3. Розвитку рухових якостей і умінь.
4. Розвитку творчої уяви і фантазії.
5. Розвитку пізнавальних здібностей [19, с. 27].

Різновидами театральних ігор є:

1. Ігри з елементами театралізації.
2. Заняття-гра.
3. Театралізовану розповідь.
4. Вікторина-розвага.
5. Вистава-гра [19, с. 30].

Найважливішими умовами в здійсненні ігрових форм роботи, є:

1. Використання мовленнєвих вправ.
2. Вибір вправ чи завдань в залежності від індивідуальності дітей.
3. Забезпечення психологічного комфорту на заняттях і поза заняттями.
4. Спонування дітей активно брати участь у театральній грі, вправі, етюді [33, с. 79].

Мовні ігри і вправи

1. «Смішні вірші» (для дітей 5-6 років).

Мета: Розвивати чистоту вимови. Звертати увагу на інтонаційну виразність мовлення.

Хід: Діти разом з педагогом виголошують вірші. Поступово, від вправи до вправи, діти набувають навички інтонаційної виразності.

«На болоті стоїть пень,

Ворушиться йому лінь.

Шия не ворушиться.

А посміятися хочеться!»

« -Був шевцем? - Був!

- Швець шив? - Шив!

- Задля кого чобітки?

- Задля сусідської кішки!»

«- Кішка, як тебе звати?

- Няв!

- Стережеш ти мишку тут?

- Няв!

- Няв! Хочеш молока?

- Няв!

- А в товариші цуценя?

- Фрр!!!»

2. «Відлуння» (для дітей 5- 6 років)[42, с. 37].

Мета: Міняти інтонаційну забарвлення при читанні тексту.

Хід: «Ми бродили темним бором,

Ми запитали дружно хором:

- Вдома бабуся Яга?

Ліс відповів нам:

- Ага!»

Текст повторюється, що замінюється тільки прислівник - як запитали? -

«Дружно; тихо; грізно; боягузливо; сміливо...»

3. «Їдемо, їдемо на візку» (для дітей 5-6 років)[43, с. 13].

Мета: Розвивати чистоту вимови, почуття ритму, виразність.

Хід: «Їдемо, їдемо на візку,

Збирати в лісі горішки,

Скрип, скрип, скрип,

Скрип, скрип, скрип.

Листя шурхотить - ш-ш-ш,

Пташки свистять - фіть-пирью, фіть-пирью,

Білка на гілці

Горішки все гризе - цок, цок, цок, цок,

Руда лисичка зайчика стереже, (павза)

Довго-довго їхали,

Нарешті, приїхали!»

4. *«Весняні голоси» (для дітей 6-7 років)[52].*

Мета: Розвивати уміння користуватися виразними засобами голосу.

Хід: «Пригріло сонце (співають високий звук у-у-у)

З пагорба побіг веселий струмочок (базикають мовою, наслідуючи веселого «бульканью»).

До країв наповнив велику глибоку калюжу («булькання» низькими звуками).

Перелився через край («булькання» хвилиною: угору-вниз).

І потім побіг («булькання»)

Вибралися з-під кори жучків (ж-ж-ж)

І комашки (з-з-з)

Розправили крильця (крш-крш - з підвищенням)

І полетіли кудись (тр-тр-тр - пошепки).

Ліс наповнився пташиними голосами (імітація голосів птахів).

Ось і прийшла весна!»

5. *Скоромовки. Чистомовки.*

Мета: Удосконалювати чистоту вимови.

Хід: «Гарячі цегла!

Соскачи-но з печі,
 Спечи-ка в печі,
 З борошна калачі!»
 «Тари - бари, растабари,
 У Варвари старі кури!»
 «Сеня віз сіна»
 «Палицею Саша шишки збив».
 «Орел на горі, перо на орлі».
 «Дзижчить над жимолостю жук,
 Зелений на жука кожух»

Етюди на вираження базових емоцій

1. *«Лисичка підслуховує» (для дітей 5 років)[52].*

Мета: Розвивати здатність розуміти емоційний стан і адекватно виражати своє я (увага, інтерес, зосередженість).

Хід: Лисичка стоїть біля вікна хатинки, в якій живуть котик і півник. Підслуховує. Голова нахилена в сторону – слухає, рот напіввідкритий. Нога виставлена вперед, корпус злегка нахилений вперед.

2. *«Смачні цукерки» (для дітей 5 років).*

Мета: Передавати внутрішній стан через міміку (задоволення, радість).

Хід: у дівчинки в руках уявна коробка з цукерками.

Вона простягає її по черзі дітям. Вони беруть цукерку, дякують, розгортають папірець і пригощаються. По обличчях видно, що частування смачне.

3. *«Прогулянка» (для дітей 5-6 років)[63, с. 219].*

Мета: Закріплення відтворення різних емоцій (радість, задоволення, здивування).

Хід: Літній день. Діти гуляють. Пішов дощ. Діти біжать додому. Прибігли вчасно, починається гроза. Гроза минула, дощ перестав. Діти знов вийшли на вулицю і почала бігати по калюжах.

4. *«Битва» (для дітей 6-7 років).*

Мета: Закріплення відтворення різних емоцій (радість, гордість, страх).
Розвиток творчої уяви.

Хід: Одна дитина зображує Івана-царевича, друга-Змія-Горинича (голова і кисті рук – це голови Змія). Йде бій. Іван-царевич отримує перемогу. Змій – переможений.

Етюди на відтворення рис характеру.

1. «Дідок» (для дітей 5 років).

Мета: Через міміку, жести передавати риси характеру (веселий, добрий, смішний, пустотливий).

Хід: Прочитати дітям вірш Д. Хармса «Веселий дідок». Діти імітують стану і дії, про що йдеться у вірші.

«Жив на світі дідок
Маленького зросту,
І сміявся дідок
Надзвичайно просто:
Ха-ха-ха, так хе-хе-хе,
Хі-хі-хі, так бух-бух!
Бу-Бу-бу, і бе-бе-бе,
Дінь-дінь-дінь,
Так трюх-трюх!
Раз, помітивши павучка,
Страшно злякався
Проте, схопившись за боки,
Голосно розсміявся:
Хі-хі-хі і ха-ха-ха,
Хо-хо-хо, і гуль-гуль!
Ги-ги-ги і га-га-га,
Го-го-го, і буль-буль!
А помітивши бабку,
Страшно розсердився,

Проте від сміху на траву

Так і повалився:

Ги-ги-ги, і гу-гу-гу,

Го-го-го, і бах-бах,

Ой, хлопці! Не можу!

Ой, хлопці! Ах,

2. *«Жадібний пес» (для дітей 5 років)[43, с. 29].*

Мета: Через міміку і жести передавати риси характеру (жадібність).

Хід: Педагог читає вірш Ст. Квітко.

«Жадібний пес дрова приніс,

Води наносив, тісто замісив,

Пирогів напик, сховав у куток,

І з'їв сам - гам, гам, гам!»

Діти імітують стан і дії, про що йдеться у вірші.

3. *«Страшний звір» (для дітей 5-6 років)[52].*

Мета: Через пантоміму передавати риси характеру і поведінки персонажів (сміливий, боягузливий, дурний, обережний).

Хід: Педагог читає вірш Ст. Семерина «Страшний звір». Діти, що одержали ролі, діють по тексту.

«Прямо в кімнатну двері,

Проникає хижий звір!

У нього стирчать ікла

І вуса стирчать-

У нього горять зіниці-

Злякатися хочеться

Може це левиця?

Може вити вовчиця?

Дурний хлопчик крикнув:

- Рись!!

Хоробрий хлопчик крикнув:

- Тпрусь!»

4. *«Чарівне кільце» (для дітей 6-7 років).*

Мета: Через пантоміму передавати риси характеру (добрий, злий, справедливий). Розвивати творчу уяву.

Хід: Злий чарівник, з допомогою зачарованого колечка,

Перетворює гарного хлопчика в поганого. Хлопчик усіх ображає, дражнить, все ламає. Нарешті, втомившись, він засинає. Добрий чарівник пропонує врятувати хлопчика, зняти кільце. Всі діти тихо підходять і знімають колечко.

Хлопчик прокидається. Він знов ласкавий, просить у усіх прощення. Всім весело.

Ігри на розвиток уваги.

1. *«Будь уважний!» (для дітей 5 років)[70, с. 35].*

Мета: Стимулювати увагу; швидко й точно реагувати на звукові сигнали.

Хід: Діти крокують під веселу музику. Після, на слово «Зайчики», діти зображують зайчиків (стрибають), на слово «Коники» – конячок (удари ногою об підлогу), на слово «Раки» – задкують, «Лелека» – стоять на одній нозі, «Птахи» – біжать, розкинувши руки.

2. *«Чарівне коло» (для дітей 5 років).*

Мета: Виконувати уважно руху за сигналом.

Хід: Граючі стоять по колу. За сигналом дзвоника діти по черзі роблять наступні руху: один сідає і встає, інший плескає в долоні, третій – сідає і встає і т. д.

3. *«Слухай оплески» (для дітей 5 років).*

Мета: Розвивати активну увагу.

Хід: Гравці ідуть по колу. Коли ведучий плескає в долоні один раз, діти мають зупинитися і прийняти позу лелеки (стояти на одній нозі, руки в сторони). Якщо ведучий плескає два рази – прийняти позу жаби (присісти,

п'ятки разом, носки і коліна в сторони, руки між ногами на підлозі). На три бавовни гравці відновлюють ходіння.

4. *«Мовчанка» (для дітей 6-7 років) [52].*

Мета: Розвивати увагу і вміння швидко зосереджуватися.

Хід: Ведучий:

Тихіше, миші,

Кіт на даху,

А кошенята ще вище!

Раз, два, три, чотири, п'ять, –

З цих пір пора мовчати!

Грають замовкають. Ведучий стежить, хто заговорить чи розсміється. Ця дитина платить фант. Коли фантів набереться 5-6, їх розігрують. Кожен власник виконує художній номер.

Ігри на розвиток пам'яті

1. *«Запам'ятай своє місце» (для дітей 5 років).*

Мета: Розвивати моторно-слухову пам'ять.

Хід: Діти стоять чи в різних кутках кімнати.

Кожен має запам'ятати своє місце.

Звучить весела музика, усі «перетворюються в пташок і рухаються по кімнаті. Музика закінчується. Всі мають повернутися на свої місця.

2. *«Заводні іграшки» (для дітей 5 років) [69, с. 45].*

Мета: Розвивати моторно-слухову пам'ять.

Хід: В магазині заводних іграшок коштують іграшки: ляльки, зайці, ведмеді, жаби, пташки, метелики. Звучить музика: «у іграшок включається завод».

Діти рухаються по кімнаті. Музика замовкає, діти повертаються на свої місця.

3. *«Художник» (для дітей 5-6 років).*

Мета: Розвивати увагу і пам'ять.

Хід: Дитина грає роль художника. Він уважно розглядає того, кого буде «малювати», після відвертається, надає його словесний портрет.

4. *«У магазині дзеркал» (для дітей 6-7 років) [69, с. 39].*

Мета: Розвивати спостережливість і пам'ять.

Хід: В магазині стояло чимало великих дзеркал. Туди ввійшов чоловік, на плечі в нього була мавпочка. Вона помітила себе в дзеркалах і помислила, що це інші мавпочки і стала крутити головою. Мавпочки відповіли їй тим же.

Вона тупнула ногою – і усі мавпочки тупнули ногою. Що не робила мавпочка, усі в точності повторювали її рухи.

Етюди на виразність жестів.

1. *«Тихіше» (для дітей 5 років).*

Мета: Розвивати виразне рух рук і адекватно використовувати жест.

Хід: Мишенята переходять дорогу, на якій спить кошеня.

Вони ідуть на носочках, то зупиняються і знаками демонструють один одному: «Тихіше!»

Виразні рухи: шия витягнута вперед, вказівний палець приставлений до стисненим губ, брови «ідуть угору».

2. *«Гра в сніжки» (для дітей 5 років) [52]*

Мета: Розвивати виразність рухів, творчу уяву.

Хід: Етюд супроводжується веселою музикою. Зима. Діти грають у сніжки. Виразні рухи: нагнутися, захопити двома руками сніг, зліпити сніжку, кинути сніжок різкими, короткими рухами.

3. *«Гра з камінчиками» (для дітей 5-6 років).*

Мета: Розвивати виразність рухів, творчу уяву.

Хід: Діти гуляють по березі моря, нагинаючись за камінчиками.

Входять у воду і бризкаються, зачерпуючи воду двома руками. Після, сідають на пісок і грають з камінчиками: підкидаючи угору, то кидаючи в море. Звучить легка музика.

4. *«Дружна сім'я» (для дітей 6-7 років) [42, с. 13].*

Мета: Розвивати виразність рухів, творчу уяву.

Хід: Діти сидять на стільцях по колу. Кожен зайнятий справою: один ліпить, інший забиває в дощечку цвях, дехто малює пензлем, дехто шиє, в'яже. Діти виконують пантоміму з уявними предметами, прагнучи точніше передавати дії.

Рольові ігри з використанням елементів костюмів, реквізиту, масок і ляльок.

1. «Граємо в казку» (для дітей 5 років).

Мета: Розвивати творчу уяву і фантазію.

Хід: Педагог виступає в ролі казкарки. Діти, використовуючи маски, реквізит, розігрують відому їм казку. («Ріпка», «Теремок» та інші).

2. «Вгадай ситуацію» (для дітей 5 років) [52].

Мета: Розвивати творчу уяву і фантазію.

Хід: Діти по черзі з використанням реквізиту і елементів костюма «створюють ситуацію». Решта – вгадують:

1) «Таня збирає гриби в лісі».

Дівчинка зображує грибника, в руках – кошичок і посох, на голові – хустка.

2) «Олег плаває під водою».

Хлопчик, маски для підводного плавання, в гумовій шапочці зображує водолаза.

3) «Катя потрапила під дощ».

Дівчинка в плащі з парасолькою стрибає через калюжі, шулиться від холодних крапель.

3. «Піжмурки» (для дітей 5-6 років) [73, с. 18].

Мета: Розвивати комунікативність, творчу уяву, фантазію.

Хід: Усі діти разом з вихователем готують маски мишок і кішки. У маски кішки очі не вирізаються. Діти сідають у коло. «Кішка» – в центрі. Кішка: «Мишка, мишка, пошукай!» Одна мишка виконує прохання. Кішка в масці з намальованими очима не бачить – хто знаходиться за маскою. Вона

має вгадати, чий був голос. Якщо не може, хай помагає одяг мишки. Коли вгадає, вибирається нова мишка.

Гра триває.

4. *«Організовуємо загальний театр» (для дітей 6-7 років).*

Мета: Розвивати творчу взаємодію, уяву, фантазію.

Хід: Усі діти разом з вихователем майструють ляльок з рукавичок, паперових пакетів. Після, розігрують побутові чи казкові сюжети.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3

Метою проведення театралізованих ігор є: залучення дітей до творчої діяльності шляхом ознайомлення з театральним мистецтвом, використання театралізації для розвитку творчих, акторських і сценічних здібностей вихованців, формування в них мовленнєвої компетентності, навиків театральньо-виконавської діяльності, ознайомлення дошкільників із театром як установою, з професійною діяльністю його працівників.

Показниками ефективної організації театралізованої діяльності дітей старшого дошкільного віку є: здатність дитини активно взаємодіяти з дорослими і однолітками під час розігрування уривків казок, інсценування, ігор-імітацій; спроможність наслідувати, імітувати голоси тварин, птахів під час театралізацій деяких епізодів казок і драматизації літературних творів; вміння доречно імітувати рухи, жести персонажів; брати участь в іграх-драматизаціях, театралізованих іграх, іграх за сюжетами літературних творів. Діти мають знання про театр як мистецький заклад у межах програми.

Найважливішими умовами здійснення ігрових форм роботи, є: використання мовленнєвих вправ; вибір вправ чи завдань в залежності від індивідуальності дітей; забезпечення психологічного комфорту на заняттях і поза заняттями; спонукання дітей активно брати участь у театральній грі, вправі, етюді.

З метою організації ефективної роботи з розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників нами створено збірник «Добірка творів до театралізації» для дітей старшого дошкільного віку. Даний збірник містить матеріали з театралізованої діяльності за творами В. О. Сухомлинського, сценарії вистав і підбірка дидактичного матеріалу з художньої літератури. Усі твори – цікаві та повчальні; сприяють розвитку у дошкільників мовленнєвих і креативних здібностей, психічних процесів; розширюють життєвий досвід; виховують моральні якості дитини, повагу і любов до природи.

Дані твори сприяють розвитку мовленнєвих здібностей дітей засобами театралізованої діяльності, що відповідають перспективному плануванню дошкільного закладу. Даний збірник пропонуємо використовувати на другому і третьому етапах системної роботи з розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників засобом театралізованої діяльності.

Перший етап (мовленнєвий) передбачає формування мовленнєвих умінь і навиків дітей через використання різних видів мовленнєвих вправ, дидактичних ігор, артикуляційних і голосових вправ, вправ на розвиток комунікативного мовлення, рухливих ігор на закріплення граматичних категорій, ігор з музичним супроводом.

Другий етап (художньо-продуктивний, творчий) включає в себе: читання художніх творів; вивчення текстів; робота з іграшками, ляльками; виготовлення атрибутів і декорацій; розподіл сценічних ролей.

Третій етап (художньо-естетичний, сценічний) передбачає показ: вистав, ігор – драматизацій, п'єс, інсценівок.

Нами були дібрані найефективніші, на нашу думку, мовленнєві вправи та ігри з використанням театралізованої діяльності. Їх мета полягає у розвитку зв'язного мовлення, розвитку чистої вимови, почуття ритму, виразності, а також інтонаційної виразності мовлення.

ВИСНОВКИ

Метою нашого дослідження було теоретично вивчити і практично дослідити проблему розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників у процесі театралізованої діяльності, а також дібрати театралізовані ігри і вправи для розвитку зв'язного мовлення

Проаналізовано головні теоретичні основи розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників. З'ясовано, що розвиток зв'язного мовлення надзвичайно важливий для розвитку інтелекту і самосвідомості дитини, він позитивно позначається на формуванні особистісних якостей, таких як комунікативні навички, доброзичливість, ініціативність тощо.

Розвиток зв'язного мовлення є головним завданням навчання дошкільників рідній мові, завдяки зв'язному мовленню діти мають можливість спілкуватися з дорослими і однолітками. Зв'язне мовлення є потрібною умовою для успішного навчання.

Досвід досвідчених вихователів демонструє, що у поєднанні з інноваційними педагогічними технологіями театралізована діяльність слугує для розвитку естетично-емоційної сфери, уяви, рухових, комунікативних, пізнавальних, образотворчих, музичних здібностей, становлення грамотного і багатого мовлення, виховання культури поведінки, артистизму, позитивного емоційно-ціннісного ставлення до оточуючих, активності, ініціативності, почуття гумору, впевненості у собі, охайності і дбайливості.

Нами було вивчено і проаналізовано педагогічний досвід щодо розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку засобами театралізованої діяльності Шершової Юлії Сергіївни, вихователя старшої групи Калашниківського НВК.

Шершова Ю. С. наголошує, що при використанні театралізованих ігор педагогам варто дотримуватись базових методичних вимог.

Серед специфіки організації театрального гуртка у дошкільному учбовому закладі є зміст роботи театрального гуртка котрий полягає в

реалізації творчого потенціалу кожного вихованця, надання можливості всім учасникам проявити себе, засвоїти основи акторської гри і перевтілення.

Визначено базові показники ефективної організації театралізованої діяльності дітей старшого дошкільного віку: здатність дитини активно взаємодіяти з дорослими і однолітками під час розігрування уривків казок, інсценування, ігор-імітацій; спроможність наслідувати, імітувати голоси тварин, птахів під час театралізацій деяких епізодів казок і драматизації літературних творів; вміння доречно імітувати рухи, жести персонажів; брати участь в іграх-драматизаціях, театралізованих іграх, іграх за сюжетами літературних творів. Діти мають знання про театр як мистецький заклад у межах програми.

Для ефективної роботи з розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників нами створено збірник «Добірка творів до театралізації» для дітей старшого дошкільного віку. Даний збірник містить матеріали з театралізованої діяльності за творами В. О. Сухомлинського, сценарії вистав і підбірку дидактичного матеріалу з художньої літератури. Усі твори є цікавими і повчальними; сприяють розвитку у дошкільників мовленнєвих і креативних здібностей, психічних процесів; розширюють життєвий досвід; виховують моральні якості дитини, повагу і любов до природи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аніщук А. М. Дошкільна лінгводидактика: навч. посіб. 2-ге вид., доп. і переробл. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2015. 317 с.
2. Артемова Л. В. Театр і гра. К.: Томіріс. 2002. С. 108 -144.
3. Базовий компонент дошкільної освіти України наук. кер. А. М. Богуш. Київ. 2021. 26 с.
4. Березюк О. Чинники етнопедагогіки : Монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. 205 с.
5. Бех І. Д. Виховання особистості: у 2 кн. К. : Либідь, 2003. Кн. 1.: Особистісно зорієнтований підхід: Теоретико-технологічні принципи. Наук. видання. 2003. 280 с.
6. Білан О. І. Розвиток зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами художньої ілюстрації. Дошкільна освіта. 2003. №1. с. 5–8.
7. Білан, О.І., Возна, Л.М., Максименко О.Л. та інші Українське дошкільня: програма розвитку дитини дошкільного віку. Тернопіль: Мандрівець.2014. 264 с.
8. Богачук. Ю. Проблема використання художньої літератури в спеціальних дошкільних закладах. Науково-методичний журнал «Логопедія». 2016. № 9. с. 11-15.
9. Богуш А. Навчання дітей української мови в дошкільних учбових закладах національних спільнот: програма і учбово-методичний посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2016. 136 с.
10. Богуш А., Гавриш Н. Дошкільна лінгводидактика : Теорія і методика навчання дітей рідної мови : Підручник за ред. А. М. Богуш. К.: Вища шк., 2007. 542 с.
11. Богуш А. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти.-4-те вид., доопр.і доп. Х. : Вид-во «Ранок», 2013. 192 с. (Сучасна дошкільна освіта)

12. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання рідної мови. К.:Вища шк., 2007. 542 с.
13. Богуш А. М., Гавриш Н. Оптимізація мовленнєвої роботи з дітьми в розвивальному середовищі дошкільного учбового закладу Дошкільне виховання, 2012. №10. с. 5 – 9.
14. Богуш А. М. Мовленнєва компетенція дошкільника як лінгводидактична проблема. Дошкільна лінгводидактика: Хрестом. К. 2015. 176 с.
15. Богуш А. М. Мовленнєвий портрет п'ятирічної дитини Дошкільне виховання, 2013. №7. с. 6 – 10.
16. Богуш А. Мовленнєва компетенція дошкільника як лінгводидактична проблема. Дошкільна лінгводидактика: Хрестом. К., 2005. 176 с. 2002. с. 84-111.
17. Буреніна А. І. Від гри до вистави. Методичний посібник. СПб, 1996. с. 210.
18. Вікова і педагогічна психологія: Навч. посіб. О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та інші. К.: Просвіта, 2001. 416 с.
19. Водолага Н.В. Навчання розповідання дітей старшого дошкільного віку в театралізованій діяльності. Дис. канд. пед. наук: 13.00.02 Н. В. Водолага. Одеса. 2014. 218 с.
20. Водолага Н.В. Навчання розповідання дітей старшого дошкільного віку в театралізованій діяльності. Дис. канд. пед. наук: 13.00.02 Одеса, 2001. 345 с.
21. Выготский Л. С. Психология. М.: ЭКСМО - Пресс, 2000. 1008с.
22. Гавриш Н. В. Розвиток мовленнєвої творчості в дошкільному віці. Донецьк: ТОВ «Лебідь», 2001. 218 с.
23. Гавриш Н. Розвиток зв'язного мовлення дошкільнят: навч.-метод. посіб. К.: Шкільний світ, 2015. 120 с.
24. Гавриш Н. В. Розвиток зв'язного мовлення дошкільнят. К.: Шкільний світ, 2006. 119 с.

25. Генів Г. В. Театр для малышей. М., «Просвещение», 1968. с.134.
26. Гринько Є. В. Специфіка розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку. УДК. с. 169-171.
27. Гурін Ю.В., Мони́на Р.Б. Ігри для дітей від трьох до семи. СПб, «Мова», 2008. с. 361.
28. Зданевич Л. В. Розвиток зв'язного мовлення дітей дошкільного віку засобами творів живопису. Запоріжжя, 2009. 120 с.
29. Калмикова Л. О. Психологія формування мовленнєвої діяльності у дітей дошкільного віку: монографія. К. : Фенікс, 2008. 497 с.
30. Калмикова Л. О. Формування мовленнєвих вмінь і навиків у дітей: психолінгвістичний і лінгвометодичний аспекти: навч. посіб. для студ. ВНЗ.: НМЦВО, 2003. 300 с.
31. Каніщенко А. П. Уроки розвитку зв'язного мовлення в початкових класах: Методичний посібник для учителя. К.: Рута, 2000. 128 с.
32. Караманенко Т.Н. Ляльковий театр – дітям. К. : Рад. школа, 1986. 159 с.
33. Карасьова К.В. Ігровий простір дитини. К. : Шк.світ. 2011. 128 с. (Бібліотека «Шкільного світу»). ПИРОЖЕНКО Т. О. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільника. Тернопіль. Мандрівець, 2010. 152 с.
34. Кожевникова Т. Мовленнєвий розвиток дошкільнят. Дошкільне виховання, 2004. № 12. с. 7-9.
35. Короткий тлумачний словник української мови під ред. Л. Л. Гумецької. К.: Рад. шк., 1978. 296 с.
36. Короткова Э. П. Роль картинки в розвитку ребенка дошкольного возраста. Ростов-на-Дону. 1971. 25 с.
37. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і розвиток особистості под ред. Л. М. Проколієнко Упор. В. В. Андрієвська, Г. О. Бал, О. Т. Губко, О. В. Проскура. К.: Радянська школа, 1989. 608 с.
38. Костюшко Г. О. Педагогічні умови організації театральної самодіяльності . Наукові записки: педагогічні і історичні науки. Вип. М-во

освіти і науки України, НПУ ім. М.П. Драгоманова; Укл. П. В. Дмитренко, Л. Л. Макаренко, редкол. М. І. Шкіль. Київ: НПУ, 2004. С. 68-75.

39. Кравченко О. В. Мовленнєвий розвиток дошкільників – запорука їх наступної успішності . Навчально – методичний посібник О.В. Кравченко, Вихователь – методист дошкільного учбового закладу. 2004. № 3.с.3-9

40. Крайнова Ж. Формування комунікативної компетентності молодших учнів на заняттях з рідної мови. Початкова школа. 2003. №11. с. 24-26.

41. Крикун М. Роль слова в розвитку зв'язного мовлення молодших учнів .Початкова школа. 2003. №11. с. 27-35.

42. Крутій К. Л. Конспекти занять із художньо-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку.Запоріжжя: ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2009. 200 с.

43. Крутій К.Л. Навчання дітей української мови: теорія і практика. Запоріжжя: ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2000. с. 11- 44.

44. Крутій К.Л., Лопатинська Н.А., Маковецька Н.В. Вчимося мови і діалогу. Запоріжжя, 1999. с. 132.

45. Кряжева Н.Л. Развитие эмоционального мира детей. Екатеринбург, У-Фактория, 2004. с. 140.

46. Ланникова А.Б. Метод моделирования сказок как средство развития речи детей старшего дошкольного возраста [Электронный ресурс] А. Б. Ланникова – Режим доступа: <https://bibliofond.ru>.

47. Лекции по общей психологии А. Р. Лурия. СПб: П., 2007. 320 с.

48. Лисенко Н. В. Педагогіка українського дошкілля: У 3-х частинах. Ч.2: Навч. посіб. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 360 с.

49. Логинова В. А. Развитие речи детей дошкольного возраста под ред. Ф. А. Сохина. 3-е изд., испр. и доп. М. : Просвещение, 1984. 223 с.

50. Луцан Н.І. Лінгводидактичні проблеми розвитку мовлення дітей дошкільного віку . Дошкільна освіта. 2004. № 4 (6). с. 9-14.

51. Луцан Н.І. Розвиток зв'язного мовлення дошкільників в мовленнєво-ігровій діяльності: лінгводидактичний аспект. Наука і освіта. 2014. № 10. с. 119-122.
52. Методи та прийоми розвитку мовлення дітей [Електронний ресурс]: http://pidruchniki.com/86439/pedagogika/metodi_priyomi_rozvitku_movlennya_ditey
53. Макаренко Л. В. Театр і театралізована діяльність у сучасному ДЗО: монографія. Донецьк: ЛАНДОН-XXI. 2014. 211с.
54. Орлова Ф. М. Нам весело. М., «Просвіта», 1993. 305 с.
55. Основи психології: Підручник за заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. Вид. 6-те, стереотип. К.: Либідь, 2006. 632 с.
56. Педагогика: большая сов. энцикл. сост. Е. С. Рапацевич. Минск.: Современ. слово, 2005. 720 с.
57. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: підручник. К.: Академвидав, 2013. 464 с.
58. Порядченко Л. Описове мовлення: методи розвитку і активізації Л. Порядченко. Палітра педагога. 2003. № 2. с. 5-9.
59. Психологія формування мовленнєвої діяльності у дітей дошкільного віку: монографія Л.О. Калмикова; Держ. вищ. навч. закл. «Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г.Сковороди». К.: Фенікс, 2008. 497 с.
60. Психологія: підручник за ред. Ю. Л. Трофімова, 5-е вид, стереоти. К.: Либідь, 2005. 560 с.
61. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии в 2 т. Т.1. М.: Педагогика, 1989. 468 с.
62. Савчин М. В. Вікова психологія: Навчальний посібник К.: Академвидав, 2005. 360 с.
63. Сучасний дошкільний заклад: середовище для розвитку: учбово-методичний посібник [Авт.-упоряд.: М.І. Каратаєва, О.А. Денисова, Л.А. Грицюк]. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О.В., 2012. 352 с.

64. Уликова М. О. «Словом душа росте». СПб, «Старт», 1999. 421с.
65. Уроки театру на уроках в школі НДІ АПН СРСР. М., «Педагогические мастерские художественного образования», 1990. 371 с.
66. Ушакова Т. Н. Психология речи, тенденции развития психологической науки . Под общ ред. Б. Ф. Ломова. М.: Наука, 1990. с. 90 - 101.
67. Ушинський К. Д. Педагогічні твори: В 6 т. Т.2: Методичні посібники і матеріали до «Рідного слова». К., 1988. 560 с.
68. Ушинський К. Д. Рідне слово. Вибрані педагогічні твори К.Д.Ушинський. К.: Радянська школа, 1979. С.183-185.
69. Фесюкова Л. Б. Розвиток уяви і мовлення у дітей 4-7 років. Харків: Веста; Ранок. 2017. 128 с.
70. Флерина Е. А. Повествования в дошкольной практике Е.А. Флерина. М.:”Просвещение”, 2010. 145 с.
71. Фопель К. Как научить детей сотрудничать. М., Генеза, 2006. 301 с.
72. Чистякова М.І Психогимнастика. М., «Просвещение», 1999. 389 с.
73. Шершова Ю. С. Театралізована діяльність як засіб розвитку мовлення дітей дошкільного віку. Збірник матеріалів. Полтавський район, с. Калашники: РМК. 44 с.
74. <https://kidsclever.ru/content/stihi-na-ukrayinskiy-movi> - електронний ресурс , «Вірші на українській мові». с. 1.
75. <https://mydisser.com/ua/catalog/view/449593.html> електронний ресурс, Комаровська О.А., Теоретико – методичні засади розвитку художньої обдарованості особистості.
76. <https://perviydoc.ru/v3401/?cc=6> – електронний ресурс , “Вихователь – режисер дитячого театру”. с. 2.
77. https://go.mail.ru/redirect?type=sr&redirect=eJzLKkpsNLXz00tyU_JTM7ITtRLLNErTdTPzCtJLUpMLsksiy8tKNI3MAariC8oSi3WyyjJzWFgMDQztjAzN

[TY2t2DYbKEk1C2QcCLA2pAhcsLnPAAakx04&src=2db4630&via_page=1&user_type=50&oqid=6aa3104bd7b5ae7e](https://www.google.com/search?q=TY2t2DYbKEk1C2QcCLA2pAhcsLnPAAakx04&src=2db4630&via_page=1&user_type=50&oqid=6aa3104bd7b5ae7e) – електронний ресурс , «Інтерактивна технологія- метод «Прес». с .1.

ДОДАТКИ

Додаток А

Ділова гра «Формування творчої особистості дошкільника під час театралізованої діяльності»

Мета:

- удосконалювати професійні знання педагогів з питань організації театраль-но-ігрової діяльності у дошкільному учбовому закладі у процесі інтерактивної роботи; забезпечувати теоретично-практичну підготовку педагогів до керівництва театральною діяльністю дітей;
- проаналізувати передумови успішної театральної діяльності;
- розширити знання про специфіку організації театральної діяльності з дітьми дошкільного віку;
- заохочувати творчий потенціал, ініціативність;
- розвивати здатність до самоаналізу, театраль-но-акторську творчість, впевненість у собі, артистизм, професійну майстерність вихователів;
- формувати уміння злагоджено і ефективно працювати над розв'язанням творчих завдань.

Організаційні моменти

Організатори: завідувач ДНЗ, вихователь – методист, керівник творчої групи.

Учасники: педагоги ДНЗ, батьки

Ведучий: вихователь – методист

Форма проведення: ділова гра

Очікувані результати:

- підвищення інтересу учасників заходу до самоосвіти і пізнавальної активності;
- розвиток їх творчих здібностей;
- оволодіння інтерактивними методиками і технологіями;
- формування позитивної самооцінки і саморегуляції.

Попередня робота:

- опрацювати з педагогами рекомендовану літературу з теми, зокрема Базовий компонент дошкільної освіти - освітня лінія «Дитина у світі культури» змістовий блок «Світ мистецтва»;

- провести тренінг з теми: «Вихователь – режисер дитячого театру»

- розробити методичні поради щодо організації театральної – ігрової діяльності дошкільників;

- провести анкетування педагогів, аби визначити рівень сформованості у них системи професійних знань з питань організації театральної діяльності у дошкільному учбовому закладі;

- підготувати виставку нетрадиційних видів театру.

Ігрові ролі: «спікер», «експерти», «актори», «глядачі», «режисер»

Хід

I етап. Роз'яснення мети, загального сценарію і правил гри

Вихователь методист повідомляє тему, мету і загальний сценарій ділової гри, її правила і регламент, оголошує девіз і пропонує емблему.

Розпочинається засідання з психологічного етюд «Мої побажання і очікування»: ведучий пропонує учасникам гри записати свої побажання і очікування на імпрізованих пелюстках троянди і прикріпити до емблеми.

II етап. Розподіл ролей

Ведучий представляє команди – учасники і розподіляє ігрові ролі.

«спікер» - завідувач;

«експерти» - батьки;

«актори», «глядачі», «режисери» - члени педагогічного колективу

Ведучий представляє журі у складі «спікера» і «експертів», яке буде оцінювати практичну діяльність команд – учасниць .

III етап. Командна гра

1. Презентація команд

Ведучий пропонує кожній команді за одну хвилину представити власну назву, девіз і емблему, що мають відповідати загальній темі.

«Спікер» і «експерти» оцінюють виконання завдання»

- зелена картка – «дуже добре»;
- жовта – «добре»;
- синя – «задовільно»

Так само оцінюють усі інші завдання.

2. «Інтерв'ю з коментарем»

Ведучий проводить ігрову вправу «Інтерв'ю з коментарем». Після чого пропонує кожній команді обрати по два представника : людину, котра надає інтерв'ю і журналіста. Інтерв'ю і коментар журналіста мають розкрити свою думку учасників щодо ролі театрального мистецтва у формуванні особистості дошкільника. На обдумування відводиться 5 хв., на інтерв'ю і коментар – по 3 хвилини.

3. Ігрова вправа «Класифікуй і поясни»

Ведучий пропонує колегам розкласти дидактичний матеріал з театралізованої діяльності відповідно віковим особливостям дошкільнят. На роботу відводиться 3 хвилини.

4. Виставка огляд «Театр своїми руками»

Зміст роботи: Презентація нетрадиційних видів театру за поданим планом:

- вид театру, оригінальність;
- до якої казки виготовлені персонажі;
- у якій віковій групі доцільно використовувати даний театр;
- специфіки виготовлення і лялькове наповнення персонажів

На презентацію відводиться по 5 хв..

5. Вправа – імпровізація «Роль»

Учасникам пропонується завдяки міміки і жестів зобразити казкових героїв. Одна команда виступає у ролі акторів, інша в ролі – глядачів і натомість

Завдання:

- Покажіть, як виглядає розлючена Баба Яга;

- Зобразіть Ворону з байки «Ворона і Лисиця», котра хизується перед Лисицею власним «чарівним» голосом

- Покажіть, як злякалася бабуся з казки «Червона Шапочка», коли зрозуміла, що розмовляє не з онукою, а з Сірим Вовком;

- А як хитро посміхалася Лисиця, коли хотіла сподобатися Колобку.

На вправу відводиться 5 хв..

Після завершення вправи експерти визначають: яку роль було вгадати легко, а яку – складно, що акторські секрети варто було використати для ефективного перевтілення.

6. Вправа-інсценізація «Професійна режисура»

Обладнання:

- жеребки із зображенням масок
- картки, на котрих згадані персонажі і описані міні-сюжети свят;
- «театральна скриня» для кожної команди;
- музичний супровід.

Завдяки жеребкуванню обирають ведучих. Кожен з них буде «режисером». «Режисер» набирає собі трупку «акторів» і обирає запропонований сюжет. Кожній групі учасників необхідно обговорити мізансцену, розподілити ролі і обіграти сюжет. Задля створення сценічного образу кожній команді запропоновано «театральну скриню» з аксесуарами, реквізитами і елементами костюмів. На підготовку завдання команда має 6 - 8 хв.

Зміст карток для інсценування

Картка 1. Свято Осені

Персонажі: Осінь, їжачок, Листочок, Дощик, Білочка.

Міні-сюжет: Осінь загубила кошик з осінніми дарами. Кошик допомагали відшукати Дощик, Листочок, їжачок і Білочка.

Картка 2 . Пригоди Діда Мороза

Персонажі: Снігуронька, Снігова Баба, Баба Яга, Розбійники, Дід Мороз, Зайчик. Міні-сюжет: Снігуронька запросила на Новорічне свято Діда

Мороза. Проте з ним трапилася неімовірна пригода: Баба Яга поцупила у нього подарунки, а Розбійники захопили Дідуся в полон. Відважна Снігова Баба допомогла Діду Морозу втекти від Розбійників і забрати подарунки у Бабу Яги. А сміливий Зайчик вказав їм дорогу до дитячого садка.

Картка 3. Зачарована Весна

Персонажі: Весна, Хмаринка, Сорока, клунка, Вовк, Лисичка.

Міні-сюжет: Чаклунка вкрала Весну й довго тримала її у полоні. Сорока усім рознесла прикру новину. Вовк із Лисичкою вирішили відшукати й визволити Весну, а Хмарка їм у цьому допомагала.

Картка 4. Випуск дітей із дитячого садка Персонажі: Шапокляк, Лінь, Мудра Сова, Незнайко, Мальвіна.

Міні-сюжет: Шапокляк вирішила нашкодити майбутнім учням і сховала «Букварик». Незнайко з Мальвіною кинулися на пошуки. Перешкодою на дорозі їм стала Лінь. Мудра Сова прогнала Лінь і допомогла відшукати «Буквар»

Картка 5. Веселкове Літечко

Персонажі: Водяний, Левеня, Черепаха, Вітер, Сонце, Дощ.

Міні-сюжет: Левеня з Черепахою грілися на сонечку. Налетів Вітер і сховав Сонце. Почав накрапати Дощ і Черепаха заховалась у море. А Левеня залишилось на самоті. Черепаху допоміг відшукати Водяний

Після закінчення міні-виступів визначають кращого актора в кожній команді.

7. Вправа «Музична павза»

Ведучій пропонує кожній команді прослухати музичний фрагмент і скласти методичні рекомендації щодо його використання під час театралізованої діяльності. (3 хвилини)

IV етап. Співпраця з батьками

Вправа «Домашнє завдання»

Кожній команді пропонується надати для батьків поради «Як організувати домашній театр». Відводиться 5 хв..

V етап. Рефлексія.

Ведучий дає слово «спікеру», котрий узагальнює результати ділової гри і підводить підсумки

Ігрова вправа «3:2:1»

Ведучий пропонує учасникам визначити:

3 – питання, що дійсно зацікавили

2 – питання вивчення котрих хотілося б поглибити;

1 – питання, рішення з котрих використовуватимуть у своїй роботі

Резюме. Підбиваючи підсумки ділової гри, констатуємо: ми зрозуміли, що освітній процес можна вдосконалити, застосовуючи ефективні педагогічні технології, методики, моделі. Це сприяє зростанню професіоналізму і кваліфікації педагогів, надає змогу відпрацювати індивідуальний педагогічний вплив, мобілізувати творчу активність і комунікативну компетентність педагогів і батьків.

Тренінг «Вихователь — режисер дитячого театру»

Мета: ознайомити педагогів з театралізованими вправами, що допомагають працювати над вдосконаленням режисерських вмінь; розширювати обізнаність педагогів щодо методів і прийомів з розвитку діалогічного мовлення дошкільнят засобами театральної діяльності; розвивати творчий підхід в організації і керівництві грою, підвищувати педагогічну майстерність вихователів, їх творчість, спонукати до створення власних сценаріїв.

Попередня робота: консультація на тему: «Використання різних видів театру під час роботи з дітьми»

Обладнання: стільці для команд, аудіопрогравач і диски з музичним супроводом.

Хід

І. Міні-лекція «Вихователь — режисер дитячого театру»

Все, що живе на світі,

Уміє розмовляти.

Уміють говорити

Зайці і зайченята,

По-своєму кажуть

І риби серед моря,

І у садочку пташка,

І у траві комашка.

Говорять, навіть, квіти

З блискучими зірками...

А як кажуть діти?-

Так, як ми їх навчали [74, с. 1].

Розглянемо поняття «режисер дитячого театру».

У словнику театральних термінів режисера характеризують як автора вистави; дитячий театр — як театр, у якому акторами є діти. Отже, режисер дитячого театру — це автор вистави, ролі у якій виконують діти. Режисер має тонко володіти принципами і методами режисури — «процесу створення художнього твору театального мистецтва завдяки творчої організації усіх елементів вистави» (Анатолій Баканурський).

Виступаючи в ролі режисера дитячого театру, вихователь має звернути увагу на декілька базових засад режисури:

- педагогічно правильний вибір п'єси;
- врахування психофізіологічних специфіки дошкільників під час розподілення ролей;
- уміле залучення дітей і їх батьків до виготовлення декорацій, атрибутів і інших сценографічних засобів;
- ефективне керівництво процесом підготовки вистави під час репетицій;
- організація тісної співпраці з музичним керівником під час підбору музичного супроводу до театального твору.

Що має передувати постановці вистави з дітьми? Зазвичай, організація театралізованих ігор, адже гра посідає дуже важливе місце в житті дитини й тому розглядається сучасними педагогами як один з найважливіших засобів виховання.

Доктор педагогічних наук, професор Л.Артемова пропонує усі театралізовані ігри розділити залежно від провідних засобів емоційної виразності, завдяки котрих розігрують певний сюжет, і поділити на дві базові групи: режисерські ігри і ігри-драматизації. До режисерських автор відносить настільний, тіньовий театр і театр на фланелеграфі, до ігор-драматизацій - власне драматизацію, ігри-драматизації з пальчиками і бі-ба-бо й імпровізацію [2, с.5]. У режисерських іграх дитина або дорослий не є дійовою особою, а створює сцени, веде роль іграшкового персонажа, а ігри-драматизації ґрунтуються на власних діях виконавця ролі, котрий при цьому

може використовувати бі-ба-бо або пальці, застосовуючи свої засоби виразності - інтонацію, міміку, пантоміму (вихователь - методист показує учасникам плакат із таблицею «Види театралізованих ігор»).

Вихователю варто усіляко залучати дошкільників до процесу театралізації і, виховуючи в них акторські уміння, бути вправним і професійним режисером. Адже саме дошкільний педагог і батьки найпершими можуть виявити зародки дитячої обдарованості і мистецькі нахили. Так, Оксана Комаровська вважає, що «акторська обдарованість... піддається діагностиці уже з дитинства. Вона проявляється в стійкому інтересі до театру і потребі відвідувати театр, брати участь у театральному дійстві, а так само у музичності, пластичності, відчутті слова, стійкості уваги й міцній пам'яті, високому рівні розвитку емоційно-чуттєвої сфери, інтелекті як вмінні аналізувати, оцінювати відносини людей у колективі тощо» [75, с. 223].

II. Практична частина

1. Вправа «Побажання на день»

Ведучий

- Побажайте власним сусідам, в залежності від того, хто сидить поряд з вами, дещо приємне на сьогоднішній день.

2. Мозковий штурм «Правила роботи в групі»

- Задля чого в нашому житті потрібні багатоманітні правила?

Правила вкрай потрібні для створення такої обстановки, аби кожен учасник:

- міг відверто висловлюватись і виражати свої почуття й погляди;
- не боявся стати об'єктом глузувань і критики;
- був упевнений у тому, що все особисте, що обговорюється, не вийде за межі групи;
- отримував інформацію сам і не заважав одержувати її іншим учасникам.

Аби запропонували Ви?

- Бути позитивними;- говорити по черзі;
- бути активними;
- слухати й чути кожного;
- толерантно ставитись один до одного;
- бути пунктуальними;
- діяти за принципом «тут і наразі».
- Чи згодні ви і або приймаєте ці правила?

Робота в групах

1. Вправа «Веселий діалог»

Матеріали: картки з переліками персонажів; матеріали для костюмів — гофрований папір різних кольорів, скотч, клей, різноколірні стрічки завдовжки 1 метр.

Ведучий ділить учасників на підгрупи по три особи, кожній з котрих роздає картки з переліком персонажів.

Завдання: учасникам необхідно вигадати веселий змістовний діалог між цими персонажами (для кожного - по п'ять реплік) і відтворити його в грі-драматизації. Кожен учасник так само має створити власний костюм із матеріалів, наданих тренером. (10 хв. на підготовку)

2. Вправа «Світ Маленького принца»

Матеріали: білі ватмани, пензлики, палітри і гуашеві фарби, клей ПВА, блискітки, конфетті, вата, пісок, фольга.

Ведучий повідомляє, що читатиме уривок із твору Антуана де Сент-Екзюпері «Маленький принц», і пояснює завдання. творчості.

Завдання: учасники підгруп мають намалювати декорації до прочитаного уривка, уявивши, що даний епізод є частиною великої п'єси. На виконання даного завдання відводиться 7–10 хв..

Особливі вказівки: готуючи учасників до прослуховування історії, ведучий пропонує зручно вмотитися, розслабитися, забути усі сьгоднішні проблеми й налаштуватися на сприйняття розповіді. Дуже корисною для учасників буде порада заплющити очі, адже так простіше уявити себе в тому

середовищі, про яке йтиметься. Обов'язковою умовою досягнення бажаного ефекту вправи є музичний супровід (аудіозапис композиції «Flute Quartet» Вольфганга Амадея Моцарта).

Ведучий (повільно читає текст): «Він втомився. Опустився на пісок.

Я сів поруч. Після він сказав:

- Зорі дуже гарні, тому що десь там є квітка, хоча її й не видно...

- Так, звісно ж, — тільки сказав я, дивлячись на хвилястий пісок, що освічувався місяцем.

- І пустеля красива... - додав Маленький принц.

Це правда. Мені постійно подобалося в пустелі. Сидиш на піщаній дюні.

Нічого не видно. Нічого не чути. І все ж тиша неначе випромінюється...

- Знаєш, чому пустеля гарна? - сказав він. - Десь у ній ховаються джерела... Я був вражений...

Після він заснув, я узяв його на руки й пішов потім. Я хвилювався. Мені здавалося, я несу тендітний скарб. Мені навіть здавалося, нічого тендітнішого нема на нашій землі. При місячному сяйві я дивися на його блідий лоб, на зімкнуті вії, на золоті пасма волосся, що перебирав вітер, і говорив собі: все це лиш оболонка. Найважливіше - те, чого не помітиш очима...

Його напіввідкриті уста стрепенулися в усмішці, і я сказав собі: більше зворушує в цьому сплячому хлопчику його вірність квітці, образ троянди, котрий випромінюється в ньому, неначе полум'я світильника, навіть коли він спить... І я зрозумів, що він ще найбільш тендітний, ніж здається.

Світильник необхідно берегти: порив вітру може його згасити...

Так я йшов. І на світанку дійшов до криниці.»

Створивши декорації, учасники обговорюють спільні роботи.

3. Вправа «Власна вистава»

Матеріали:

- ляльки лялькових театрів різних видів (пальчиковий, тіньовий, бі-ба-бо тощо);
- матеріали для створення декорацій;
- аудіозаписи музики різних стилів, темпів і тональностей;
- різноколірні накидки з тканини.

Тренер ділить учасників на кілька груп (залежно від кількості театральних ляльок, приготованих завчасно).

Кожна група одержує набір театральних ляльок (бажано, аби для кожної групи був інший вид театру: для однієї — театр бі-ба-бо, для інших - тіньовий, пальчиковий тощо).

Завдання учасникам: розробити свій сценарій, у якому героями будуть ляльки. Продемонструвати вигадану виставу, використовуючи аудіозаписи і декорації. Усі групи об'єднуюватиме назва вистави «Квітка без імені».

На підготовку вистави - 15 хв..

Після показу - обговорення сюжетів.

4. Метод «Режисерська педагогіка»

Матеріали: картки з оповіданням Василя Сухомлинського «Навіщо говорять «Спасибі» (для кожного учасника).

Ведучий пропонує усім уявити себе режисерами дитячого театру; роздає кожному учаснику картки з оповіданням Василя Сухомлинського «Навіщо говорять «Спасибі»; повідомляє завдання [76, с. 2].

Завдання:

- уважно прочитати текст;
- висловити власну думку про те, як даний текст найліпше донести до дітей;
- обдумати тематику виховного заходу, в сценарії якого ця історія була б центральною;
- сформулювати мету сценарію й організації постановки даного оповідання.

Оповідання на картці:

Навіщо говорять «Спасибі»

(Василь Сухомлинський)

Дрімучим лісом йшло двоє подорожніх. Дідусь і хлопчик. Було жарко, й хотілося пити.

Нарешті вони прийшли до струмка. Тихо дзюрчала холодна вода. Мандрівники нахилилися, напилися. Дідусь сказав:

- Спасибі тобі, струмочку. Хлопчик усміхнувся.

- Чого ти усміхнувся, хлопче? — питав дідусь.

- Навіщо ви, дідусю, сказали струмкові «Спасибі»? Він же не жива істота й не дізнається про вашу вдячність, не почує ваших слів.

- Це так. Якби води напився вовк, він міг би і не дякувати. Ми ж не вовки, а люди. Розумієш, навіщо людина каже «Спасибі»? А знаєш, кого це слово вшановує, звеличує, підносить?

Хлопчик замислився. Він ще ніколи не думав над цією мудрою істиною. Тепер саме час був помислити: дорога через ліс ще довга.

4. Релаксація. Вправа «Дерево труднощів»

Матеріали: аудіозапис спокійної інструментальної музики; вазон у формі деревця.

Ведучий вмикає аудіозапис. Просить учасників сісти в коло й розслабитися. Тримаючи в руці вазон-дерево, читає чи розповідає історію «Дерево труднощів» із книги Браяна Кавано «Перстень царя Соломона».

Ведучий: Був собі тесля, якому одного дня дуже не щастило. Він пробив шину в автомобілі, у нього зламалася пила, а після ще й не заводився двигун його старенького пікапа. У бідолашного від злості все всередині кипіло, проте він даного не показував. Чоловік запросив майстра, щоб той полагодив автомобіль, і вирішив познайомити його зі своєю сім'єю. По дорозі додому тесля зупинився на хвилю біля великої сосни і доторкнувся до неї обома руками. Переступивши поріг дому, тесля немов перемінився. Його засмагле обличчя засяяло усмішкою. Чоловік пригорнув до себе обох діток, а після ніжно обійняв і поцілував дружину. Тоді провів

майстра до поламаного автомобіля. Коли вони знов проходили біля сосни, майстер, не витримавши, питав теслю, що це за дерев'яний ритуал він проводив тут.

- Ох, це моє дерево труднощів, – відказав тесля.

- Я знаю, що майже неможливо передбачити проблеми, що тебе спіткають. Однак переконаний: після завершення роботи не треба приносити додому труднощі і переживання. Отож я щоразу затримуюся біля цієї сосни й уявляю собі, що залишаю на ній усі свої проблеми, хвилювання й турботи, пов'язані з роботою, – тут він усміхнувся і додав: – А найдивовижніше те, що зранку я приходжу їх забирати, проте тих проблем і переживань постійно залишається набагато менше, ніж було попереднього вечора.

Ведучий просить учасників передати по колу один одному «дереvence» й віддати йому усі труднощі нинішнього дня, уявляючи, як під час даного вони набираються нових сил і наснаги. Коли останній учасник «віддасть труднощі», тренер імітує, що знімає їх з дерева і викидає в смітник.

III. Підбиття підсумків

Метод «Прес»

Підсумовуючи роботу сьогоднішньому тренінгу, закінчіть думку:

Нині мене вразило...

Нині мені згадалося...

Мені запам'яталося ...

Мене дратувало ...

Мені було цікаво ...

Мене порадувало ...

Спілкування було ... [77, с. 1].

**ДОБІРКА ТВОРІВ ДО
ТЕАТРАЛІЗАЦІЇ**

(Старший дошкільний вік)

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	93
ДРАМАТИЗАЦІЯ КАЗКИ « КОЗА - ДЕРЕЗА».....	95
ІНСЦЕНІЗАЦІЯ КАЗКИ «ВОВК І СЕМЕРО КОЗЕНЯТ».....	104
ТЕАТРАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ КАЗКИ «РУКАВИЧКА» ..	111
ТЕАТРАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ КАЗКИ «ХИТРИЙ ПІВЕНЬ»	117
ІНСЦЕНІЗАЦІЯ КАЗКА «ЧЕРВОНА ШАПОЧКА».....	119
МЮЗИКЛ « КУРЧАТКО».....	125
НАСТІЛЬНИЙ ТЕАТР КАЗКА «ЛИСИЧКА ТА ЖУРАВЕЛЬ».....	127
Я ВИРОЩУ ВНУЧКУ, ДІДУСЮ В.Сухомлинський	132
КІТ МУРКО В.Сухомлинський	133
НАЙГАРНІША МАМА В.Сухомлинський.....	45
МИШКА ТА ЛИСИЧКА В.Сухомлинський	46
ЛЕДАЧА ПОДУШКА В.Сухомлинський	137
БДЖІЛКА І АКАЦІЯ В.Сухомлинський.....	138
ЗАЄЦЬ І МОРКВА В.Сухомлинський.....	141
«ЯК ЇЖАЧОК ДО ЗИМИ ГОТУВАВСЯ» В.Сухомлинський	144
«ЗАЙЧИК І ГОРОБИНКА» В.Сухомлинський	145
«ЧОМУ Ж ГОРОБЕЦЬ УТІК?» В.Сухомлинський.....	145
«ЯК БІЛОЧКА ДЯТЛА ГОДУВАЛА» В.Сухомлинський	147
«АКАЦІЯ І БДЖОЛА» В.Сухомлинський.....	148
«ЯК СИНІЧКА БУДИТЬ МЕНЕ ЗРАНКУ» В.Сухомлинський	149
«СЬОМА ДОЧКА» В.Сухомлинський.....	150
«ЯКІ НА СМАК ЗІРКИ?», «ДІМ ДЛЯ РЯБКА» В.Сухомлинський.....	151
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	156

ПЕРЕДМОВА

Враховуючи зміст державних стандартів дошкільної освіти в Україні, особливо важливим орієнтирами для педагогів є показники розвитку творчості дітей у дошкільному віці [11, с. 289] .

Дитина емоційна, чуттєва, сприймання для неї – основа пізнання, орієнтації в навколишньому світі, що є умовою розвитку особистісних якостей. Передова педагогічна практика звертає увагу на необхідність формування естетичного досвіду дітей.

У Базовому компоненті дошкільної освіти зазначено, що метою діяльності дошкільного закладу є забезпечення гармонійного розвитку кожної дитини, створення сприятливих умов для її особистісного становлення та творчої самореалізації [3, с. 122]. Одним із ефективних засобів педагогічного впливу на розвиток творчої особистості дошкільника названо театралізовану діяльність. Вона сприяє естетичному вихованню дітей, прилучає їх до мистецтва, розвиває вміння бачити, чути, розуміти красу слова, дії. Театральне мистецтво близьке і зрозуміле дітям, адже в його основі - гра, а це для малюка - найголовніший аспект діяльності, адже діти, граючись, розвиваються.

Психолого-педагогічні дослідження О.П. Амацьєвої, Л. В.Артемової, Л. С. Виготського, С. М. Гаврилюк, Н.В. Кудикіної, Л.В. Макаренко, Н. Б.Сиротич та ін., передова педагогічна практика доводять необхідність формування естетичного досвіду, творчих здібностей дітей дошкільного віку засобами театралізованої діяльності.

За твердженням К.С. Станіславського театр - це найкращий, засіб для спілкування людей, для розуміння їх сокровенних почуттів. Це диво, здатне розвивати в дитині творчі задатки, стимулювати розвиток психічних процесів (пам'яті, мислення, уяви), удосконалювати тілесну пластичність, формувати творчу активність; сприяти скороченню духовної прірви між дорослими і дітьми [8, с. 201] .Все життя дитини насичене грою, кожна дитина хоче зіграти в ній свою роль. У грі дитина не тільки отримує інформацію про навколишній

світ, закони суспільства, красу людських відносин, а й вчиться жити в цьому світі, будувати взаємини з оточуючими, а це в свою чергу, вимагає творчої активності особистості, вміння тримати себе в суспільстві. Під час театралізованої діяльності формуються особистісні моральні якості, долаються недоліки: сором'язливим та невпевненим у собі дітям театр допомагає зняти нервові напруження, подолати сумніви щодо себе, повірити у власні сили, невгамовним – навчитися витримки. Мистецтво театру навчає дитину любити прекрасне, розвиває здатність співпереживати, формувати пізнавальну культуру дитини, сприяє розширенню уявлень про особливості образотворчого, музичного та хореографічного мистецтва, які супроводжують сценічну дію [2, с. 291]. У дітей формується також вміння самовираження, розвивається здатність до використання прийомів імпровізації, бажання до перевтілення, вміння від простого наслідування переходити до творчого само прояву. Театр для дітей - це школа почуттів і високої емоційної культури, сприйняття людського спілкування і стосунків.

До збірника включена добірка матеріалів з театралізованої діяльності за творами В.О.Сухомлинського, сценарії вистав та підбірка дидактичного матеріалу з художньої літератури. Всі твори є цікавими і повчальними; сприяють розвитку у дошкільників мовленнєвих та креативних здібностей, психічних процесів; розширюють життєвий досвід; виховують моральні якості дитини, повагу і любов до природи [1, с. 209].

Даний посібник рекомендований, студентам, вихователям дошкільних закладів для гармонійного розвитку кожної дитини, створення сприятливих умов для її особистісного становлення та творчої самореалізації.

ДРАМАТИЗАЦІЯ КАЗКИ

«КОЗА - ДЕРЕЗА»

Дійові особи: ведуча, Дід, Баба, Коза, Зайчик, Вовк, Ведмідь, Лисиця, Півень.

Ведуча.

У невеличкому селі

Дід з бабусею жили.

Дід козу собі купив

Й клопоту він наробив!

Непроста була Коза;

Вередлива і брехлива.

Круторога.

Усі діти. Дереза!

Ведуча. Ось сідайте всі рівненько

Й слухайте казочку гарненько.

Баба. Вже й на вечір повертає,

А старого десь немає.

Він пішов годин із п'ять

На базар Козу куплять.

Я вже їсти наварила.

Миски-ложки перемила.

Пообідала сама —

А його нема й нема.

Закортіло, бач, старому

Привести Козу додому.

Причепився, як смола...

Я й грошей йому дала.

А тепер якщо ті гроші

Вкрадуть люди нехороші?

Я йому не подарую.

О, якусь розмову чую...

Мабуть, це вже дід іде

І Козу сюди веде.

(Заходить Дід і Коза).

Дід (до Баби). Ось Козу у двір веду.

Баба. Чує серце на біду

Ти привів оцю тварину.

(Дует Діда та Баби на мелодію української народної пісні «Вареники».)

Баба. Де ж ми будем її пасти,

Діду мій старенький?

Де ж ми будем її пасти,

Голуб мій сизенький?

Дід. Звісно де, милая, звісно де, милая,

Звісно де — на нашій паші, моя чорнобривая.

Баба. А чи буде ця Коза нам молоко давати? (2 р.)

Дід. Звісно так, милая (2 р.).

Звісно так, моя рідненька.

Моя чорнобривая.

Баба. А хто ж буде її пасти, голуб мій миленький?

А хто ж буде її пасти, голуб мій сизенький?

Дід. Звісно, ти, милая (2р.).

Звісно ти, моя рідненька, моя чорнобривая.

Дід. Та не лайся, дай ряднину,

Я підстилки принесу.

Ну, а ти паси Козу.

Виганяй тепер на пашу

І шануй худібку нашу!

Баба (вслід). Зрозуміла. Ач яка! (До Кози.)

Чи ж прибуде молока,

Як травиці напасеться

І води в ставку нап'ється?

(Пішли в ліс і заховались. Виходить Дід.)

Дід. Змайстрував до хліву двері,

Кинув корму на вечерю,

Ще й соломки підстелив —

Наче все як слід зробив.

(Лунає музика. Дід встає, з-за дерева виходить Коза й Баба.)

Дід. Кізонько моя мила,

Чи ти пила, чи їла?

Коза. Не пила я, Діду, і не їла,

Баба гарно пасти не уміла.

Бігла я через лісочок, ухопила там листочок,

Бігла я через гребельку, випила води крапельку.

Дід. Що ти кажеш? От біда!

Ти ж чого, стара, не пасла,

Молока не буде й масла,

Як Козу так годувать...

Коза. Ме! І води їй не давати!

Баба. І пила вона, і їла,

Чим же я їй не вгодила?

Коза. Ме-е! Бреше баба, ти не вір,

Не пускай її у двір.

Дід. Що поробиш із старою,

Клопочуся сам Козою.

Сам водою напою,

Напасу і подою.

(Дід жене Козу у ліс.)

Баба (услід). Де він взяв таку тварину

На лиху мені годину?

Он, назад її жене...

Ну, згадаєш ти мене.

Дід. А тепер, стара, не лайся,

А скоріш козу питайся,

Чи на полі пашня є?

До цих пір траву жує.

Баба (глузливо). Кізонько моя мила,

Чи ти пила, чи їла?

Коза. Не пила, Бабусю, і не їла.

Дід. Як таке сказати ти посміла?

Коза. Бігла я через місточок ухопила там листочок,

Бігла я через гребельку, випила води крапельку.

Дід. Кізко! Кізко! Схаменись!

Коза. От, дивіться, причепивсь.

Бабо, Діду ти не вір.

Не пускай його у двір!

Дід. Де мій ніж? Заріжу кляту! (Шукає ножа.)

Коза. Ой, який цей Дід завзятий (бігають і Коза тікає в ліс).

Дід (зажурено до Баби). Ти на мене не дивися,

Бачу й сам, що помилився.

Дунав, буде молоко.

А воно бач, отако...

(Дід і Баба йдуть у хату, а Коза виходить з-за кущів.)

Коза. Я Коза-дереза,

За три гроші куплена,

Півбока луплена,

Як залізе в мене біс —

Розжену увесь цей ліс.

Ведуча. І Коза у ліс пішла,

Там нікого не знайшла.

Між дерев, ялин блукала,

Де їй жить — вона не знала.

(Бачить хатинку.)

Коза. От і хатка є для мене.

Там печене і варене,

Страви на столі, дивись.

Гей, господарю, озвись!

Утомились мої ноги.

Та й голодна я з дороги.

Ще й не спала цілу ні,

А у хаті тепла піч...

І господаря немає.

Поки він десь там гуляє,

Я наїмся і нап'юся,

І в хатинці оселюся.

(Ховається в хатинці. Вибігає Зайчик.)

Зайчик. Іменинник я сьогодні,

Тож іще напередодні

Всім запрошення послав.

Гарний стіл приготував:

Банку меду є Ведмедю.

Для Лисиці буде птиця.

Вовку м'яса кілограм

З холодильника подам.

(Заглядає в хату.)

Заєць. Ой! А це ж хто в мою хатинку

Сам прийшов на іменини?

Бачу, цей незваний гість

Всі наїдки сам поїсть!

Коза. Я Коза-дереза,

За три гроші куплена,

Півбока луплена,
Тупу-тупу ногами.
Сколю тебе рогами,
Ніжками затопчу,
Хвостиком замету,
Тут тобі й смерть!

Заєць. Ой, та це ж Коза рогата!

Як зайти тепер до хати?

(Сідає і плаче. Виходить Лисичка.)

Лисичка. Кажуть, що Лисичка хитра,

Це ж бо вигадки лихі

Придивіться лиш уважно,

Де знайдете кращу ви?

Лисичка. Гей, сусіде! Чом ти плачеш?

На гостину кликав наче.

Я ж голодна, в роті сухо.

Дай посмикаю за вухо

Та ходім уже до хати.

Заєць. Та ж у хаті звір рогатий,

Не пускає він мене.

Лисичка. Ну, мене не прожене.

Озовись за мить, хто в цій хатці сидить?

Коза. Я Коза-дереза,

За три гроші куплена,

Півбока луплена,

Як залізе в мене біс —

Розжену увесь цей ліс.

Лисичка. Хочеться поїсти смачно.

Та зайти до хати лячно,

Думалось поласувати.

Але треба утікати

(Лисичка втікає. Зайчик плаче. З'являється Вовк.)

Вовк. От і Зайчик, мій сусіда.

Йду до нього пообідать.

Але що це? Що я бачу?

Сірий Зайчик гірко плаче!

Чого сидиш. Зайчику, чого плачеш?

Чом не йдеш у хатоньку ти, козаче?

Вже на дворі геть звечоріло

І сидить під хаткою – це не діло.

Заєць. Вовчику, допоможи,

Там якась лиха тварина

Не пускає до хатини.

Вовк. Що таке? Та хто посмів

Найсильнішого з вовків

Не пускати на іменини?

Звіра того з печі скину!

Коза. Я Коза-дереза,

За три гроші куплена.

Півбока луплена.

Як залізе в мене біс —

Розжену увесь цей ліс.

Вовк. Я її... Та неохота,

Невідкладна є робота.

Краще я оцю біду

Стороною обійду.

(Вояк тікає. Заєць плаче, виходить Ведмідь.)

Ведмідь. В хаті мед є — нюхом чую.

Мабуть, тут і заночую.

Ти дивися, це ж Зайча

У дворі мене стріча.

Заєць. Мабуть, дядечку Ведмедю,

Не скуштуєте ви меду.

Бо у хаті звір сидить,

Нахваляється убить

Кожного, кого побачить!

Ведмідь. То піду назад я, значить.

Заєць. Зачекайте, ви ж — Ведмідь,

Тож підіть і проженіть

Це страховисько рогате.

Ведмідь. Може, зайти і справді в хату?

Сил мені не позичати,

Можу страшно закричати.

Хто у хаті цій сидить?

Гей, виходь, бо я — Ведмідь!

Коза. Я Коза-дереза,

За три гроші куплена,

Півбока луплена,

Як залізе в мене біс —

Розжену увесь цей ліс.

Ведмідь. Знаєш, Зайчику, боюсь я,

Краще у барліг вернуса.

Як штрикне цей звір рогами —

Буду догори ногами.

(Ведмідь тікає, Заєць плаче, з'являється Півень.)

Півень. Чом ти плачеш, Зайцю сірий?

Заєць. Бо ніхто не може звіра з хати вигнать!

Півень. Що за звір?

Заєць. Ти не виженеш, повір.

Тут були уже сильніші,

Та розбіглися, як миші.

Півень. Перестань-но плакати, я прошу

Зараз того звіра я вмиць рішу.

Ой, надовго буде він пам'ятать,

Як малого Зайчика ображать!

Не дивись, що я малий!

Не зухвальство і не роги — запорука перемоги!

А твердий, незламний дух і хоробрий вірний друг!

Чи готовий ти до бою?

Заєць. Так!

Півень. Тож мерщій іди за мною. (Йдуть до хатинки.)

Коза. Я Коза-дереза,

За три гроші куплена,

Півбока луплена,

Як залізе в мене біс —

Розжену увесь цей ліс.

Півень. А я Півень — молодець.

Заколю — й тобі кінець.

(Заходять в хатинку, шум бою. Коза втікає, Півень і Зайчик виходять.)

Заєць. Утекла рогата з хати,

І тепер я буду знати,

Що найкращий друг мій — Півень.

І ніякій злій тварині

Не здолати нас віднині.

Півень. Гей, виходьте всі звірята!

В Зайця нині буде свято —

Поспішайте, не баріться,

Зараз будем веселиться.

(Усі звірята виходять з подарунками для Зайчика.)

Ведуча. Отака наша наука,

Дров згоріла в'язка.
 Діткам щічки зігріла.
 Ну, а казка звеселила.
 А тепер, як ваша ласка,
 Ви поплескайте, будь ласка,
 І артистів привітайте,
 Успіхів їм побажайте [9 с. 102] .

ІНСЦЕНІЗАЦІЯ КАЗКИ «ВОВК І СЕМЕРО КОЗЕНЯТІ»

(казка на новий лад)

Дійові особи: ведуча, Коза, Вовк, семеро козенят.

Ведучий.Була собі кізонька біла,

Дуже симпатична і мила.

Мала вона семеро маляток,

Семеро чудових козеняток.

Коза (співає).

Мої діточки, козеняточка,

Ви найкращі у світі маляточка!

Я для вас, я для вас на базар піду,

Найсмачнішу капусточку вам знайду.

А ви вдома сидіть,

Двері міцно замкніть!

Вовчика сірого не пускайте!

Віддаю ключі вам, тримайте!

1-ше козенятко

Добре, добре, добре, матусю!

Йди собі, за нас не хвилюйся!

Коза. Ви удома сидіть дуже тихо,
Як почує вас [ВОВК](#) - буде лихо!

2-ге козенятко.

Добре, добре, добре, матусю,
Йди собі, про нас не турбуйся.

Коза (обіймає козенят, прощається).

Мої діточки, козеняточка,
Ви найкращі у світі маляточка,
Я для вас, я для вас на базар піду,
Найсмачнішу капусточку вам знайду!
Махає рукою, іде геть. Козенята співають, танцюють.

7-мекозенятко.

Залишилися ми вдома,
Ти найперший, а я - сьома!
Усі. Семеро козеняті Ме!

2-ге козенятко.

Не боїмося ми нікого,
Навіть, навіть вовка злого!
Усі. [Семеро козенят](#)! Ме!

3-тє козенятко.

Хай підійде до порогу -
Буде згадувати довго!
Усі. Семеро козенят! Ме!

4-те козенятко.

А ми - бац! - його ногами!
А ми - бац! - його рогами!
Усі. Семеро козеняті Ме!

5-те козенятко.

Не боїмося ми нікого,

Переможемо вовка злого!

Усі. Семеро козенят! Ме!

6-те козенятко.

Ми - бабах! - його ногами!

Ми - бабах! - його рогами!

Усі.

Семеро козенят. Ме!

1-ше козенятко.

Ми хоробрі козенята,

Ми веселі козенята!

Усі. Семеро козенят! Ме!

Вовк (за дверима).

Пісня чується з квартири,

Голоси: один... чотири,

П'ять і шість, усього — сім!

Так пищать, що чути всім!

Козенята це маленькі,

Ще дурненькі, та... смачненькі!

Я козятинку люблю!

Зараз всіх їх половлю!

Стукає.

1-ше козенятко.

Хто це стукає до нас?

Вовк. Це електрик, дід Панас!

2-ге козенятко.

Нам матуся наказала,

Щоб дверей не відчиняли!

3-тє козенятко.

Ми слухняні козенята

І не будемо відчиняти.

4-те козенятко.

Ви матусю зачекайте

Чи пізніше завітайте.

Вовк. Хто б подумав! От невдача!

Ну, зажди, м'ясце козяче!

Стукає знов.

1-ше козенятко.

Хто це стукає до нас?

Вовк. Відчиніть, це Київгаз.

2-ге козенятко.

Нам матуся наказала,

Щоб дверей не відчиняли!

3-тє козенятко.

Ми слухняні козенята

І не будем відчиняти!

4-те козенятко.

Ви матусю зачекайте

Чи пізніше завітайте!

Вовк. Хто б подумав! Знов невдача!

Не дурне м'ясце козяче...

Стукає.

5-те козенятко.

Хто це знов у двері стука?

Вже набридло, просто мука!

Вовк. Я сусідка ваша, киця,

Я принесла вам морквиці! Няв!

Соковитої, смачної

І солодкої такої! Няв!

6-те козенятко.

В киці голос не такий!

В киці голосок тонкий!

7-ме козенятко.

Ти не киця! Ні, ти - вовк!

Що, не нявкаєш? Замовк?

Усі сміються, стрибають.

Вовк (розгублено).

Хто б подумав?! Знов невдача!

Хитре це м'ясце козяче!

Знайте ж хитрість і мою!

Зараз голос «підкую»!

П'є яйце, потім стукає.

1-ше козенятко.

Хто це стукає до нас?

Знову вовк? Чи Київгаз?

Усі сміються.

Вовк. Відчиніть, вам телеграма!

5-те козенятко.

На базарі наша мама!

6-те козенятко.

Через двері зачитайте

Або маму зачекайте!

Вовк. Ну й розумні козенята!

Що ж, читаю: ваша мати

На базарі щойно впала,

Ніжки дуже позбивала!

Ще й зламала кінчик рога.

їй потрібна допомога!

5-те козенятко.

Це брехня!

6-те козенятко.

А що, як ні?

Страшно, боязно мені!

7-ме козенятко.

В мамі збиті ріг і ноги.

Їй потрібна допомога!

1-ше козенятко.

Відчиняєм! Треба йти,

Мамі слід допомогти!

Вривається вовк.

Вовк. Упіймались! Ну і ну!

Я усіх вас проковтну!

2-ге козенятко.

Вовк! Він нас перехитрив!

Навіть голос підробив!

3-тє козенятко.

Мамо! Мамо! Я боюся!

4-те козенятко.

Ой, рятуйте, нас!

Усі. Матусю!!!

Вовк бігає, ловить козенят, вони тікають, входить Коза.

Коза. Вовче, сірий лиходію!

Ти біди не заподіяв?!

Козенята мої милі,

Чи усі здорові й цілі?

Якщо скривдив козенят,

Дорогих моїх малят,

Заколю тебе рогами,
Затопчу тебе ногами!
Вовк.Що ти, що ти?! Не кричи!

І ногами не топчи.
Он твої всі козенята,
Я хотів лише пограти...
Гарна в тебе дітвора!
Та мені вже в ліс пора!
Тікає.

Ведучий.Вовк утік,
Аж миготіли п'ятки!
Слухайтеся матусі, козенятка!
Хижакам-вовкам не довіряйте,
Мамину науку пам'ятайте!
Мама і навчить, і порятує,
Мама і смачненьким почастує!
Коза дістає капусту.
Мама — кращий друг малят,
Всіх малят, не тільки козенят!

Козенятка співають.
Хай завжди буде сонце!
Хай завжди буде небо!
Хай завжди буде мама!
Хай завжди буду я!
Хай завжди буде казка,
Ніжна мамина ласка,
Хай живе наша дружна
Козеняток сім'я! [10, с 17]

ТЕАТРАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ КАЗКИ

«РУКАВИЧКА»

Дійові особи: Дід , Пес Жучок, Миша, Жаба, Заєць, Лисиця, Вовк,
Ведмідь

Дід. З міста я ось причвалав,

Всім гостинців там придбав:

Настусі малесенькій -

Сарафан гарнесенький,

Хустку з шовку – для дочки,

Бабі – бублик отакий,

Ще й до чаю сайку ,

Собі - балалайку!

Хай тепер побачить всяк :

Був я в місті, як не як!

Дід перебирає покупки.

З'являється пес Жучок.

Коли Дід виймає бублика, Жучок намагається вхопити його. Дід відмахується від пса рукавицею. Рукавичка падає на ширму і так там і лежить.

Дід виходить. За ним вибігає Жучок.

Вбігає мишка.

Миша. От і хатка невеличка!

Хутряна ось рукавичка

На стежині лежить...

В рукавичці й буду жить! (Заходить за ширму-рукавичку.)

З'являється Жаба.

Жаба. Ква-ква-ква, ква-ква-ква,

Щось пожовкла вже трава,

Змерзли лапки й черевце...

(Помічає рукавичку.)

А хто ж тут живе оце?

Миша. Я, мишка-шкряботушка. А ти хто?

Жаба. А я жабка-скрекотушка. Пусти й мене в рукавичку!

Миша. То йди.

Жаба заходить за рукавичку.

Обидві. Рукавичка знаменита!

Ми удвох в ній будем жити!

З'являється заєць.

Заєць. Сірий зайчик-побігайчик,

Над ярочком я сидів,

Раптом — шелест між кущів!

З переляку я й стежину

До домівки загубив!

(Здивовано зупиняється перед рукавичкою.)

Рукавичка! От так хата!

Хто б то міг в ній проживати?

Миша. Мишка-шкряботушка і жабка-скрекотушка. А ти хто такий?

Зайчик. А я зайчик-побігайчик. Пустіть і мене до себе. "

Миша. Та йди вже! Заєць заходить за рукавичку.

Всі. Рукавичка знаменита! Ми утрех в ній будем жити!

З'являється лисиця.

Лисиця. По кущах та по ярках

Нору лисонька шука,

Теплий закуток такий,

Щоб поспати трошки їй. (Помічає рукавичку.)

А хто ж тут ось, в рукавичці,

В рукавичці-невеличці?

Миша. Я, мишка-шкряботушка.

Жаба. А я жабка-скрекотушка.

Заєць. А я зайчик-побігайчик. А ти хто?

Лисиця. Лисичку-сестричку

Пустіть в рукавичку!

Миша Та йди вже!

Лисиця (залазить). Тільки хвоста не зімніть!

Всі. Рукавичка знаменита!

Будем четверо в ній жити!

З'являється вовк.

Вовк. Листя опадає вже,

Бо зима ось-ось,

Вовчикові-братику

Дуже сумно щось...

Мабуть, поховалося

В лісі все живе...

(Помічає рукавичку.)

Стій-но! Що за галас?!

Хто отут живе?

Всі (по черзі). Мишка-шкряботушка, жабка-скрекотушка, зайчик-побігайчик, лисичка-сестричка. А ти хто?

Вовк. Я вовчик-братик. Пустіть і мене!

Миша. Ото лихо! Хто б не йшов — та все в рукавичку.

Куди ж ти залізеш?

Вовк. Та вже залізу. Пустіть!

Миша. Ну, що з тобою діяти! Іди!

Лисиця. Та гляди, на хвоста не наступи!

Всі. Рукавичка знаменита!

Ми вп'ятьох в ній будем жити!

З'являється ведмідь.

Ведмідь. Тріщать кущі під лапою,

Важкою, волохатою.

Ступлю лиш на торішній хмиз —

Сухе ломаччя трісь та трісь...

Мед назнав я запахущий,

Та заліз лишень в дупло —

Як ужалять бджоли злющі

В ніс, і в вуха, і в чоло.

Спухла морда, спухла шия,

Світ весь колами пливе...

(Помічає рукавичку.)

Рукавичка?! Чудасія!

Хто це, хто це в ній живе?

Всі (по черзі). Я, мишка-шкряботушка.

А я жабка-скрекотушка.

А я зайчик-побігайчик.

А я лисичка-сестричка.

А я вовчик- братик. А ти хто?

Ведмідь. Гу, гу, гу. Як вас багато! А я ведмідь-набрідь! Пустіть і мене!

Миша. Куди ж нам тебе впускати, коли й так тісно!

Ведмідь. Та якось умістимось. Миша. Ну, йди вже. Тільки скраєчку.

Ведмідь лізе, звірі пищать: «Ой, лапа! На хвоста наступив! Ой, помалу, бо всю шкуру зім'яв!»

Всі. Ані в казці не сказати,

Ні пером не описать,

Як в малій вмістилось хаті

Зразу шестеро звірят!

Входить Дід

Дід Кажу тобі, Жучок, я щось наче загубив.

Чогось мені бракує.

Настусі малесенькій сарафан гарнесенький тут? Тут!

Хустка з шовку для дочки тут? Тут!

А бабин бублик тут? Тут!

І сайка тут, і балалайка тут

Що ж це я загубив? Ох і вітер кружаний —

До кісток проймає! Рукавиці треба...

Стій! Лівої ж... Немає?!

Ех, Жучок, ми з тобою рукавичку загубили! Ходімо шукати!

Дід виходить.

Пес підбігає до рукавички.

Жучок. Хто тут ворухиться в нашій рукавичці?

Всі (по черзі). Я, мишка-шкряботушка.

Я, жабка-скрекотушка.

А я зайчик-побігайчик.

А я лисичка-сестричка.

А я вовчик- братик.

А я ведмідь-набрідь.

Всі. В рукавичці тут вшістьох

Живемо ми без тривоги,

І затишної хатини

Ми нізащо не покинем!

Жучок. Не покинете? Ось як загарчу на вас! Гр-р-р!

Миша. Ой, страшно!-(Вибігає.)

Втечу до своєї нори.

Мишка втікає.

Жучок. Гр-р-р!

Заєць. А я до березничка пострибаю.

Заєць вистрибує, скаче уздовж ширми і зникає.

Жучок. Як почну на вас пирхати! Пр-фр, фр, фр!

Жаба. Ой, я боюсь!

Жучок. Пр-фр, фр-р!

Жаба. Ох, пройма мене дригота!

Утечу мерщій в болото!

Жаба скаче.

Жучок. А ви думаєте втікати з рукавички?

Лисиця. Не думаємо!

Жучок. А ось я як загарчу!

Лисиця і вовк. А ми не боїмось!

Жучок. Як загавкаю!

Лисиця, вовк і ведмідь. А ми не боїмось!

Жучок. Та як загавкаю! Гав-гав-гав!

Звірі з вереском вистрибують і розбігаються на різні боки.

Ведмідь. От пристав, як той комар!

Утечу від нього в яр!

Жучок. Гав-гав-гав!

Ведмідь. Забіжу казна-куди,

Щоб подалі од біди!

Пес переможно гавкає.

Виходить дід

Дід (до Жучка). Де це ти блукаєш?

Й кого тут лякаєш?

Ну й вітрище: аж шкварчить!

(Помічає рукавичку. Радісно.)

Бач! і згуба ось лежить!

(Бере рукавичку. Співає. Жучок повискує.)

Ми сьогодні з міста

Із Жучком йдемо.

Ми з Жучком гостинці

Всім принесемо.

Настусі малесенькій —

Сарафан гарнесенький,

Хустку з шовку — для дочки,

Бабі — бублик отакий,
 Ще й до чаю сайку,
 Собі — балалайку!
 Всім гостинців я припас!
 Рукавички? Теж при нас!
 Тож тепер пізнає всяк:
 Був я в місті, як не як! [5, с. 256].

ТЕАТРАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ КАЗКИ

«ХИТРІЙ ПІВЕНЬ»

Дійові особи: Півник, Лисичка, Сонечко, Дерева.

Чепурна українська хатинка. Біля неї перелаз. За хатинкою - ліс
 (Дерева- діти стоять дрімають).

На перелаз із-за хатинки вилітає Півник і радісно стріпує крильцями)

Півник. Ку-ку-рі-ку! Ку-ку-рі-ку! Прокинься, Сонечко!

На сцені з-за Дерев-дітей з'являється дівчинка-Сонечко. Вона кружляє у танку і зникає за хатинкою.

Діти-дерева просинаються, починають гойдатися, шепочуться між собою.

З лісу виходить Лисичка

Лисичка. Добрий день, Півнику! Почула як ти гарно кукурікаєш. Чудовий у тебе голос. Тільки не знаю , чи вмієш ти так співати, як твій батько співав?

Півник. А як співав мій батько?

Дерева, приклавши долоньки до вух, прислухаються.

Лисичка стає на одну ногу, Дерева й собі підгинають одну ногу

Лисичка. Ось так стояв твій батечко. Та так голосно кукурікав, що всі сусідські півні замовкали.

Півник. (хвалькувато) І я так зможу!

Півник стає на одну ногу і кричить на все горло «Ку-ку-рі-ку !».

Дерева, затуливши вуха, присідають

Лисичка. (солодким голосочком) А чи зможеш ти, стояти на одній нозі, і, заплющивши очі, співати?

Півник.(гордовито) Звичайно можу! Ось послухай!

Півник заплющує очі, але не встигає закукурікати, Лисичка, схопивши з кошика лантух, накидає його на Півника

Півник. Ой!

Лисичка веде Півника до лісу. Дерева сумно хитають голівками

Лисичка. (облизується) Кажуть з гарних співаків смачний борщ виходить!

Півник. (оговтавшись) Лисичко, але твоя мати не так робила.

Дерева прислухаються

Лисиця. (насторожено) А як же вона робила?

Півник. Перш ніж з'їсти півника, вона мала звичку протяжно співати.

Лисичка.(хвалькувато)А я вся в матір вдалася!

Лисичка сідає на галяві і, задерши голову, починає виводити пісню

Лисичка. У-у-у-у-у-у!

Півник скидає лантуха і злітає на тин

Півник. Ку-ку-рі-ку! Ку-ку-рі-ку!

Дерева усміхаються, легенько плескають долоньками - листочками.

Лисичка змовкає і відкриває очі

Лисичка. І чого б це тобі так високо збиратися, Півнику? Ще впадеш ненароком! Давай-но крильце, я тобі злізти допоможу.

Півник. Е, ні, Лисичко! Одного разу я тебе вже послухався.

Лисичка. (улесливо) Ну, Півнику, ну голубчику!

Півник. (рішуче)Не злізу!

Лисичка бере порожнього лантуха і плентає до лісу.

Дерева махають долоньками їй услід

Лисичка.(до глядачів) Ось тобі й маєш! Півень, а мене перехитрив!

Півень. (переможно) Ку-ку-рі-ку! Повісь свого лантуха на сухім суку!

Дерева радісно танцюють [6, с. 224].

ІНСЦЕНІЗАЦІЯ КАЗКА
«ЧЕРВОНА ШАПОЧКА»

Дійові особи: Голос казки , Червона Шапочка, Сірий Вовк, Мама Червоної Шапочки, Бабуся Червоної Шапочки, I мисливець, II мисливець

Пісня – настрій – емоційне налаштування на виставу

Голос казки: Зручно вмощуйтесь, будь ласка,

Починаймо нашу казку!

Перетворенням магічним

Ми історію трагічну

Зробим казкою новою

Із закінченням чудовим.

Починаєм, як завжди,

Ми зі слів: Жили-були

Добра дівчинка маленька

І її бабуся й ненька.

Ненька шапочку червону

Дівчинці подарувала

І з тих пір усі сусіди

Так її і називали.

На подвір'я із хатинки вибігає із сачком Червона Шапочка і бігає ловить метеликів . Із хатинки виходить зажурена Мама з кошиком з пиріжками

Ненька: Ой, бабуся захворіла!

Ой, не сталось би біди!

Доню, йди її провідай

І гостинці віднеси.

Візьмеш кошик з пиріжками,

Підеш стежкою селом.

Он бабусина хатинка

З синім дахом за млином.

Та дивися, обережно,

Йди зі стежки не звертай.

Не заходь до лісу, доню,

І ні з ким не розмовляй.

Червона Шапочка підходить до Мама і бере корзинку, Мама виходить

Голос казки: Червона Шапочка взяла

У неньки кошик з пиріжками.

А далі... всі були дітьми

І добре знаємо, що далі.

Все з точністю до навпаки

Червона Шапочка зробила.

Попрямувала просто в ліс

Хоча була слухняна й мила.

Червона Шапочка з корзинкою йде по залу

Червона Шапочка: Сьогодні день такий спекотний,

А в лісі прохолодно й тихо.

Пташки співають, все цвіте.

Яке тут може статись лихо?

Голос казки: Та не послухалась дарма

Червона Шапочка матусю.

З'явився вовк із-за куща,

І, хитро дивлячись, звернувся.

Виходить Вовк

Вовк: Куди ти, дівчинко, ідеш?

Ч. Шапочка: Моя бабуся захворіла.

Вовк: А що ти в кошику несеш?

Ч.Шапочка: Несу гостинці, щоб поїла.

Вовк: Я знаю хто такі зайці,
Я знаю хто такі лисиці,
Є їжаки, бурундуки.

А що за звір такий гостинці?

Ч. Шапочка: Який ти, Вовчику смішний!

Чому усі тебе бояться?

Не звір гостинці, – пиріжки!

Будь ласка, прошу пригощатися.

Голос казки: У Вовка паморок зробився

І в голові, і в животі,

Бо він не куштував ніколи

В житті такої смакоти.

Ч. Шапочка: Сподобалось? Моя бабуся

Іще смачніших напече.

Вовк: Не може бути! Ще смачніше?

А де, скажи вона живе?

Ч. Шапочка: Потрібно йти по стежці лісом,

А потім стежкою селом

І там бабусина хатинка

Із синім дахом за млином.

Вовк: Ну що ж, за пиріжок спасибі.

Ти до бабусі поспішай.

Мені вже час у власних справах.

Радий знайомству. Прощавай.

Як пощастило цій бабусі!

У неї родичі такі –

Її провідувать приходять

Та ще приносять пиріжки.

А я один живу у лісі,

У мене родичів нема.

Я так хотів би, щоб бабуся

Для мене пиріжки пекла.

Ч. Шапочка: Тоді пішли мерщій зі мною!

В ліс твоя справа не втече.

Пішли-пішли, моя бабуся

Тобі смачненького спече.

Вовк і Червона Шапочка йдуть до бабусиної хатинки

Голос казки: В цей час, хворіюча бабуся,

Не мала змоги підвестись.

У неї голова боліла

І руки геть не слухались.

Аж раптом хтось постукав в двері.

Стукіт

Ч. Шапочка: Це я, бабусю, відчини.

Бабуся: Не можу, Шапочко, я встати,

За мотузочок потягни.

Заходять у хатиннку

Ч. Шапочка: Чому скажи мені, бабусю,

Очі твої такі сумні?

Бабуся: Тому що, внученько, хворію,

У ліжку майже вже три дні.

І голова болить, і ноги,

Усе то мліє, то тремтить.

А ще рука весь час німіє

Не зможу й пиріжків зробити.

Вовк: От горе! Пиріжків не буде!

Чому мені так не везе!

Ч. Шапочка: Знайомся, це мій друг, бабусю,

Прийшов провідати тебе.

Бабуся: Якби могла я не хворіти,

Зуміла б гостя пригостити.

Вовк: Ви не хвилюйтеся, бабусю!

Щоб скуштувати пиріжок,

Я вам знайду найкращих ліків,

Позбавлю вас від болячок!

Вовк біжить по лісу , а на зустріч йому виходять Мисливці.

Голос казки: Побіг швиденько Вовк до лісу

Бабусі ліків відшукать.

Аж раптом бачить два мисливці

Ідуть на нього полювать.

Виходять Мисливці

I Мисливець: Дивися, правду кажуть люди,

Що на мисливця звір біжить.

II Мисливець: Подивимось, що далі буде.

Голос казки: А далі Вовк як закричить.

Гарчання вовка Вовка

Вовк: А ну сховайте зброю хлопці!

Мерщій бабусю рятувать!

Один наліво! Інший вправо!

Потрібно ліки відшукать!

I Мисливець: Від чого їй потрібні ліки?

Якісь ускладнення важкі?

II Мисливець: У неї нежить? Грип? Ангіна?

Вовк: Не ліпить більше пиріжки!

I Мисливець: Що? Пиріжків ліпить не може?

А хто ж нас буде пригощать!

II Мисливець: Без пиріжків не полювання ? !

Усі бабусю рятувать!

Мисливці разом із Вовком вибігають із залу. Швидко забігають з ліками і біжать до хатинки бабусі

Голос казки: Не встигла Шапочка Червона

Нагріти в чайнику води,

Як Вовк з мисливцями із лісу

Бабусі ліки принесли.

Мисливці разом із Вовком роблять чай для Бабусі і її поять чаєм

Голос казки : Чай лікувальний заварили.

Бабуся випила його

І стала дужа та здорова.

Хвороби наче не було.

Бабуся встає з ліжка , робить зарядку, танцює з Вовком

Бабуся: Спасибі всім! Мої рідненькі,

Спечу вам пиріжки смачненькі.

Ч. Шапочка: Спасибі, Вовчику, велике,

Що допоміг бабусі ти.

Бабуся: За це тобі щодня я буду

Пекти рум'яні пиріжки.

А хочеш, в мене залишайся

Будеш мій дім охоронять.

І Мисливець: А ми тебе з собою, Вовче,

На полювання будем брать!

Голос казки: На цьому вклонимось низенько

Шановним нашим глядачам.

Кінець у казочки веселий,

Як ми і обіцяли вам [7, с. 80].

МЮЗИКА «КУРЧАТКО»

Ось так в житті у нас буває

За казкою К.Чуковського

Дійові особи: Ведуча - дорослий , діти : Курчатко, Мама - курочка, Чорний Кіт, Півник, Жабка.

Сцена яскраво прикрашена: подвір'я з квіточками, тин, калюжка.

Звучить музика Пташиного двору

Ведуча. Жило на світі курчатко. Воно було маленьке, ось таке. Але курчатко думало, що воно дуже велике і поважно задирало голівку. Ось так.

Виходить Курчатко, танцює та співає пісеньку:

Я - малесеньке Курчатко,

Є у мене мама, є у мене мама й татко.

По подвір'ю я гуляю,

Свою пісеньку співаю.

Я Курчатко неслухняне,

Заховаюсь я від мами.

У куточку притулюся,

І я нікого, нікого не боюся.

(Курча сідає на колінця і підносить вгору голівку.)

Ведуча. І була у нього мама. Мама дуже любила курчатко.

Мама була ось така.

Виходить засмучена Мама - курочка і співає:

Ціп, ціп моє курчатко,

Ціп, ціп моє дитятко,

Ось таке собі маленьке,
 Ось таке собі жовтеньке.
 Я весь день курча шукаю,
 Де знайти його, не знаю.

Ой, ой моє курчатко,
 Ой, ой моє дитятко (Мама - курочка плаче).

Курчатко. Мамо я тут!

Курочка підходить до Курчатка, пестить його по голівці.

Ведуча. *Одного разу налетів на маму Чорний кіт і нагнав Курочку з подвір'я.
 Чорний кіт був такий.*

Виходить розбишака **Чорний кіт**, співає та танцює.

Я сердитий і злий чорний кіт,
 Гріюсь я біля самих воріт
 А як з'явиться хтось тут чужий,
 Буде бігти від мене мерщій. Няв!

Чорний кіт біжить за мамою, разом вибігають.

Ведуча. Курчатко залишилось біля парканчику саме.

Раптом бачить він - злетів на тин великий гарний Півник, витягнув шию і
 заспівав

Виходить Півник

Півник . Я Півник - гарний співунець,

Червоний маю гребінець,

Встаю я рано на зорі

Співаю голосно пісні.

Ку-ку-рі-ку! Я - молодець!

Ведуча. Курчатку це дуже сподобалось. Він витягнув шию і спробував
 закукурікати.

Курчатко . Пі-пі-пі! Я молодець!

Ведуча. Але спіткнувся і впав у калюжу. Ось так! (Курчатко падає) В
 калюжі сиділа Жабка, вона побачила Курчатка і засміялася!

Вистрибує Жабка і сідає в калюжу .

Жабка. Ха-ха-ха! Далеко тобі до Півника.

Жабка співає і танцює

Там, де трави й квіти в росі

Жабеня маленьке

Виспівує пісеньку:

Ква-ква-ква - тихенько .

В зелені лунає

Пісенька простенька

Жабеня танцює

Під пісню веселенько.

Ква - ква – ква!.....

Жабка ховається за тин, Курчатко плаче

Ведуча. Тут до курчатка підбігла Мама - Курочка.

Курочка жаліє Курчатко – обіймає

Курча. Як добре , що в мене є мама.

Така хороша лагідна, ласкава,

Навчає мама розуму мене,

Найкраща в світі, рідна моя мама [12, с. 309] .

НАСПІЛЬНИЙ ПЕДАГГ КАЗКА «ЛИСИЧКА ТА ЖУРАВЕЛЬ»

Дійові особи: ведучий, лисичка, журавель, двоє жабенят.

Ведучий. Журавель з Лисичкою приятелями стали.

То ж Лисичка Журавля у гості позвала.

У кімнаті підмела, на столі прибрала,

Чисту білу скатертину вишиту заслала.

Лисичка (по телефону)

Ой, приходьте, любий куме,

До мене у хату.

Нагодую, пригощу,

Чим сама багата.

Журавель.Добре, кумонько, прийду.

То ж мене чекайте.

І напої, і наїдки

На стіл виставляйте.

Перша Жабка.І куди ж це пан прибрався

Та причепурився?

Ти не з тими, сусідонько,

Дружить заходивс

Друга Жабка.Шукай друзів ти собі

У своїм болоті.

А не до Лисиці в гай

Нагострив чоботи.

Ведучий.Журавель на те не зважив,

Голову підняв поважно,

Взяв цукерки, взяв букет

І помчався на бенкет.

Журавель.Добрий день, кумасю мила,

Напекла і наварила?

То ж букетика тримайте,

Свого кума пригощайте.

Лисичка.Наварила, напекла,

Вже й на стіл поставила.

Ще й смачненьку свою кашу

Маслечком приправила.

Ведучий.Журавель за стіл сідає

Господиню вихваляє.

Дивиться, а на столі –

Дві тарілочки стоїть.

Каша манка в них ріденька,
Ще й розмазана тоненько.
Стукає він по тарілці,
Стукає, старається,
Та на довгий дзьобик кашка
Навіть, не чіпляється.
А тим часом Лиска хитра
Свою кашку доїдає
І спритненько язичком
Все до крапельки збирає.
Й хитро-хитро так питає
Лисичка.Що ж не погордуйте, друже,
Чи смачненька кашка?
Журавель
Дуже...
Ведучий.Витер дзьоба рушничком,
Поклонивсь низенько.
Журавель.Тепер, кумонько, до мене
Приходьте, рідненька.
Ведучий.Низько голову схилив
Журавель додолу
Та й тихенько почвалав
До себе додому.
Ведучий.А тим часом Лиска хитра
Себе вдома вихваляє
Перед дзеркалом стоїть
Себе гарну оглядає
Лисичка (співає).Ну наїлась, напилась,
До чого ж я хитра,
Зараз вимию тарілки

І рушничком витру.
Ще й на вечір залишилось,
Потім ще й поснідаю,
А в обід я свого кума
Простака навідаю.
Хіба ж можна таким бути
І про хитрощі забути?
Обережно, друже,
Як зі мною дружиш.
Перша Жабка
Що сусіде, бачимо
Пригостила Лиска.
Чому голову свою
Нахилив так низько?
Ведучий. Журавель присів на пень,
Просидів там цілий день.
А під вечір розказав,
Хто кого як пригощав.
Друга Жабка. Ти, сусіде, не журись,
Не турбуйсь даремно.
Лиску твою провчимо
Дуже-дуже чемно.
Пісенька жабенят
Не журись, Журавлику,
Не журися,
На подружок жабеняток
Подивися.
Ми тебе пробачимо,
Зрозумієм.
Бо дружити, поважати

Ми умієм.

Ведучий.Вимив глечика свого

Журавель чистенько.

Жабки чистили картоплю,

Різали дрібненько.

Додали буряк, капусту,

Часничок, квасолю

І морквинку, і укропчик,

Що знайшли у полі.

Пахне борщ у Журавля –

Не даремно брались,

А Лисичка - тут як тут,

Та ще й як прибралась:

Вишиванку одягла,

Вінок із стрічками

І червоні чобітки,

Та ще й з китичками.

Лисичка.Чую-чую аромат,

Пахне, визнать мушу.

Ну, давайте, пригощайте,

Не тягніть за душу.

Журавель.Чом би й ні?

Проходь, кумасю,

Будь-ласкава,

Пригощайся.

Ведучий.Та й поставив на столі

З довгим горлом глечик

Жабки подали тарілки,

Нарізали хлібчик.

Як Лисичка не старалась,

Поможи, дай Боже!

Носом чує аромат,

А дістать - не може!

Вона круть, вона верть,

З того, з цього боку...

Журавель тяга й тяга,

Вже наївсь – нівроку.

Журавель.Що ж, кумасю,

Як вам борщ?

Я старався дуже.

Лисичка.Нема часу на розмови,

Будь здоровий, друже.

Ведучий.Й тільки бачили її,

Як чкурнула з двору.

Журавель із жабками

Сміються по цю пору.

Більше дружбу не ведуть

Журавель і Лиска.

Треба друзів поважать! Ось така в нас казка [12, с. 176].

Я ВИРОЩУ ВНУЧКУ, ДІДУСЮ

В.Сухомлинський

Ведуча: Якось вранці дідусь працював завзято,

У садку підгортав листячка багато.

А маленький Олесь грався край хатини,

І стрибав, і кружляв, що було і сили.

Надоїло йому одному гуляти,

Підійшов до вишеньки та й став розглядати.

Дідусь: Ця стара вишенька має гарні вишні,

Такі гарні, смачні, добрі і розкішні.

Олесь: А ось там, дідусь, бач маленька,

Що то її донька?

Дідусь: Авжеж, така гарнесенька,

Виросла як з скроньки.

Олесь: Вишня має доньку,

Гілочку – заручку.

А чи має вишенька

Ще й маленьку внучку?

Дідусь: Ні внучки стара вишня ще не знала,

Бо мала донька ягідки не мала.

Олесь: А коли зрощу я ягідки у доньки,

З кісточки посаджу внучку край віконня

Щоб вони у трійці у садку зростали

І багато вишеньок нам іще давали.

Дідусь: Коли зробиш, внуче, – буде добра справа,

І багатою родиною вишня наша стане.

Ведуча: А мораль у нас така: хай росте уся рідня! [4, с. 205].

КІТ МУРКО

В. Сухомлинський

Ведуча: На подвір'ї у бабусі бігало маленьке курчатко, воно відбилося від мами квочки (вибігає курчатко і співає)

Курчатко: Я малесеньке курчатко,

В мене є і мама, й татко.

Тільки вийшов я на двір,

Бачу спить пухнастий звір.

Пі- пі - пі

Ведуча: А неподалік біля віконечка лежав кіт Мурко.

Курчатко прибігло і пригорнулося до нього.

Курчатко: Як хороше, як тепло.

Ведуча: Пригрілося і заснуло (прокидається кіт, потягується і каже)

Кіт: Мр –рр –р –р,

Що за дивнеє створіння,

Ну й сміливе, ну й чудне,

Не боїться він мене.

Що мені з ним робити?

Чи налякати, щоб втекло?

Та ні, нехай гріється!

Ведуча: Обняв котик лапкою курчатко, обгорнув його хвостиком і заснув.

Ось казочці кінець

Котик Мурчик молодець.

НАЙГАРНІША МАМА

В. Сухомлинський

Ведуча: Маленьке совеня випало з гнізда та й повзає лісом.

Далеко забилося, не може знайти свою маму.

Совеня: Куди мені бідному,

Куди захватись?

Де ти, мама, рідная,

Де тебе шукати?

Ведуча: Побачили птахи малого смішного, з великою головою, банькатою, вухатою сміються і питають:

Птахи: Де ти взявся, Хто такий?

І незграбний,

І смішний.

Як звалився ти зверху,

Некрасивий. Ха-ха-ха

Совеня: Я маленьке совеня.

Випало з гнізда.

Не вмію літати.

Шукаю рідну матір.

Сорока: Хто ж твоя мама?

Совеня: Моя мама сова.

Дятел. А яка ж вона?

Совеня: Моя мама найгарніша.

Зяблик: Розкажи яка вона.

Совеня: У неї голова, вуха, очі такі ж як у мене.

(птахи сміються)

Дятел: Ти ж такий смішний і некрасивий.

В тебе мама теж така?.

Совеня: Неправда, неправда!

Моя мама найгарніша.

Ведуча: Почула сова голос свого совенятка, прилетіла і каже:

Сова: Моє рідне совенятко,

Я тебе шукала.

Назбирала нам зернятка,

Обід готувала.

Летимо зімной додому,

В затишну хатинку.

Нагодую, приласкаю всі твої пір'їнки.

Совеня: дивиться на маму і каже:

Моя мама найгарніша,

Найчудова, наймиліша! [24, с. 286].

МИШКА ПІЯ ЛИСИЧКА

В.Сухомлинський

Ведуча: В однієї мишки народилось шість мишенят.

Бігає вона лісом і нірку шукає.

Ось знайшла нову хатку,

Перенесла своїх малюків і побігла їжу шукати.

А тут, як тут лисичка йде і співає:

Лисичка: Я лисичка, я сестричка,

Не сиджу без діла,

Я гусяток пасла,

Полювать ходила.

(заглядає в нірку до мишенят)

Ой ви, мишки-мишенята,

Йдіть зі мною грати,

Будем маму тут чекати.

Мишенята: Ні, не хочемо ми грати,

Будем маму тут чекати.

Лисичка: Вона за вас забула,

Кинула й заснула.

Ведуча: А ось біжить і мама мишка,

Побачила лисичку,

Сіла під кущем і каже:

Мишка: Лисичко-сестричко,

Скоріше тікай,

Там твоя хата палає.

Лисичка: Та нічого, я іншу знайду.

Мишка: Лисичко-сестричко,

Скоріше тікай,

Йдуть сюди мисливці з собаками.

Лисичка: Та нічого, я від них втеч

І свій слід замету.

Мишка: Лисичко-сестричко,

Скоріше тікай,

Твоїх лисенят забрали

Й хочуть вбити.

Ведуча: Тут лисичка як скочить

І швиденько побігла

Рятувати своїх лисенят.

А наша мишка забрала .

Своїх мишенят перевела у іншу нірку.

Так мама мишка

Врятувала себе і своїх діточок [13, с. 3].

ЛЕДАЧА ПОДУШКА

В. Сухомлинський

Ведуча: Маленька Яринка ходить до школи.

Але рано-вранці їй вставати не хочеться

Якось ввечері вона питає дідуся.

Яринка: Чому вранці мені вставати не хочеться, дідусю?

Дідусь: Та це, внучко, в тебе ледача подушка.

Яринка: А що ж мені робити, щоб вона не була ледачою?

Дідусь: Я знаю одну таємницю.

Якщо тобі вставати не хочеться,

Візьми подушку, добре вибий її кулачками,

Ось вона і зміниться.

Яринка: Справді? Завтра так я і зроблю.

(Лягла спати)

Ведуча: Ось вже сонечко на небі сіяє,

А Яринка відпочиває.

Яринка (позіхає):

Ой, як вставати не хочеться.

А та це ж моя ледача подушка.

Зараз я її провчу. Всі лінощі виб'ю.

Ведуча: Схопила подушку Яринка,

Та як стала її кулачками вибивати,

Аж стомилася.

Дідусь сміється і каже.

Дідусь: Праця всіх годує, а лінь час марнує.

Хто лежить на печі, той не їсть калачі.

Ведуча: Ця історія така, ось і казочка уся [23, с. 27].

БОЖІЛКА І ЯКАЦІЯ

В.Сухомлинський

Ведуча:

Рано-ранесенько встало сонечко ясненьке

Бджілки теж попрокидались,

Між собою сперечались.

Старша бджілка замовчала

Менша в неї запитала:

Менша бджілка.

Де ми будемо літати?

Де нектар будем збирати?

Чи далеко нам летіти?

Чи прокинулись вже діти?

Старша бджілка:

Я не знаю, що сказати,

Треба в квітів запитати:

Яка буде в нас погода,

Чи схвильована природа?

Менша бджілка:

Зараз я так і зроблю,

До Ромашки полечу.

Ведуча:

Наша Бджілка полетіла

І Ромашці говорила:

Менша бджілка:

Ти, Ромашка, розкажи,

Буде дощ іти чи ні?

Ромашка:

А про дощик я не знаю,

Бо погоду не вивчаю,

До Троянди завітай

І у неї запитай.

Ведуча:

Наша Бджілка полетіла і

Троянді говорила:

Менша бджілка:

Ти Троянда, розкажи, буде дощ іти чи ні?

Троянда:

А про дощик я не знаю,

Бо погоду не вивчаю,

До Кульбаби завітай

І у неї запитай.

Ведуча: Наша Бджілка полетіла

І Кульбабці говорила:

Менша бджілка: Ти, Кульбабка, розкажи,

Буде дощ іти чи ні?

Кульбабка: А про дощик я не знаю,

Бо погоду не вивчаю,

Чую Джміль летить сюди,

Запитай у нього ти.

Джміль: Я розмову вашу чув,

Недалеко я тут був,

До Акації злітай

І у неї запитай.

Ведуча: Наша Бджілка полетіла,

І Акації говорила:

Менша бджілка: Ти, Акація, скажи,

Буде дощ іти чи ні?

Акація: Я тобі допоможу

І секрет свій розкажу:

Якщо нектару маю в квітці гору –

То й дощ буде обов'язково,

А якщо квітка моя суха –

То ж погода буде ясна.

Менша бджілка: Можна зараз зазирну,

Чи нектару наберу?

Акація: Подивись, бо я не знаю,

Що сьогодні в квітці маю.

Ведуча: Тільки Бджілка нахилилась,

Як нектаром обмочилась,

Набрала в своє відерце

І понесла до озерця,

Де жила її рідня

Дружна, трудова сім'я.

Ведуча: Тут її чекали Бджоли

Для конкретної розмови.

Старша бджілка: Де ти, мила, забарилась?

Бачу вже і натрудилась.

Чи ти знала про погоду?

Чи схвильована природа?

Менша бджілка: Поговорю я зараз з вами

Дощик вже не за горами,

Дощик може намочити,

На не можна вже летіти.

Ведуча: Ось і казочці кінець –

Бджілка наша – молодець! [14, с. 10-11].

ЗАЄЦЬ І МОРКВА

В. Сухомлинський

Ведуча: Жив-був Заєць-молодець

Перший в лісі стрибунець.

Зуби вовчі захотів

В Ковалю їх попросив.

(Заєць виходить і стрибає до Ковалю)

Заєць: Добрий день, пане Коваль,

Зроби зуби – щоб як сталь

Сильні і міцні були,

Гризти щоб усе могли.

Щоб мене усі боялись,

Наді мною всі сміялись.

Коваль: Зроблю, Зайчику, ходи,

Вовчі зуби я тобі.

(Заєць сідає, а Коваль «робить» йому зуби)

Заєць: Вдячний дуже я тобі,

Зробив зуби ти мені,

Клацну ними ось так (клацає)

Буде в кожного мій знак.

Ведуча: І побіг він по стежині,

Бачить Кіт іде в долині,

Він підбіг і став казати:

Заєць: Досить, Котик, походжати,

Хочу я тобі сказати,

Зараз як тебе я з'їм,

Буде добре нам усім.

Котик: Прошу тебе, відпусти,

Не роби мені біди.

Вдома в мене кошенята

Вже чекають свого тата.

Заєць: Добре, йди собі до хати

Піду далі я лякати.

Ведуча: Вийшов Заєць в поле, бачить,

Стоїть старий цап неначе.

Заєць: Досить, цапе, походжати,

Хочу я тобі сказати,

Зараз як тебе я з'їм,

Буде добре нам усім.

Цап: Прошу тебе, відпусти,

Не роби мені біди.

На город я тут збирався,

Морква де ж росте дізнався.

Заєць: Де ця морква розкажи,

Та город той покажи.

Цап: Що ж ходімо, відведу

Морквою я пригощу.

(йдуть на город)

Ведуча: На городі все так густо:

Морква, огірки, капуста.

Заєць в моркву як заліз,

Тільки з грядки стирчить ніс.

А той Цап – мудрець старенький,

Вийшов і пішов тихенько.

Господар: Хто в городі в мене ходить?

Урожай мій тут хто шкодить?

Заєць: Зараз як тебе я з'їм,

Буде добре нам усім.

Господар: Ти, Зайчисько, добре знаєш,

Що мене не налякаєш,

Як рушницю я візьму

Та тебе і пристрелю.

Заєць: Прошу тебе, відпусти,

Не роби мені біди,

Бо погана ця наука –
Вовчими зубами стукать [15, с. 128].

ТЕАТРАЛІЗАЦІЯ ЗА ОПОВІДАННЯМ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО
«ЯК ЇЖАЧОК ДО ЗИМИ ГОТУВАВСЯ»

Вид театру: іграшковий.

Вікова група: II молодша група, діти 4 року життя

Автор: Був собі в лісі Їжачок. Знайшов він кімнатку в дуплі старого дерева. Тепло в ній сухо. От він там і живе. Настала осінь. Падає жовте листя з дерев, скоро й зима настане. Почав готуватися Їжачок до зими. Сходив до лісу, наколов на свої гілочки сухого листя. Приніс до кімнатки, постелив, стало ще тепліше. Знову подався до лісу Їжачок. Назбирав грушок, яблук. Приніс до хатинки, все склав у бочці. А бочку зробив з березової кори. Ще раз почимчикував Їжачок до лісу. Нашукав грибів і поклав до своєї кімнатки. Тепло і затишно Їжачку, але сумно одному. Захотілось знайти товариша. Пішов він до лісу, зустрів Зайчика.

Їжачок: - Зайчику, іди до мене жити.

Зайчик: - Ні, не хочу, в мене є де жити.

Автор: Пішов він далі. Зустрів Мишку та звертається до неї.

Їжачок: - Мишка іди до мене жити.

Автор: А Мишка відповідає.

Мишка: - Пі – пі – пі. Не хочу жити у тебе.

Автор: Іде Їжачок лісом. Побачив Барсучка і звертається до нього.

Їжачок: - Барсучок, іди до мене жити.

Автор: А Барсучок відповідає.

Барсучок: - Ні, не хочу жити у тебе. В мене є де жити.

Автор: Відмовилися тварини йти до Їжачка додому, бо в них є свої нори. Йде Їжачок далі і зустрів Цвіркуна. Бачить сидить цвіркун на сухій стеблині і дрижить від холоду. Їжачок звертається до нього.

Їжачок: - Цвіркун іди до мене жити.

Автор: Пострибав цвіркун у хатинку до Їжачка радий, раденький. І стали вони жити разом. Настала зима. Їжачок Цвіркунові розказує казку, а Цвіркун пісню Їжачкові співає. Так, подружились Їжачок і Цвіркун, а справжнім друзям ніколи не буває сумно [16, с. 208].

Театралізація за оповіданням В.О. Сухомлинського

«Зайчик і горобинка»

Вид театру: драматизація.

Вікова група: II молодша група, діти 4 року життя

Автор: Засипали сніги землю. Нема чого їсти Зайчикові. Побачив Зайчик червоні ягоди на Горобині. Бігає кругом дерева, а ягоди високо не достати їх із гілочок. Просить зайчик

Зайчик: Дай мені, Горобино, одне грону ягід.

Автор: А горобина говорить

Горобина: Попроси вітра

Автор: Попросив Зайчик вітра

Зайчик: Вітер-вітер

Автор: Прилетів Вітер, гойдає, трясє Горобину, зірвав грону ягід, та й дав грону зайчикові. Зайчик сів з'їв грону ягід та дякує Вітрові

Зайчик: Дякою тобі Вітру, за допомогу

Вітер: Будь ласка зайчик

Автор: Полетів вітер далі собі, а зайчик пострибав додому.

Театралізація за оповіданням В.О. Сухомлинського

«Чому ж горобець утік?»

Вид театру: драматизація.

Вікова група: старший дошкільний вік, діти 6 року життя.

Виходить Казкарка:

Хай лине дитинство наше –

У маєві літ

І не забудеться ніколи

Казки дивосвіт

Тож сідайте зручно і подивіться казочку, яку вам покажуть ваші друзі.

Казкарка : Збудувала собі ластівка гніздечко під стріхою. Наносила сухої травички й пір'ячка. Постелила. Принесла м'яку пушинку вночі під голову покласти. А горобець заліз у її гніздо. Прилітає ластівка, просить горобця.

Ластівка :

- Лети собі , горобчику, добрий молодчику, до свого гнізда, пусти мене в мою хатку.

Казкарка :

- А горобець насупився і мовчить. Почув її слізні благання шпак та й радить.

Шпак :

- Не проси ластівко. Це такий розбійник, що ніякі просьби не допоможуть. Висмикни дзьобом у нього пір'їнку з голови, от він і втече.

Ластівка :

- Як це можна – висмикнути пір'їнку з голови! Йому ж болітиме.

Шпак :

- То лети та й будуй собі друге гніздо .

Казкарка :

- Ластівка сіла та й задумалась.

Ластівка :

- Що ж робити? Горобчика жаль, болітиме йому, коли висмикнеш пір'їну. Але ж він не комашку якусь відібрав у мене, а хатинку.

Казкарка :

- Затремтіло від гніву її серце. Розправила крильця ластівка, полетіла стрілою до хатинки своєї, роззявила дзьобика. щоб пір'їнку в злодія висмикнути. Побачив це горобець – та й утік. Дивується ластівка.

Ластівка :

- Чого ж він утік.

Казкарка :

- То ж чуже не відбирайте

А своє собі придбайте.

Думайте про своїх друзів,

Щоб самим не бути в тузі.

- От і закінчилась наша казочка, малята. Скажіть , чому ж утік горобець? Чи хотіла ластівка зашкодити йому? Чому вона так вчинила? [21, с. 61-63].

Театралізація за оповіданням В.О. Сухомлинського

«Як білочка дятла годувала»

Вид театру: іграшки - рукавички.

Вікова група: старший дошкільний вік, діти 6 року життя.

Серед зими потепліло, пройшов дощ, а потім знову ударив мороз. Покрилися дерева льодом, обледеніли шишки на ялинках. Нічого їсти пташці. Скільки не стукає об лід, до кори не достукається. Скільки не б'є дзьобом шишку, зернятка не вилущуються . Сіла пташка на ялину і плаче. Падають горючі сльози на сніг, замерзають. Побачила Білочка з гнізда - пташка плаче. Стриб, стриб - пристрибала до пташки.

Білочка : - Чого це ти, пташечко , плачеш?

Пташка : - Та як же мені не плакати. Все навколо замерзло. Нічого їсти, Білочко...

Білочка: - Не плач пташко, я тобі допоможу. Восени я назбирала багато шишок і можу тебе пригостити.

Винесла вона з дупла велику ялинову шишку. Поклала між стовбуром і гілкою. Сіла пташка біля шишки і почала молотити дзьобом.

А Білочка сидить біля дупла і радіє. І більчата в дуплі радіють. І Сонечко радіє [20, с. 296].

*Театралізація за оповіданням В.О. Сухомлинського
«Акація і бджола»*

Вид театру: іграшки - вертушки.

Вікова група: середній дошкільний вік, діти 5 року життя.

Ведучий. Раненько прокинулись бджоли у вулику. Вилетіли з нього, кружляють навколо. А одна маленька Бджілка підлетіла до старшої Бджоли та й питається.

Бджілка. А куди ми сьогодні полетимо нектар збирати? Знову на гречане поле, як учора?

Бджола. Ще не знаю, Бджілко. А що як піде дощ? Полетиш на гречку по скляночку нектару – і попадеш під зливу. Треба в квітів попитати, вони наші друзі, підкажуть нам чи буде дощ.

Бджілка. Гаразд, я так і зроблю.

Ведучий. Полетіла маленька Бджілка до Ромашки, та й питається в неї.

Бджілка. Ромашко, Ромашко, скажи-но, чи буде сьогодні дощик, чи ні?

Ромашка. Не знаю, Бджілко, спитай у когось іншого.

Ведучий. Полетіла Бджілка далі по садочку. Підлетіла до Троянди та питає в неї.

Бджілка. Скажи мені, Трояндо, будь ласка, чи буде сьогодні дощ, чи ні?

Троянда. Ой, Бджілко, не знаю. Але я дуже на нього чекаю –пити

хочеться. **Ведучий.** Полетіла Бджілка далі. Бачить Кульбаба біля стежки росте. Підлетіла до неї, питає.

Бджілка. Кульбабочко, люба, скажи-но мені, чи буде сьогодні дощик, чи ні?

Ведучий. Мовчить Кульбаба, нічого не говорить, бо закрита в неї квіточка, не чує вона маленьку Бджілку. Летить Бджілка далі. А назустріч їй летить-

гуде кошлатий Джміль. Почув він про що Бджілка в Кульбаби питала, та й каже.

Джміль. Лети, мала, спитай в Акації. Вона знає. Перед дощем у неї багато нектару, а перед сухою погодою – немає.

Ведучий. Подякувала Бджілка Джмелю, полетіла до акації.

Бджілка. Підкажи мені, будь ласка, Акаціє, чи буде сьогодні дощик, чи ні?

Акація. Заглянь-но, мала, у мої кухлики для нектару, то й дізнаєшся.

Бджілка.(заглянула у квіточку). Ой, повні кухлики. Отже дощ буде. Далеко летіти не можна. Та й навіщо летіти, коли акація перед дощем радо пригощає солодким нектаром.

Ведучий. Набрала Бджілка солодкого нектару та й понесла його до вулика. А там її зустріла стара Бджола.

Бджола. Ну що, тепер знаєш, в кого питати про погоду?

Бджілка. Так, знаю, в Акації треба питати [17, с. 278].

Театралізація за оповіданням В.О. Сухомлинського

«Як синичка будить мене зранку»

Вид театру: пальчиковий.

Вікова група: середній дошкільний вік, діти 5 року життя.

Щойно посвітлішає за вікном, прилітає маленька жовтогруда пташка.

Синичка: Пінь-пінь.

Хлопчик: Хто ти?

Синичка: Я синичка?

Хлопчик: А мене звати Мишко.

Синичка: Чому ти такий сумний?

Хлопчик: Я застудився.

Синичка: Я принесу тобі калинки до чаю і буду тебе провідувати кожного дня.

Хлопчик: Дякую тобі синичко.

Синичка: Пінь-пінь.

Хлопчик: Доброго ранку синичко! Ти така гарна сьогодні. На вулиці мороз і твоє пір'ячко вкрите інеем.

Синичка: Поглянь на мою шапочку в мене вона чорно-оксамитова, щічки біляві. На зеленкувато-сірих крильцях кожна пір'їнка ніби пензликом намальована.

Хлопчик: Морозно на вулиці, дозволь пригостити тебешматочком несоленого сала.

Синичка: Дякую [22, с. 184].

Театралізація за оповіданням В.О. Сухомлинського

«Сьома дочка»

Вид театру: драматизація.

Вікова група: старший дошкільний вік, діти 6 року життя.

Автор: Було у матері сім дочок. Ось поїхала одного разу мати в гості до сина, а син жив далеко-далеко. Повернулась додому аж через місяць.

1 дочка: Я скучила за тобою, немов маківка за сонячним промінням.

2 дочка: Я ждала тебе, як суха земля жде краплину води.

3 дочка: Я плакала за тобою, як маленьке пташеня плаче за пташкою.

4 дочка: Мені тяжко було без тебе, як бджолі без квітки.

5 дочка: Ти снилась мені, як троянді сниться краплина роси.

6 дочка: Я виглядала тебе, як вишневий садок виглядає соловейка.

Автор: А сьома дочка нічого не сказала. Вона зняла з ніг матері взуття й принесла води в мисці-помити ноги [18, с. 408].

Театралізація за оповіданням В.О. Сухомлинського

«Які на смак зірки?», «Дім для Рябка»

Вид театру: драматизація

Вікова група: середній і старший дошкільний вік, діти 5-6 року життя.

Ведуча: Ця історія трапилася влітку в одному українському селі. (грає весела музика, вибігає поросятко).

Поросятко: Привіт. А визнаєте – хто я ?

Замість носа – п'ятачок,

Замість хвостика – крючок.

Вмить калюжу віднайду,

Ще й і друзів приведу.

(хрюкає, підстрибує навколо себе)

- Де ж калюжу знайти? Може тут? Немає. А тут? Теж немає.(заглядає навколо)

Ведуча: Немає тут калюж, Поросятко, бо не було дощу. Ой, щось наче загриміло-загуркотіло!!

Сонце вкриється хмарками.

Дощ невидимий в імлі

Небо срібними нитками

Пришиває до землі.

(грає аудіо запис дощу, вибігає дитина-дощик)

Дош: Хто мене гукав?

Поросятко: Це я – поросятко. Мені калюжі потрібні.

Дош: Мене просять, дожидають.

Наче гостя виглядають;

А з явлюся – хвилюються

Та в захисток ховаються.

Танок «Дощик»

(дівчатка-дощинки танцюють з султанчиками, після таночка розкласти калюжі)

Поросятко: О-о-о! Скільки калюж! Зараз всі порахую! 4-2-5-1! Всього дві!

Пес Рябко: Гав-гав-гав! Хто це тут рахує неправильно?

Я в дворі не ловлю гав,

Кажу грізно: «Гав-гав-гав!»

Пильно дім охороняю,

З Мишком книжки я читаю,

З крильця бачу двір увесь.

Хто я, діти? Звісно – пес!

Я – пес Рябко!

- Ось зараз, поросятко порахуємо правильно всі калюжі. 1-2-3-4-5. Всього 5 калюж. Зрозумів?

Поросятко: Звісно! А поки ми рахували – темно стало.

Ведуча: Синя ковдра є у ночі –

Укрива кого захоче,

Ще й співає колисанку:

- Спіть до ранку...

- Спіть до ранку...

Поросятко: - Ой! Що це з явилось на небі? Такі яскраві крапочки...

Пес Рябко: Це зірки, вони сяють всю ніч. Мій друг Мишко дуже любить їх розглядати у підзорну трубу.

Поросятко: А які ті зірки? Великі чи маленькі?

Пес Рябко: З землі вони здаються нам маленькими, а насправді вони величезні як наша планета Земля.

Поросятко: А зірки тверді чи м'які?

Пес Рябко: Зірки бувають різні...

Поросятко: А найголовніше – які зірки на смак?

Ведуча: Рябко дуже здивувався, як це питати про смак зірок.

Пес Рябко: Зірки не їдять. Ними милуються. Дивись, які вони гарні, різнокольорові: з'являються лишень вночі і, коли нема хмарок на небі. Тоді їх вивчають люди, які називаються вчені-астрономи. Ось!

(Звучить пісня у виконанні дітей «У широкому вікні» дівчатка танцюють танок зірочок).

У широкому вікні

У широкому вікні

Є три зірочки ясні:

Перша зірочка щаслива,

Друга зірочка вродлива,

Третя зірочка правдива –

Вірні подруги вони.

Світять нам вони згори

Всі три зірочки ясні

Прийдуть у таночку,

В золотім віночку,

Платон Воронько

Поросятко: Ну й розумний же наш песик!

Ведуча: Де такий і взявся!

Чи у школі де навчався?

Чи такий вже вдався?

Казку про зірки розкаже,

Про вчених-астрономів,

Пісню всяку заспіва, -

Дім охороняє.

Звідки ж песик теє знає?

Він книжки читає;

І читає, й розбирає.

Та на ус мотає.

Пес Рябко: Так ми з Мишком дуже любимо читати книжки про все на світі.

Ведуча: Книга всім потрібна, всім –

І дорослим, і малим.

Всіх і розуму навчить,

А сама завжди мовчить.

Поросятко: Я теж хочу читати книжки і буду все знати про зірки. (тягне руки до книжки)

Пес Рябко: Як читати хочеш книжку,

Спершу лапки слід помити!

(сідають разом з книгою, розглядають картинки) Заходить хлопчик Мишко.

Мишко: Маю гарного я друга –

Оце мій собака.

Та немає в нього будки –

Треба майструвати.

(робить з частин будку, стукає молотком...)

Будку гарну змайстрував –

Щоб Рябко дім охороняв.

(прив 'язує собаку на цеп, уходить)

Ведуча: Прив'язав Мишко свого собаку Рябка на цеп до нової будки. Лежить пес біля будки, сумує. В будку не заходить.

Пес Рябко: Не хочу я сидіти на ціпку:

Хочу бігати, стрибати,

З поросятком грати.

А як прийде темна ніч –

Дім охороняти. У-у-у!

Мишко: (дивується) Чом мій пес Рябко не заходить в нову будку? Може ви знаєте, дітки?

Діти: Бо ти посадив його на ціп. А він же твій друг.

Мишко: А вірно. Краще я відв'язу Рябка. І він знову стане веселим.

(хлопчик відв'язує Рябка)

Пес Рябко: Добре тому – хто в своєму дому.

(заходить у будку)

Ведуча: Ось так і жили вони разом: собака охороняв дім, поросятко не бігало по калюжах, а вивчало книжки, а Мишко про них піклувався [19, с. 512].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. А.М. Богуш. Педагогічні виміри Василя Сухомлинського в сучасному освітньому просторі, Монографія. К.:Видавничий дім «Слово», 2008. 209 с.
2. Артемова Л. В. Театр і гра.К., 2002. 291 с.
3. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (нова редакція). Електронний ресурс. Режим доступа : <https://vseosvita.ua/test/bazovyi-komponent-doshkilnoi-osvity-nova-redaktsiia-2021-roku-241300.html>
4. Василь Сухомлинський «Вічна тополя». Київ: «Генеза», 2003. 205 с.
5. Веселинка: збірник розваг. Книга 1 авт.-упоряд. Л. В. Калуська. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 256 с.
6. Веселинка: збірник розваг. Книга 2 авт.-упоряд. Л. В. Калуська. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 224 с.
7. Вистави для малят авт.-упоряд. Г. В. Заренок. Тернопіль: Мандрівець, 2011. 80 с.
8. Електронний ресурс : Земляна С. М. “Театралізована діяльність у розвитку дітей раннього віку”. Пальчиковий театр. Режим доступа : http://liyalno1.blogspot.com/2020/06/blog-post_17.html.
9. Електронний ресурс : Вчитель вчителю, учням та батькам. Вистава “Коза – дреза”. Режим доступа : https://teacher.at.ua/publ/vistava_koza_dereza/20-1-0-23474.
10. Електронний ресурс : Сизоренко О. Сценарій для дітей старшої групи «Вовк і семеро козенят». Режим доступа : <https://rozrobka.in.ua/vovk-i-semero-kozenyat-litnij-sportivna-rozvaga-dlya-ditej-ser.html>.
11. Закон України «Про дошкільну освіту», №2628-III від 11.07.2001року.
12. Затія-дивоглядія: Як зробити ляльковий театр другом кожної дитини / авт.-упоряд.: О. О. Тимофєєва, О. В. Борисенко. Вид. 2-ге, зі змін. та доп. Тернопіль: Мандрівець, 2014. 176 с.: 8 іл.

13. Куфко Н. Театралізовані ігри з дітьми дошкільного віку. Бібліотечка вихователя дитячого садка. 2000. № 19 - 20. С. 3.
14. Макаренко Л. В. Вітаю тебе, театре! Джміль. 2004. № 2. С. 10 – 11.
15. Макаренко Л. В. Все про театр і дитячу театралізовану діяльність. К.: Шк. світ, 2008. 128 с.
16. Маханева М. Д. Театралізовані заняття в дитячому саду М. Д. Маханева. Москва, 2004. 208 с.
17. Н.Тарапака «Від краси слова - до краси душі» (методичний посібник») Кіровоград, 1997. 278 с.
18. Народні перлини для маленької дитини, упоряд. О. Яловська. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 408 с.
19. О. В. Низковська. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 512 с
20. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку, авт.-упоряд. А. П. Булова. Вид. 2-ге, зі змін. та доп. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 296 с.
21. Сорокіна Н. Ф. Граємо в ляльковий театр. Дошкільне виховання. 2002. № 6. С. 61–63.
22. Сухомлинський В.О., вибрані твори в 5-ти, т.3, К.:Рад.шк.,1976. 184 с.
23. Тимофеева О. О. Лялькова вистава – чудова забава. Тернопіль: Мандрівець, 2008. 27 с.
24. Українська мозаїка: книга для читання в дошкільному закладі і родинному колі , упоряд.: Н. І. Вакуленко, Л. В. Гураш, О. П. Долинна. 286 с.